

﴿يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ﴾

“Ey halkım! Allah’ın davetçisine uyun!”

(Abkaf, 46/31)

**Müslümanın Bilmesi Gereken
Bazı Önemli Bilgiler**

*Allame Abdulaziz b. Abdullah b. Baz
rahimehullah*

MÜSLÜMANIN BİLMESİ GEREKEN BAZI ÖNEMLİ BİLGİLER

Çeviri:
Dr. Mustafa Öztürk
(Guraba Yayınları)

MUKADDİME

Alemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun. Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine, ashabına ve hesap gününe kadar onun yolunda yürüyenlere salat ve selam olsun.

Abdulaziz b. Baz Hayır Müessesesi İlmî Kurulu, değerli babamız Abdulaziz b. Baz *rahimehullah*'ın külliyyatını yayınladığı seri içerisinde bu derleme eseri siz değerli okuyuculara sunmaktan memnuniyet duyar.

Yüce Allah'tan, bu eserin ortaya çıkmasında katkısı bulunan herkesi en güzel şekilde mükafatlandırmasını ve bu eseri, kabrinde bulunan değerli hocamıza sürekli sevap kazandıracak faydalı ilim kapsamına dahil etmesini niyaz ederiz.

Yüce Allah'tan, yine, bizleri Firdevs cennetinde bir araya getirmesini niyaz ederiz. Şüphesiz bunu yapma imkan ve kudretine sahip olan yalnız O'dur.

Allah Teâlâ'nın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve tüm ashabına olsun.

Abdulaziz b. Baz Hayır Müessesesi

**MÜLÜMANIN BİLMESİ
GEREKEN BAZI
ÖNEMLİ BİLGİLER**

LA İLAHE İLLALLAH SÖZÜNÜN ŞARTLARI VE BUNLARI BİLMEMENİN TEHLİKESİ¹

Soru: İslam ümmetine mensup pek çok kimsenin “La İlahe İllallah” sözünün manasını bilmedikleri görülmektedir. Bu da bu söze aykırı ve tamamen zıt ya da onu zayıflatan birtakım söz ve fiillere düşülmesine neden olmaktadır. Hal böyle olunca; “La İlahe İllallah” sözünün manası nedir? Bu sözün gerekleri ve şartları nelerdir?

Cevap: Hiç şüphesiz bu söz, yani “**La İlahe İllallah / Allah’tan başka hak ilah yoktur**” sözü dinin temelidir. Yine bu söz, “**Muhammedun Rasulullah / Muhammed Allah’ın rasulüdür**” sözüyle birlikte İslam’ın şartlarının ilkidir. Nitekim sahih bir hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah’tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed’in O’nun kulu ve rasulü olduğuna şehadet etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekatı vermek, Kabe’yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak.”²

1 *Mecmuu Fetava Semahtî’ş-Şeyh İbn Baz*, 1/229-234, Derleyen: Prof. Dr. et-Tayyar ve Ahmed b. Baz, Daru’l-Vatan, 1416 h; *Mecmuu Fetava ve Makalat Mutenevvia li Semahtî’ş-Şeyh İbn Baz*, Derleyen: eş-Şuvey’ir, 7/56-62.

2 İbn Ömer *radiyallahu anhum*a’dan rivayet edilmiş olup ittifakla sahihtir: Buhârî, K. İman, no: 8; Müslim, K. İman, no: 16.

Yine Buhârî ve Müslim’de İbn Abbas *radiyallahu anhumâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Muaz *radiyallahu anh*’ı Yemen’e gönderdiğinde ona şöyle demiştir: “Sen, kitap ehlinde olan bir toplumun yanına gidiyorsun. Onları, Allah’tan başka hak ilah olmadığına ve benim de Allah’ın rasulü olduğuma şahadet etmeye davet et. Eğer bunu kabul ederlerse, onlara Allah’ın kendilerine her gün ve gecede (toplam) beş vakit namazı farz kıldığını bildir. Eğer onlar bunu da kabul ederlerse, Allah’ın kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine dağıtılmak üzere zekâtı farz kıldığını bildir.”³ Bu konuda daha pek çok hadis vardır.

Allah’tan başka hak ilah olmadığına şahadet etmek, Allah’tan başka gerçek hiçbir mabud olmadığını kabul etmek demektir. Bu şahadet, Allah Teâlâ dışındaki tüm varlıkların ilahlığını reddetmekte ve ilahlığın yalnızca Allah’a has olduğunu ifade etmektedir. Nitekim Allah Teâlâ, Hac suresince şöyle buyurmaktadır: **“Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. O’nun dışında dua edip yalvardıkları ise bâtılın ta kendisidir. Gerçek şu ki Allah, çok yücedir, pek büyüktür.”** (Hac, 62)

Allah Teâlâ, Müminun suresinde de şöyle buyurmaktadır: **“Her kim Allah ile birlikte başka bir ilaha dua/ibadet ederse -ki bu hususta onun (geçerli) hiçbir delili olamaz- o kimsenin hesabını görmek**

3 İttifakla sahihtir: Buhârî, K. İman, no: 1395; Müslim, K. İman, no: 19.

ancak Rabbine düşer. Şurası muhakkak ki kâfirler iflah olmaz.” (Müminun, 117)

Bakara suresinde şöyle buyurmaktadır: **“Sizin ilâhınız bir tek ilahtır. O’ndan başka hak ilâh yoktur. O, engin rahmet sahibidir, çok merhametlidir.”**

(Bakara, 163)

Beyyine suresinde de şöyle buyurmaktadır: **“Hâlbuki onlara yalnızca dini/itaati sadece Allah’a has kılıp batıldan hakka yönelerek O’na ibadet/kulluk etmeleri... emredilmişti.”** (Beyyine, 5) Bu anlamda daha pek çok ayet vardır.

Bu yüce ve önemli söz, söyleyen kimseye; ancak onun manasını bildiği, ona samimiyetle bağlandığı ve onun gereğiyle amel ettiği zaman fayda verir; ancak o zaman onu şirkten kurtarır.

Nitekim münafıklar da bu sözü söylüyorlardı ama onlar cehennemın en alt tabakasına gideceklerdir. Çünkü onlar bu söze inanmamışlar ve samimi bir şekilde onun gereğiyle amel etmemişlerdir.

Aynı şekilde yahudiler de bu sözü söylüyorlar; ama onlar da küfürde insanların en ileri olanları arasındadırlar. Çünkü bu sözün gereğiyle amel etmemektedirler.

Yine bu ümmet içerisinde kabirlere ve velilere tapınan bazı kesimler, yani Allah’tan istenmesi gereken şeyleri onlardan isteyenler de bu sözü söylüyorlar; ancak onlar sözleri, fiilleri ve inançlarıyla bu söze aykırı hareket ediyorlar. Dolayısıyla bu söz onlara fayda sağ-

lamaz, onlar bu sözü söylemekle Müslüman olmazlar. Çünkü onlar birtakım sözleri, fiilleri ve inançlarıyla bu sözü geçersiz kılıyorlar.

İlim ehlerinden bazıları bu sözün sekiz şartı olduğunu zikretmiş, hatta bunu bir beyitle şöyle ifade etmişlerdir:

“Bilgi, yakîn, ihlas, sıdk, sevgi, itaat ve kabul,

Sekizinci olarak da yegane hak ilahın dışında ilah edinilen tüm varlıkları reddetmek.”

Bu beyit, kelime-i tevhidin tüm şartlarını içermektedir:

1- Cehaletin/bilmemenin zıddı olan ilim, yani bu sözün manasını bilmek. Bu sözün manasının “Allah’tan başka hak hiçbir mabud yoktur” demek olduğu yukarıda geçmişti. Buna göre insanların Allah Teâlâ’nın dışında ibadet ettikleri tüm ilahlar batıldır, sahtedir.

2- Şüphenin zıddı olan yakîn/kesin inanç. Bu sözü söyleyen kimsenin Allah Teâlâ’nın yegâne hak ilah olduğuna kesin olarak inanması şarttır.

3- İhlas. Bu, kulun bütün ibadetleri Rabbine yapması demektir. Şayet kul, herhangi bir ibadeti peygamber, veli, melek, put, cin vb. gibi (Allah’ın dışında) herhangi bir varlığa yapacak olursa Allah’a şirk/ortak koşmuş ve bu şartı, yani ihlas şartını bozmuş olur.

4- Sıdk (doğruluk). Bu, kelime-i tevhidi samimiyetle/içtenlikle, kalbiyle dili birbirine uyumlu olacak şekilde söylemek demektir. Şayet bir kimse bu sözü sadece diliyle söyler de kalbi onun manasına inanmazsa bu söz

ona hiçbir fayda sağlamaz. Dolayısıyla da o, münafıklar gibi kafir olur.

5- Sevgi. Bu, kulun Allah Teâlâ'yı sevmesi demektir. Şayet bir kimse bu sözü söyler de Allah'ı sevmezse kafir olur, (münafıklar gibi) İslam'a girmiş olmaz. Bunun delillerinin bazıları şu ayetlerdir:

“(Rasûlüm!) **De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin.**” (Âl-i İmran, 31)

“İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tutarlar da onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır.” (Bakara, 165)

Bu anlamda daha pek çok ayet vardır.

6- İtaat. Yani bu sözün ifade ettiği manaların gereğini yerine getirmek. Bu sözün ifade ettiği mana ise kulun, yalnızca Allah'a ibadet etmesi, O'nun şeriatına uyarak iman etmesi ve onun hak olduğuna inanmasıdır. Şayet bir kimse bu sözü söyler ama sadece Allah'a ibadet etmez ve O'nun şeriatına uymazsa, aksine kibirlenip bunları yapmaktan yüz çevirirse o kimse İblis ve benzerleri gibidir, kesinlikle müslüman olamaz.

7- Bu sözün ifade ettiği manayı kabul etmek. Bu da kelime-i tevhidin ifadesi olan “ibadetin ihlasla ve yalnızca Allah'a yapılması ve O'ndan başkasına ibadet

edilmemesi” ilkesini kabul etmek, buna bağlı kalmak ve buna razı olmak demektir.

8- Allah’ın dışında ibadet edilen varlıkları reddetmek. Bu da kulun, Allah’ın dışındaki varlıklara ibadetten uzak durması ve onların batıl/sahte olduklarına inanmasıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“O halde kim tâğutu (sahte ilahları) reddedip Allah’a inanırsa, kopması (mümkün) olmayan sağlam bir kulpa tutunmuş olur. Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir.”** (Bakara, 256)

Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in de şöyle dediği sahih olarak rivayet edilmiştir: *“Kim, ‘La ilahe il-lallah’ der ve Allah’ın dışında ibadet edilen varlıkları reddederse onun malı ve kanı/canı haram/dokunulmaz olur. (İç dünyasının) hesabı ise Allah’a aittir.”*⁴

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir rivayette de şöyle buyurmaktadır: *“Kim Allah’ı tevhid eder (tek ilah kabul eder) ve Allah’ın dışında ibadet edilen varlıkları reddederse onun malı ve kanı/canı haram/dokunulmaz olur. (İç dünyasının) hesabı ise Allah’a aittir.”*⁵

O halde Müslümanlara düşen, bu şartlara riayet ederek kelime-i tevhid sözünün gereğini yerine getirmektir. Bir kimsenin, bu sözün manasına riayet ettiği ve onun gereğini yerine getirdiği görülürse bilinmelidir ki o, kanı/canı ve malı haram/dokunulmaz olan bir müslümandır. Yukarıda sayılan şartların ayrıntılarını bilmese

4 Müslim, K. İman, No: 23. Ebû Mâlik el-Eşcaî → babası tarikiyle.

5 Müslim, K. İman, No: 23. Ebû Mâlik el-Eşcaî → babası tarikiyle.

de bu böyledir. Çünkü önemli olan, hakikati bilmek ve onunla amel etmektir. Bir mümin gerekli olan bu şartların ayrıntılarını bil(e)mese de bu böyledir.

Tağut; Allah'ın dışında kendisine ibadet edilen ve buna razı olan her varlıktır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **“O halde kim tâğutu reddedip Allah’a inanırsa, kopması (mümkün) olmayan sağlam bir kulpa tutunmuş olur. Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir.”** (Bakara, 256)

“Andolsun Biz, ‘Allah’a kulluk edin ve tâğuttan sakının.’ diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber göndermişizdir.” (Nahl, 36)

Bazı insanlar tarafından kendilerine ibadet edilen ama buna razı olmayan Peygamberler, salihler, melekler gibi varlıklar ise tağut değildir. Bu durumda tağut, ancak onlara ibadet etmeye çağıran ve bunu insanlara güzel gösteren şeytandır. Allah’tan bizi ve Müslümanları her türlü kötülükten korumasını niyaz ederiz.

Bu söze, yani kelime-i tevhide tamamen aykırı olan ameller ile onun kemal derecesine aykırı olan ameller arasındaki farkın izahı ise şöyledir: Sahibini büyük şirke düşüren her türlü amel, söz ya da inanç, kelime-i tevhide tamamen aykırı, taban tabana zıddır. Mesela ölümlere, meleklerle, putlara, ağaçlara, taşlara, yıldızlara vb. varlıklara dua edip yalvarmak, onlar için kurban kesmek ve adak adamak, onlara secde etmek vb. gibi... Bütün bunlar tevhide tamamen aykırıdır, “La ilahe illallah” sözüne zıddır ve onu ortadan kaldırır.

Bu tür amellerden biri de Allah'ın haram kıldığı, dinde haram kılındığı icma ile kesin olarak bilinen zina etmek, içki içmek, ana-babaya karşı gelmek, faiz yemek vb. gibi haramları helal saymaktır.

Bu tür amellerden bir diğeri de Allah'ın farz kıldığı ve dinde farz olduğu icma ile kesin olarak bilinen beş vakit namaz, zekat, Ramazan orucu, ana-babaya itaat, kelime-i şehadeti söylemek vb. gibi farzları inkar etmektir.

Tevhidi ve imanı zayıflatan ve bunların kemal derecesine aykırı olan söz ve ameller ise pek çoktur. Bunlardan biri küçük şirktir. Mesela riya, Allah'tan başkasının adına yemin etmek, “Allah ve falanca dilerse.” veya “Bu, Allah ve falanın sayesinde oldu.” vb. gibi (zahiren kullarla Allah'ı eşit tutan) sözler söylemek. Yine bütün günah ve isyanlar hem tevhidi ve imanı zayıflatır hem de bunların kemal derecesine aykırıdır. Bu yüzden tevhide ve imana aykırı olan ya da bunların sevabını azaltan her şeyden kaçınmak gerekir.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaate göre iman, söz ve amel-dir; itaat/ibadet ile artar, isyan/günah ile azalır. Bu konudaki deliller çoktur ki ilim ehli bunları itikat, tefsir ve hadis kitaplarında açıklamışlardır. Bu delilleri öğrenmek isteyen -Allah'a hamdolsun- onları kolayca bulabilir. Bu delillerden bazıları Allah Teâlâ'nın şu buyruklarıdır:

“Herhangi bir sûre indirildiği zaman onlardan bir kısmı der ki: ‘Bu sizin hanginizin imanını artırdı?’ İman edenlere gelince (bu sûre) onların imanlarını artırır ve onlar sevinirler.” (Tevbe, 124)

“Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah’ın âyetleri okunduğunda imanlarını artan ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir.” (Enfal, 2)

“Allah, hidayet üzere olanların hidayetini artırır.” (Meryem, 76)

ALLAH'A ŞİRK KOŞMANIN ANLAMI VE İZAHİ⁶

Soru: Şirk nedir? “**Ey iman edenler! Allah’a karşı takvalı olun ve O’na yaklaşmaya vesile arayın.**” (Maide, 35) ayetinin tefsiri nedir?

Cevap: Şirk, ibadette Allah’tan başkasını Allah’a ortak etmek demektir. Mesela putlara ya da başka varlıklara dua edip yalvarmak, onlardan yardım istemek, onlar için adak adamak, onlar için namaz kılmak veya oruç tutmak ya da kurban kesmek gibi.

Veya el-Bedevî ya da Yemen’de bulunan Ayderûs için kurban kesmek, falan efendi için namaz kılmak, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den, Abdulkadir Geylanî’den, Ayderûs’tan veya başka bir ölüden ya da uzakta olan birinden yardım isteyip medet ummak gibi... İşte bütün bunlara şirk denir.

Aynı şekilde yıldızlara veya cinlere dua etmek ya da onları yardıma çağırarak veya onlardan medet ummak gibi ameller de şirktir. Bir kimse bu ibadetlerden herhangi birini cansız varlıklara, ölümlere ya da uzakta olan kimselere yapacak olursa bu yaptığı Allah Teâlâ’ya şirk koşmak olur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

6 *Mecmûu Fetâvâ Semahati’ş-Şeyh İbn Bâz*, 2/703-705, Derleyen: Tayyar ve Ahmed b. Bâz.

“Eğer onlar da Allah’a şirk/ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi.”

(En’âm, 88)

“(Rasûlüm!) Şüphesiz sana da, senden önceki (peygamberlere) de şöyle vahyedilmiştir: Andolsun eğer Allah’a şirk/ortak koşacak olursan, amellerin mutlaka boşa gider ve kesinlikle sen ebedî zarara uğrayanlardan olursun!” (Zümer, 65)

Tüm ibadetlerini Allah’tan başkasına yapmak da şirke dahildir. Bu hem şirk hem de küfür olarak adlandırılır. Bir kimse Allah’tan tamamen yüz çevirip ağaç, taş, put, cin ya da evliya diye adlandırılan bazı ölümler vb. gibi herhangi bir varlığa ibadet eder veya onlar için namaz kılar ya da oruç tutar da Allah’ı tamamen unutursa bu *-Allah bizleri korusun-* çok daha büyük bir küfür ve çok daha ağır bir şirk olur.

Aynı şekilde Allah’ın varlığını inkar etmek ve ateistlerle komünistlerle gibi “İlah/tanrı yoktur, hayat madde-den ibarettir.” demek de şirke dahildir. Bunlar insanlar içinde küfrü, dalaleti ve şirki en ileri derecede olanlardır. *-Allah bizleri korusun-* Özetle bu ve benzerleri inançların tümü hem şirk hem de küfür olarak adlandırılır.

Bazı insanlar cehaletleri sebebiyle yanılığa düşmekte, ölümlere dua etmeyi, onlardan yardım dilemeyi “vesile” olarak görmekte ve bunu caiz sanmaktadırlar. Halbuki bu çok büyük bir hatadır. Çünkü bu amel en büyük şirk çeşitlerinden biridir. Her ne kadar bazı cahiller ya da müşrikler onu “vesile” olarak adlandırırsa da

bu böyledir. Zira bu, müşriklerin dininin bir parçasıdır ki Allah bu yüzden onları yermiş/kınamış, bu yaptıklarını reddetmek ve ondan sakındırmak için de peygamberler gönderip kitaplar indirmiştir.

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun. O’na yaklaşmaya vesile arayın.” (Maide, 35) ayetinde zikredilen “vesile”den kasıt ise; Allah Teâlâ’ya, O’na itaat ve ibadet ederek yakınlaşmaktır. İlim ehlinin tümüne göre “vesile”nin manası budur. Buna göre namaz Allah’a yaklaştıran bir ibadettir ve dolayısıyla bir vesiledir. Allah için kurban kesmek, hedy kurban etmek vb. de bir vesiledir. Oruç, sadaka ve zekatlar da birer vesiledir. Allah’ı zikretmek ve Kur’ân okumak da bir vesiledir.

İşte **“Ey iman edenler! Allah’tan korkun. O’na yaklaşmaya vesile arayın.”** (Maide, 35) ayetinin manası budur. Yani Allah’a itaat ve ibadet etmek suretiyle O’na yakınlaşmaya çalışın, demektir. İbn Cerir, İbn Kesîr, el-Beğavi ve diğer büyük tefsir alimleri böyle demişlerdir. Dolayısıyla bu ayetin manası şudur: Nerede olursanız olun, Allah’ın size meşru kıldığı namaz, oruç, sadaka, zekat vb. itaat ve ibadetleri eda etmek suretiyle O’na yakınlaşmaya çalışın.

Nitekim başka bir ayette geçen vesilenin manası da bu şekildedir:

“Onların yalvardıkları bu varlıklar, Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar; O’nun rahmetini umarlar ve azabından korkarlar.”

(İsra, 57)

Peygamberler ve onları izleyenler de işte bu şekilde Allah'ın meşru kıldığı cihad, oruç, namaz, zikir, Kur'ân tilaveti, vb. gibi türlü vesileler aracılığıyla O'na yakın olmaya çalışırlar. Bazı insanların, vesilenin ölümlere bağlanmak ve velilerden yardım istemek olduğu şeklindeki düşüncelerine gelince bu, batıl ve asılsız bir düşüncedir. Hatta bu, müşriklerin inancıdır ki Allah onlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

“Onlar Allah’ı bırakıp kendilerine zarar da, fayda da veremeyecek şeylere tapıyorlar ve ‘Bunlar, Allah katında bizim şefaatçilerimiz/aracılarımızdır.’ diyorlar.” (Yunus, 18)

Yüce Allah da onların bu inancını şöyle reddetmektedir:

“De ki: ‘Siz Allah’a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?!’ (Hâşâ!) O, onların ortak koştuklarından yüce ve münezzehtir.” (Yunus, 18)

BOYNA YA DA KOLA İP/MUSKA VB. TAKMAK⁷

Soru: Musibeti gidermek ya da uzak tutmak için ip/muska vb. takan kimsenin durumu nedir?

Cevap: Bu kimsenin yaptığı yanlıştır, kabul edilemez. Çünkü bu yaptığı, küçük şirk olup temime⁸ kapsamına girer. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de temime hakkında şöyle buyurmuştur:

“Kim temime takarsa, Allah onun işini tamamen erdirmesin. Kim veda⁹ takarsa Allah ona rahatlık vermesin.”¹⁰

Bir rivayette de şöyle geçmektedir: “Kim temime takarsa şirk koşmuş olur.”¹¹

Huzeyfe *radiyallahu anh* hummadan korunmak amacıyla üzerine ip takmış bir adam yanına girince bu yaptığını hoş karşılamamış, o ipi koparmış ve **“Onların çoğu Allah’a ancak şirk/ortak koşarak iman ederler.”** (Yu-

7 *Fetâvâ Nûr ale'd-Derb*, 1/313, Derleme: Dr. Muhammed b. Sa'd eş-Şuvey'ir, Baskı: İdaratu'l-Fetava.

8 Temime; nazar vb. gibi kötülüklerden korunmak amacıyla çocu - ların, kadınların, hayvanların vs. boynuna takılan boncuk, nazarlık ve muska türü şeylerdir. (Çeviren)

9 Veda; beyaz deniz kabuklarından yapılan bir tür nazarlıktır.

10 İmam Ahmed, *Müşned*, 4/154. Ukbe b. Âmir *radiyallahu anh*'tan.

11 İmam Ahmed, *Müşned*, 4/156. Ukbe b. Âmir *radiyallahu anh*'tan.

suf, 106) ayetini okuyarak¹² bu yaptığının şirk olduğunu ona söylemiştir.

İp takmak veya deniz kabuklarından, kemiklerden, kurtların kılından, kemiklerinden ya da dişlerinden yapılmış nazarlık takmak gibi şeyler cahiliye dönemine ait hurafelerdir ve çirkin işlerdir.

Aynı şekilde Kur'ân ayetlerinden ya da başka şeylerden oluşan ve farklı adlarla anılan muskalar takmak da caiz değildir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yasağı umumidir. O, Kur'ân'dan olan ya da olmayan diye bir ayırım yapmamıştır. Ayrıca Kur'ân ayetlerinden oluşan muskaları kullanmak diğerlerini kullanmaya da vesile olabilir ki bu da şirk kapısının aralanmasına yol açar. Bu sebeptendir ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Rukyeler, temimeler ve tivele şirktir.*”¹³

Buradaki rukyelerden kasıt, dinî usule uygun olmayan ve manası bilinmeyen rukyelerdir.

Temimeler ise nazara karşı çocuklara veya cinlere karşı kadınlara ya da hastalara takılan şeylerdir. Bunların hepsi çirkindir ve cahiliye işlerindendir.

Tivele ise sevdirme/ısındırma ve soğutma/uzaklaştırma amacıyla yapılan bir tür büyüdür. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onu da şirkten saymıştır. Çünkü

12 İbn Ebî Hâtim, *Tefsir*'inde rivayet etmiştir, no: 1240.

13 İmam Ahmed, 1/381; Ebû Dâvud, K. Tıb, No: 3883; İbn Mâce, K. Tıb, no: 3530. Abdullah b. Mes'ûd'un hanımı Zeyneb *radıyallahu anhumâ*'dan.

bunu yaparken cinlerden ve şeytanlardan yardım istenir. Zira büyücüler yaptıkları büyüü, ancak cinlere ve şeytanlara ibadet ederek ve onları razı edecek işleri yapıp onlara yakınlık kazanarak sonuca ulaştırırlar.

İpler de temime türüne dahildir. Zira koluna ya da boynuna bu tür bir ip takan kimse, bunun şifa vesilesi olduğunu iddia eder ki bu da çirkin işlerdendir ve o ipin koparılması gerekir.

BÜYÜNÜN HÜKMÜ, BÜYÜCÜLERİN DURUMU VE BÜYÜ YAPILAN KİMSENİN NASIL TEDAVİ EDİLECEĞİ¹⁴

Soru: Günümüzde büyü yapmak ve büyücülere başvurmak iyice arttı. Bunun hükmü nedir? Büyü yapılmış bir kimsenin tedavisi için mubah olan yol nedir?

Cevap: Büyü, helak edici büyük günahların en büyüklerinden, hatta dinden çıkaran işlerden biridir. Nitekim Allah Teâlâ yüce kitabında şöyle buyurmaktadır:

“Onlar, Süleyman’ın hükümranlığı hakkında şeytanların uydurup söyledikleri şeylere tâbi oldular. Halbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı. Ama şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara büyüyü ve Babil’de Hârut ile Mârut isimli iki meleğe indirilen şeyleri öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek, ‘Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayın.’ demeden hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekten, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa büyücüler, Allah’ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni değil de zarar vere-

14 *Mecmûu Fetâvâ ve Makâlât Mutenevvîa li Semahati’ş-Şeyh Abdilaziz b. Bâz*, 7/78-83.

ni öğrenirler. Büyüyü satın alanların (ona inanıp para verenlerin) **ahiretten hiçbir nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılığında kendilerini harcadıkları şey ne kötüdür! Bunu bir bilselerdi! Eğer onlar iman edip** (Allah'a karşı gelmekten ve sihirden) **sakınsalardı, hiç şüphesiz Allah tarafından** (kendilerine verilecek) **olan mükâfat daha hayırlı olurdu. Bir bilselerdi!"**
(Bakara, 102-103)

Allah Teâlâ bu iki ayette şeytanların insanlara büyü öğrettiklerini ve bu yüzden de kafir olduklarını haber vermekte, iki meleğin ise, öğrettikleri şeyin küfür, kendilerinin de bir imtihan olduğunu açıklamadan hiç kimseye bir şey öğretmediklerini bildirmektedir. Yine Allah Teâlâ, büyü öğrenenlerin, kendilerine fayda değil zarar verecek bir şeyi öğrendiklerini ve onların ahirette Allah katında hiçbir nasipleri olmadığını haber vermektedir. Yani onların ahirette hayır namına hiçbir nasipleri olmayacaktır.

Yine Allah Teâlâ büyücülerin, yaptıkları büyüyle karı ile kocayı birbirinden ayırdıklarını ve onların, Allah'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremeyeceklerini de bildirmektedir. Buradaki izinden kasıt, dinî anlamdaki izin değil kevnî anlamdaki izindir. Çünkü var olan her şey Allah'ın kevnî/kaderî izni olur. Allah'ın mülkünde O'nun var olmasını dilemediği hiçbir şey olmaz. Yine Allah Teâlâ bu ayette, büyü'nün imana ve takvaya zıt olduğunu da bildirmiştir. Bütün bu açıklamalardan sonra

büyünün küfür ve dalalet olduğu, eğer bunu bir müslüman yaparsa dinden çıkacağı anlaşılmaktadır.

Buhâri ve Müslim’de Ebû Hureyre *radiyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Helak edici yedi (büyük günah) uzak durun.*” Biz, “Ey Allah’ın Rasûlü! Nedir onlar?” diye sorduk. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “*Allah’a şirk koşturmak, büyü yapmak, Allah’ın haram/dokunulmaz kıldığı cana haksız yere kıymak, faiz yemek, yetim malı yemek, savaştan kaçmak, iffetli mümin kadınlara zina iftirası atmak.*”¹⁵

Bu sahih hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şirkin ve büyüünün helak edici yedi büyük günahın biri olduğunu bildirmiştir. Şirk bu yedi günahın en büyüğüdür; çünkü o, günahların en büyüğüdür. Büyü de şirkin kapsamına dahildir. Bu sebeptendir ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onu şirkle yan yana zikretmiştir. Çünkü büyücüler büyülerini ancak şeytanlara ibadet ederek ve onların istediği dua, kurban, adak, yardım dileme vb. işler yapmak suretiyle onlara yakınlık sağlayarak yaparlar.

Nesâî *rahimehullah*, Ebu Hureyre *radiyallahu anh*’tan, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “*Kim bir düğüm atar sonra da ona üflerse büyü yapmış olur. Kim de büyü yaparsa şirk koşturmuş olur.* (Üzerine koruyucu muska, nazar bon-

15 Buhârî, K. Vasâya, (Nisa, 10), no: 2766; Müslim, K. İmân, no: 89.

cuğu vb.) *bir şey takan kimse de taktığı şeye havale edilir.*"¹⁶

Bu hadis, Felak suresinde geçen **"...düğümlere üfleyen kadınların şerrinden..."** (Felak, 4) ifadesini de tefsir etmektedir. Zira tefsirciler şöyle demiştir: Bunlar, düğümler atan ve insanlara eziyet ve zulüm etme yönündeki amaçlarını gerçekleştirmek için şeytanlara yakınlaştıkları birtakım şirk sözlerini okuyup bu düğümlere üfleyen büyücü kadınlardır.¹⁷

Alimler büyücünün durumu hakkında ihtilaf etmişlerdir: Büyücü, tevbeye davet edilir ve tevbesi de kabul edilir mi, yoksa büyü yaptığı sabit olduğunda -her halükarda- tevbeye davet edilmeden öldürülür mü? Doğru olan ikinci görüştür. Çünkü büyücünün hayatta kalması İslam toplumunun zararınadır. Genellikle de büyücüler tevbelerinde samimi olmazlar. Ayrıca onun hayatta kalması Müslümanlar için büyük bir tehlike arz eder.

Bu görüşün sahipleri kendi görüşlerinin doğruluğuna, Ömer *radıyallahu anh*'ın büyücülerin öldürülmesi yönündeki emrini ve onları tevbeye davet etmemesini delil göstermişlerdir ki Ömer *radıyallahu anh*, Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem*'in, yollarına uyulmasını emrettiği raşid halifelerin ikincisidir.¹⁸

16 K. Tahrîmî'd-Dem: B. el-Hukm fi's-Sehara, no: 4079.

17 Bkz. *Tefsîru İbn Cerir*, 24/704; *Tefsîru İbn Kesir*, 8/526; *Tefsîru'l-Beğavî*, 8/596.

18 Bu emir İrbâd b. Sariye'nin rivayet ettiği bir hadiste şu şekilde geçmektedir: *"Size düşen, benim sünnetime ve doğru yolda olan raşid halifelerimin sünnetine/yoluna sarılmaktır."* Bu hadisi beş ha-

Yine bu görüş sahipleri, Tirmizî *rahimehullah*'ın Cundeb b. Abdullah el-Becelî ya da Cundeb el-Hayr el-Ezdi'den merfu ve mevkuf olarak rivayet ettiği “Büyüçüye uygulanacak had cezası, kılıçla boynunu vurmaktır.” şeklindeki rivayeti de delil getirmişlerdir. Alimlere göre farklı rivayetleri olan bu hadis hakkında doğru olan, onun mevkuf, yani Cundeb *radiyallahu anh*'a ait bir söz olduğudur.¹⁹

Yine müminlerin annesi Hafsa *radiyallahu anha*'dan sahih olarak rivayet edildiğine göre o, kendisine büyü yapan cariyesinin öldürülmesini emretmiş ve bunun üzerine o cariye tevbeye davet edilmeksizin öldürülmüştür. İmam Ahmed *rahimehullah* da şöyle demiştir:

“Bu -yani büyüünün tevbeye davet edilmeksizin öldürülmesi- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabından üç kişiden naklen sabit olmuştur.” İmam Ahmed, bununla Ömer, Cundeb ve Hafsa'yı kastetmektedir.

Zikrettiğimiz hususlar neticesinde büyüçülere gitmenin, onlara herhangi bir şey sormanın ve dediklerine inanmanın caiz olmadığı anlaşılmaktadır. Tıpkı kahinlere/müneccimlere gitmenin caiz olmadığı gibi... Yine büyü yaptığı, itiraf etmesiyle ya da dinen geçerli bir delille kesin olarak sabit olan kimsenin tevbeye davet edilmeksizin öldürülmesi gerektiği de anlaşılmaktadır.

dis imamı rivayet etmiştir. İmam Ahmed, 4/126; Ebû Dâvud, K. Sünne, no: 4607; Tirmizî -hasen sahih kaydıyla-, K. İlim, no: 2676.

19 Bunu, Tirmizî, hadisi tahrir ettikten sonra söylemiştir: K. Hudud, no: 1460.

Büyünün tedavisine gelince; büyü, dine uygun rukyelerle ve mubah olan faydalı ilaçlarla tedavi edilir. Büyü yapılmış kimsenin Fatiha sûresinin, Ayetu'l-Kürsi'nin, A'râf, Yunus, Tâhâ ve Bakara surelerindeki büyü hakkındaki ayetlerin, Kâfırûn, İhlas, Felak ve Nâs sûrelerinin okunup üflenmesi suretiyle tedavi edilmesi, en etkili tedavi yöntemlerinden biridir. İhlas, Felak ve Nas sûrelerinin üçer kere tekrar edilmesi müstehaptır.

Bunlarla birlikte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hastaları tedavi etmek için okuduğu şu meşhur ve sahih duayı okumak da böyledir ki bu dua şudur:

« اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّاسِ اَذْهَبِ الْبَاسَ اِشْفِ وَاَنْتَ الشّٰفِي لَا شِفَاءَ اِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يَغَادِرُ سَقَمًا »

“Ey Allah'ım! Ey insanların Rabbi! Rahatsızlığı gider, şifa ver. Zira Sensin şifa veren. Senin şifandan başka şifa da yoktur. Geride hiçbir hastalık bırakmayacak bir şifa ver.”²⁰ Bu dua üç defa tekrar edilir.

Yine Cebrail *aleyhisselam*'ın Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yaptığı şu rukye ile de dua edilebilir:

« بِسْمِ اللّٰهِ اَزْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ اَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ اَللّٰهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللّٰهِ اَزْقِيكَ »

20 Buharî ve Müslim, Âişe'den rivayet etmiştir: Buharî, K. Tıb, no: 5743; Müslim, K. Selâm, no: 2191. Yine bu hadisi Buharî, Enes'ten de rivayet etmiştir, no: 5742.

“Sana sıkıntı veren her şeyden, gerek nefislerin şerrinden gerekse de hasetçinin gözünden/nazarından dolayı sana Allah’ın adıyla rukye yapıyorum (okuyorum). Allah sana şifa versin. Sana Allah’ın adıyla okuyorum.”²¹ Bu dua da üç kez tekrar edilir. Bu rukye, Allah Teâlâ’nın izniyle en faydalı tedavilerden biridir.

Büyünün kendisiyle yapıldığı düşünülen yün, ip düğümleri vb. gibi malzemelerin ya da büyüünün sebebi/kaynağı olduğu sanılan şeylerin yok edilmesi de büyüünün tedavisinin bir parçasıdır. Bunun yanı sıra büyü yapılmış kimse dine uygun sığınma dualarını okumaya özen göstermelidir ki, bu sığınma dualarından biri şudur:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»

“Yarattığı şeylerin şerrinden Allah’ın tam ve mükemmel kelimelerine sığınırım.”²²

Bu dua sabah ve akşam üçer kere okunur. Yine büyü yapılmış kimse İhlas, Felak ve Nâs surelerini de sabah ve akşam namazlarından sonra üçer kere okumalı, her namazdan sonra ve uyumadan önce de Ayetu’l-Kürsi’yi okumaya özen göstermelidir.

Yine büyü yapılmış kimsenin sabah ve akşam üç kere şu duayı okuması da müstehaptır:

21 Müslim, K. Selâm, hadis no: 2186. Ebû Saîd *radiyallahu anhu*’tan.

22 Müslim, K. ez-Zikr ve’l-Dua, no: 2708. Havle binti el-Hakîm es-Sulemi’den.

« بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ »

“Allah’ın adıyla; ki O’nun adı okunduğunda yer-
yüzünde de, gökyüzünde de hiçbir şey zarar veremez.
O, her şeyi işiten ve bilendir.”²³

Bütün bu dualar, sahih olarak Peygamber *sallalla-
hu aleyhi ve sellem*’den nakledilmiştir. Bunların yanı sıra
Allah hakkında hüsnü zan beslenmeli, sebepleri sebep
yapanın ve hastalara dilediği takdirde şifa verecek ola-
nın O olduğuna inanılmalıdır. Sığınma duaları ve ilaçlar
ancak birer sebeptir. Şifa veren yalnızca Allah Teâlâ’dır.
Dolayısıyla da sebeplere değil yalnızca Allah Teâlâ’ya
dayanıp güvenilmelidir. Bununla birlikte onların birer se-
bep olduğuna ve Allah’ın şayet dilerse onları faydalı kıla-
cağına, dilerse de faydasını yok edeceğine inanılmalıdır.
Zira Allah Teâlâ her konuda eşsiz hikmet sahibidir. O
her şeye kadirdir ve her şeyi bilir. O’nun verdiğini engel-
leyebilecek, engellediğini verebilecek ve hükmüne karşı
koyabilecek hiçbir güç yoktur. Mülk O’nundur, hamd
O’na mahsustur. O’nun her şeye gücü yeter. Başarıya
ulaştıran da yalnız O’dur.

23 Osman b. Affan’dan rivayet edilmiştir: Ebû Dâvud, K. Edeb, no: 5088; Tirmizî -hasen sahih kaydıyla-, K. ed-Deavât an Rasûlillah, no: 3388.

KABE'NİN DUVARLARINA VE ÖRTÜSÜNE EL-YÜZ SÜRMENİN HÜKMÜ²⁴

Soru: Kabe'nin duvarlarına, örtüsüne, Makam-ı İbrahim'e ve Hacer-i Esved'e el-yüz sürmenin hükmü nedir?

Cevap: Bunları yapmak bidattir, caiz değildir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle bir şey yapmamıştır. Ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Kim bizim dinimizde olmayan bir şey yaparsa o geçersizdir/makbul değildir.”²⁵

“Kim bizim bu dinimizde, ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey geçersizdir/makbul değildir.”²⁶

“(Dinde) sonradan ortaya atılmış bidatlerden şiddetle kaçın. Çünkü (dinde) sonradan ortaya atılan her şey bidattir, her bidat de dalâlettir.”²⁷

24 *Fetavâ Nûr ale'd-Derb*, halka no: 518; *Kitabu Nûr ale'd-Derb*, 1, de -leyen: eş-Şuvey'ir.

25 Buharî muallak olarak rivayet etmiştir: 6917-6918 nolu hadislerin arasında; Müslim, K. Akdiye, no: 1718. Âişe *radiyallahu anha*'dan.

26 Buhari ve Müslim, Âişe'den rivayet etmişlerdir. Buhari, K. Sulh, no: 2550; Müslim, K. Akdiye, no: 1718.

27 Ebû Dâvud, K. Sünne, no: 4607; Tirmizî -sahih kaydıyla-, K. İlm, no: 2676, el-İrbâd b. Sariye'den rivayet edilmiştir.

Şayet bir kimse Kabe duvarına ya da örtüsüne el-yüz sürmekle bizzat örtüden ya da duvardan kendisine bereket hasıl olacağına inanırsa büyük bir şirk işlemiş olur.

Ama bunların mübarek olduğunu düşünüp onlara el-yüz sürmenin Allah tarafından meşru kılındığını ve o duvarla örtüyü öpmenin caiz olduğunu zannederek bunu yaparsa bu da bidat olur. Ancak bunu onlardan bereket umarak yapmak -Allah bizleri korusun- büyük şirk olur.

Bu sayılanlar içinde sadece Haver-i Esved'in öpülmesi meşrudur. Şöyle ki tavaf yapan kişi Hacer-i Esved'e döner, onu selamlar ve onu öper. Bu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yapmış olduğu bir sünnettir. Rük-n-ü Yemani'yi de aynı şekilde elle selamlar ve «بسم الله والله أكبر»/Allah'ın adıyla, Allah en yücedir.” der; ancak onu öpmez.

Ömer *radıyallahu anh* bir seferinde Hacer-i Esved'i öpünce şöyle demiştir: “Ben senin taş olduğunu, fayda ve zarar veremeyeceğini biliyorum. Eğer Rasûlullah *salallahu aleyhi ve sellem*'in seni öptüğünü görmeseydim, seni öpmezdim.”²⁸

Biz, Hacer-i Esved'i Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek alarak öperiz ve ondan bereket ummayız. Bunu sırf Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek almak, ona uymak ve onun sünnetiyle amel etmek için yaparız. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

²⁸ Buharî, K. Hac, no: 1520; Müslim, K. Hac, no: 1270.

“Hac ibadetlerinizi (nasıl yapacağınıza dair bilgiyi) benden alın.”²⁹

“Ben nasıl namaz kılıyorsam siz de öyle kılın.”³⁰

Biz de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in namaz kıldığı gibi namaz kılarız, onun haccettiği gibi haccederiz. Dolayısıyla ne Makam-ı İbrahim’e, ne duvarlara, ne çitlere ne de örtülere el-yüz süreriz. Çünkü bunların hiçbirinin aslı yoktur ve hepsi de bidattir.

Hacer-i Esved ile Kabe kapısı arasında bulunan Mültezem’de ayakta durmak ise ibadettir. Mültezem’e doğru dönülerek ayakta durulur ki bu, Allah için yapılan bir ibadettir. Yoksa Kabe’den bir talepte bulunmak ya da ondan bereket ummak değildir. Aksine Kabe’nin kapısında Allah için boyun bükmeiktir. Aynı şekilde Kabe’nin içinde onun dört bir köşesi dolaşarak her bir köşede tekbir getirilir ve göğüs ile eller oralara dayandırılarak dua edilir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de böyle yapmıştır. Bütün bunları yapmakta hiçbir sakınca yoktur. Zira bunlar ibadet ve Allah Teâlâ’ya yakınlık kazanmayı sağlayan amellerdendir.

29 Müslim, haccın yapılış şekli konusunda Cabir’den rivayet etmiştir: K. Hac, no: 1297.

30 Buhari, Malik b. el-Huveyris’den rivayet etmiştir: K. Ezan, no: 605.

ABDEST NASIL ALINIR?³¹

Abdest, namazın geçerli olması için olmazsa olmaz bir şarttır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın, başlarınızı meshedin ve aşık kemiklerine kadar da ayaklarınızı yıkayın.”** (Mâide, 6) Allah Teâlâ, Maide sûresinde müminlere işte böyle emretmiştir.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Abdestsiz namaz kabul olmaz.”³²

“Abdest bozduğunuzda abdest almadıkça Allah hiçbirinizin namazını kabul etmez.”³³

Neticede abdest, olmazsa olmazdır. Abdest ilk olarak istinca ile başlar. Yani büyük ya da küçük abdest bozan kimse organlarını suyla yıkayıp temizler. Su bulamadığı zaman da kerpiç, taş ya da temizleyici nitelikteki bir mendille vücudundan çıkanları, çıkış yerini (yani ön ve arkayı) necaset izlerinden tamamen temizleninceye

31 *Mecmûu Fetâvâ Semahati’ş-Şeyh İbn Bâz*, 11/21-24.

32 Müslim, K. Tahare, no: 224.

33 Buhari ve Müslim, Ebû Hureyre’den rivayet etmişlerdir. Buhari, K. Vudû, no: 135; Müslim, K. Tahare, no: 225.

kadar en az üç kere temizler. Suyla temizlenmek daha faziletlidir. Bu ikisi bir arada yapılarak önce taş ya da mendil kullanılır, sonra da suyla temizlenilirse çok daha mükemmel olur.

Bu temizliğin ardından şu şekilde abdest alınır:

1- Abdeste başlarken, önce «بِسْمِ اللَّهِ» diyerek besmele getirilir. Meşru olan budur. İlim ehlinden bir grup abdeste başlanırken besmele çekmenin farz olduğunu söylemiştir.

2- Sonra eller üç kere yıkanır. En faziletli olanı budur.

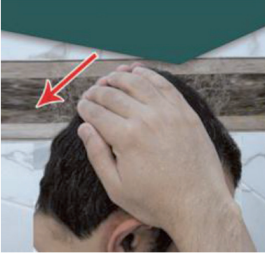
3- Sonra hem ağza hem burna üç avuçla üçer defa su verilir.

4- Sonra yüz, saç bitiminden başlanarak çene altına kadar ve enlemesine de kulaklara kadar üç defa yıkanır. Yüzün yıkanma şekli budur.

5- Sonra kollar parmak uçlarından başlanarak dirseklere kadar yıkanır. Dirsek de yıkanacak yere dahildir. Önce sağ, sonra sol kol yıkanır.

6- Daha sonra baş ve kulaklar meshedilir.

7- Daha sonra da önce sağ ayak, sonra da sol ayak aşık kemikleriyle birlikte kaval kemikleri-

ne kadar üç kere yıkanır. Aşık kemikleri de yıkanacak yere dahildir.

Sünnet olan, ağza ve burna üçer kere su verilmesi, yüzün, kolların ve ayakların da üçer kere yıkanmasıdır. Baş ve kulaklar ise birer kere meshedilir. Sünnet olan budur. Yüzün tamamı, kolların tamamı ve ayakların tamamı suyla bir ya da iki defa tam olarak yıkansa bu da yeterlidir. Ancak en faziletli olan, bunların üçer kere yıkanmasıdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdest alırken bu organları hem birer kere, hem ikişer kere, hem de üçer kere yıkadığı sabittir. Yine bazı organları ikişer, bazılarını da üçer kere yıkadığı da sabittir. Allah'a hamdolsun bu konuda seçenekler çoktur. Farz olan ise her bir organın tümüyle bir defa yıkanmasıdır. Yüzün tamamı, ağız ve burunla birlikte bir defa yıkanır. Sağ kol ve sol kol da dirsekle birlikte bir defa yıkanır. Aynı şekilde baş ve kulaklar da tümüyle bir defa meshedilir. Sonra sağ ve sol ayak da aşık kemikleriyle birlikte bir defa yıkanır. Farz olan budur. Eğer ikişer kere yıkanırse daha faziletli olur, üç kere yıkanırse daha da faziletli olur. Bu şekilde abdest tamamlanmış olur.

Abdestten sonra şöyle dua edilir:

« أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا

عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ »

“Allah’tan başka hak ilah olmadığına şehâdet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Yine şehâdet ederim ki Muhammed, O’nun kulu ve rasûlüdür.”

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ» / “Allah’ım! Beni çokça tevbe edenlerden kıl. Ve beni (günah ve kirlerinden) tertemiz olmuş kimselerden kıl.”

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına bu şekilde öğretmiştir. Nitekim onun şöyle dediği sahih olarak sabittir:

“Sizden biriniz, abdestini güzelce ve eksiksiz bir şekilde alır sonra da,

« أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ »

“Şahadet ederim ki Allah’tan başka hak ilah yoktur; O, tektir ve ortağı yoktur. Yine şahadet ederim ki Muhammed, O’nun kulu ve elçisidir.’ derse, ona cennetin sekiz kapısı açılır ve o da dilediği kapıdan cennete girer.”³⁴

Bu hadisi Müslim, Sahih’inde rivayet etmiştir. Tirmizî de aynı hadisi hasen bir isnadla ve şu ziyadeyle rivayet etmiştir:

34 K. Tahare, no: 234, Ukbe b. Âmir → Ömer b. el-Hattab radiyallahu anhumu tarikiyle.

« اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ » / Allah'ım!
Beni çokça tevbe edenlerden kıl. Ve beni (günah ve kirlerinden) tertemiz olmuş kimselerden kıl.³⁵

Bu açıklamalardan sonra abdestin nasıl alınacağı anlaşılmış olmaktadır. Abdest, namazın anahtarıdır. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Namazın anahtarı abdest, başlangıcı tekbir almak, bitimi de selam vermektir.”³⁶

35 Tirmizi, K. Tahare, no: 55, Ömer radiyallahu anh'tan.

36 Tirmizi, K. Tahare, no: 3, Ali radiyallahu anh'tan.

EZAN OKUNURKEN VE BİTTİKTEN SONRA YAPILACAK DUA VE ZİKİRLER³⁷

1- Ebû Saîd el-Hudrî *radıyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Ezanı işittiğiniz zaman siz de müezzinin söylediklerini söyleyin.”³⁸

2- Câbir *radıyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim ezanı işittiği zaman,

« اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، آتِ مُحَمَّدًا
الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ »

‘Ey şu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allah’ım! Muhammed’e vesîleyi ve fazîleti ver ve onu kendisine va’dettiğin Makâm-ı Mahmûd’a ulaştır.’ diye dua ederse kıyamet gününde o kimseye şefaati hak olur.”³⁹ Buhari rivayet etmiş, Beyhakî de aynı hadisi hasen bir isnadla ve sonunda şu ziyadeyle rivayet etmiştir:

37 *Mecmûu Fetâvâ ve Makâlât Mutenevvîa*, 26/47.

38 Buhârî, K. Ezân, no: 611; Müslim, K. Salât, no: 383.

39 Buhari, K. Salât, no: 614.

« إِنَّكَ لَا تُخْلَفُ الْمِيعَادَ » / “Şüphesiz ki Sen vaadinden caymazsın.”⁴⁰

3- Sa'd b. Ebî Vakkas radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kim müezzini duyduğu zaman;

« أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا »

‘Şehadet ederim ki Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Yine şahadet ederim ki Muhammed, O’nun kulu ve elçisidir. Rab olarak Allah’tan, rasûl olarak Muhammed’den, din olarak da İslam’dan razı oldum.’ derse o kimsenin günahları bağışlanır.”⁴¹

4- Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'tan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: Sizden biri;

“Müezzin **اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ** dediğinde **اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ** derse, Müezzin **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** dediğinde **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** derse,

Müezzin **أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** dediğinde **أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** derse,

Müezzin **حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ** dediğinde **حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ** derse,

Müezzin **حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ** dediğinde **حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ** derse,

40 Beyhakî, *es-Sunenu'l-Kubrâ*, 1/410, no: 1790.

41 Müslim, K. Salât, no: 386.

Müezzin **اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ** dediğinde **اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ** derse ve

Müezzin **لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ** dediğinde kalbinden gelerek **لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ** derse cennete girer.”⁴²

5- Abdullah b. Amr b. el-Âs *radıyallahu anhuma*’dan rivayet edildiğine göre o, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle dediğini işitmiştir: “Müezzini işittiğiniz vakit siz de onun dediğini deyin. Sonra bana *salavât* getirin. Çünkü her kim bana bir defa *salâvat* getirirse, Allah ona o *salâvatı* sebebiyle on defa *salât/rahmet* eyler. Sonra Allah’tan benim için vesileyi isteyin. Zira vesile, cennette bir makamdır ki Allah’ın kullarından yalnız bir tanesine lâyıktır. O kişinin ben olduğumu umuyorum. Her kim benim için vesileyi isterse şefaati ona hak olur.”⁴³

42 Müslim, K. Salât, no: 385.

43 Müslim, K. Salât, no: 384.

CAMİYE GİRERKEN VE ÇIKARKEN YAPILACAKLAR

1- Ebû Humeyd veya Ebû Useyd *radıyallahu anhu*-ma'dan rivayet edildiğine göre o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu nakletmiştir: “Sizden biri mescide girerken, «اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ» / ‘Allah’ım, bana rahmetinin kapılarını aç.’ desin; mescidden çıkarken de «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ» / ‘Allah’ım! Senden lütfunu istiyorum.’ desin.”⁴⁴

2- Abdullah b. Amr b. el-Âs *radıyallahu anhuma*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* mescide girerken,

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ

الرَّجِيمِ»

“İlahî rahmetten kovulmuş şeytandan yüce Allah’a, O’nun kerîm vechine ve ezelî saltanatına sığınırım.” demiş ve şunu eklemiştir: “(Mescide giren kimse) bunu söyleyince şeytan, ‘Artık günün geri kalan kısmında benim şerrimden korunmuş oldu.’ der.”⁴⁵

44 Müslim, K. Salâtu'l-Musafirîn, no: 713; Ebû Dâvud, K. Salât, no: 465 (Lafız, Ebû Dâvud’a aittir).

45 Ebû Dâvud, K. Salât, no: 466 -hasen isnadla-.

3- Ebû Hureyre radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Biriniz mescide girdiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e selâm etsin ve;

«اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ» / ‘Allah’ım! Bana rahmetinin kapılarını aç.’ desin.

Mescidden çıktığı zaman da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e selâm etsin ve;

«اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» / ‘Allah’ım! Beni, ilahî rahmetten kovulmuş şeytandan koru.’ desin.”⁴⁶

46 İbn Mace, K. Mesâcid ve’l-Cemâa, no: 773, -sahih isnadla-.

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN NAMAZ KILMA ŞEKLİ⁴⁷

Allah'a hamdolsun, salat ve selam O'nun kulu ve Rasulü olan Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına olsun.

Bu başlık altında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namaz kılma şekli özet olarak anlatılacaktır. Bunu kadın-erkek bütün Müslümanlara takdim etmek isterim ki onu öğrenen herkes bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek almaya gayret etsin. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Ben nasıl namaz kılıyorsam siz de öyle namaz kılın.*”⁴⁸ buyurmuştur.

Şimdi değerli okuyucuya bu konuya açıklayalım:

1- Öncelikle eksiksiz bir şekilde abdest alınır ki bu da şu ayetle amel ederek Allah'ın emrettiği gibi abdest almak demektir:

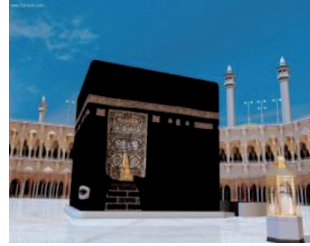
“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar kollarınızı yıkayın, başlarınızı meshedin ve aşık kemiklerine kadar da ayaklarınızı yıkayın.” (Mâide, 6)

47 *Mecmûu Fetâvâ Semahatî'sh-Şeyh İbn Bâz*, 11/1-17.

48 Buhari, K. Ezan, no: 631. Malik b. el-Huveyris'ten.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu konuda şöyle buyurmuştur: “Abdestsiz namaz kabul olmaz.”⁴⁹ Namazını iyi kılmayan birine nasihat ederken de “Namaza kalktığın vakit güzel ve eksiksiz bir abdest al!”⁵⁰ buyurmuştur.

2- Namaz kılacak kişi, nereden olursa olsun bütün bedeniyle kibleye, yani Kabe’ye doğru döner ve kalbiyle de kılacağı farz ya da nafile namaza niyet eder. Faziletli olan, niyetin dille söylenmemesidir. Çünkü niyeti dille söylemek meşru değildir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de, sahabe de niyeti dille söylememiştir.

Namaz kılan kişi, ister imam ister tek başına olsun önüne, kendisine doğru namaz kılacağı bir sütre koyar. İlim ehlinin kitaplarında izah edilen belli istisnai durumlar dışında kibleye yönelmek namazın şartlarından biridir.

3- Ayakta “Allahu Ekber” denilerek ihram/iftitah/başlangıç tekbiri alınır. Bu sırada göz secde yerine bakar.

4- Tekbir alırken eller omuz ya da kulak hizasına kadar kaldırılır.

49 Müslim, K. Tahare, no: 224. İbn Ömer’den.

50 Buhari ve Müslim Ebû Hureyre’den rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Ezan, no: 757; Müslim, K. Salat, no: 397.

5- Sonra eller sağ el sol elin üstünde olacak şekilde göğüs üzerine konur. Zira Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapmıştır.

6- Tekbirden sonra istiftah duasının okunması sünnettir. Bu dua şöyledir:

« اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ، كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرْدِ »

“Allah’ım! Doğu ile batının arasını uzaklaştırdığın gibi beni de günahlarımdan uzaklaştır. Allah’ım! Beyaz elbisenin kirden temizlenişi gibi beni de günahlarımdan temizle. Allah’ım! Günahlarımı kar, su ve dolu ile yıka.”⁵¹

Başka bir istiftah duası da şöyledir:

« سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ »

“Allah’ım! Sana hamdederek Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. İsmi mübarek ve şanın yücedir. Senden başka hak ilah yoktur.”⁵²

51 Buhari ve Müslim, Ebû Hureyre’den rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Salat, no: 744; Müslim, K. Mesacid, no: 598.

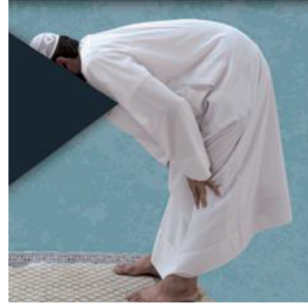
52 Bu lafız Ebû Davud’da Ebû Saîd el-Hudrî’den ve Âişe’den merfu olarak rivayet edilmiştir: K. Salat, no: 775-776. Müslim ise bunu

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sahih olarak nakledilen diğer istiftah dualarından birinin okunmasında da bir sakınca yoktur. En faziletli olansa bazen birini, bazen de diğerini okumaktır. Çünkü bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tabi olma konusunda daha mükemmeldir.

İstiftah duasının ardından euzû besmele çekilerek Fatiha sûresi okunur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Fatiha*’yı okumayanın namazı yoktur.”⁵³

Fatiha okunduktan sonra da sesli okunan namazlarda sesli olarak “Âmin” denir. Sonra da Kur’ân’dan kolaya gelen bir bölüm okunur.

7- Sonra eller omuzlara ya da kulak hizasına kadar kaldırılarak tekbir alınır ve rükuya gidilir. Rükuda baş, sırtla aynı hizada tutulur, eller dizlerin üstüne konur ve parmakların arası açılır. Bu şekilde rükuda hareketsiz olarak durulur ve **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ** / Subhane Rabbiye'l-azim/Azamet sahibi olan Rabbimi tüm noksanlıklardan

Ömer b. el-Hattab'ın sözü (mevkuf) olarak tahrir etmiştir: K. Salat, no: 399.

53 Buhari ve Müslim, Ubade b. es-Sâmit'ten rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Ezan, no: 756; Müslim, K. Salat, no: 394.

tenzih ederim.” denir. En faziletli olanı, bunu en az üç kere tekrar etmektir. Bununla birlikte,

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي» / Subhaneke Allahümme Rabbena ve bihamdike, Allahümme'ğfirli / Allah'im! Ey Rabbimiz! Sana hamdederek Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Allah'im! Beni bağışla!” demek de müstehaptır.

8- Sonra rükudan doğrularak eller omuz ya da kulak hizasına kadar kaldırılır. Bir yandan da «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ» / Semi Allahu limen hamide / Allah, kendisine hamdedeni işitti.” denir. Bunu imam olan ve kendi başına namaz kılan kimseler söyler. Yine ayaktayken şöyle denir:

« رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ مِلْءُ السَّمَوَاتِ وَمِلْءُ الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ »

“Rabbimiz! Hamd Sanadır; çokça, tertemiz ve mübarek bir hamd... Gökler dolusu, yer dolusu, ikisi arasındaki mesafe dolusu ve bundan sonra Senin dediğin şeyler dolusunca (hamd Sanadır).”

İmama uyan kimse ise rükudan kalkarken sadece bu son duayı okur.

Hem imamın hem de imama uyanların rükudan önce olduğu gibi rükudan kalkınca da -ayaktayken- el-

lerini göğüsleri üzerine koymaları müstehaptır. Çünkü Vâil b. Hucr ve Sehl b. Sa'd *radıyallahu anhumâ*'dan gelen rivayetlerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in böyle yaptığı anlaşılmaktadır.⁵⁴

9- Sonra tekbir alınarak secdeye gidilir ve mümkünse yere ellerden önce dizler konur. Eğer bu mümkün olmazsa dizlerden önce eller konabilir. Secdede el ve ayak parmakları kibleye dönük olur. El parmakları birbirine yapıştırılır. Bu şekilde şu yedi organ üzerinde secde edilir:

Burunla birlikte alın, iki el, iki diz, iki ayağın parmaklarının iç kısımları. Secdede “سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى / Subhane Rabbiye'l-a'la / Her yönden en yüce olan Rabbi-mi tüm noksanlıklardan tenzih ederim.” denir. Bu da en az üç kere tekrar edilir. Bununla birlikte;

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي» / “Allah’ım! Ey Rabbimiz! Sana hamdederek Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Allah’ım! Beni bağışla.” demek de müstehaptır. Sonra da çokça dua eder.

Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Rükûda Rab Teâlâ’yı tazim edip yücel-

⁵⁴ Müslim, Vâil’in rivayetini tahrir etmiştir: K. Salat, no: 401; Buhari de Sehl b. Sa’d’ın rivayetini tahrir etmiştir: K. Ezan, no: 740.

tin. Secdede ise duâ etmeye gayret gösterin. Çünkü (secdedeki duânız) kabul olmaya daha yakındır.”⁵⁵

Namaz ister farz ister nafil olsun secdede bu şekilde Allah’tan dünya ve ahiret hayırları istenebilir.

Secdede kollar vücudun yan taraflarına, karın uyluklara, uyluklar da baldırlara bitleştirilmeyip ayrı tutulur. Kollar da yere yayılmayıp yukarıda tutulur. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Secdede ölçülü durun. Hiçbiriniz kollarını köpek gibi yere yaymasın.”⁵⁶

10- Sonra tekbir alarak baş, secdeden kaldırılır. Sol ayak yayılır ve üzerine oturulur, sağ ayak da dikilir. Eller uylukların ve dizlerine üzerine konur ve şöyle denir:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَاجْبُرْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي»

“Allah’ım! Beni bağışla ve bana merhamet et. Beni doğru yola ilet ve bana lütfundan ihsan eyle. Bana afiyet ve rızık ver.” Bu oturuş sırasında bir müddet hareketsiz durulur.

55 Müslim, K. Salat, no: 479, İbn Abbas’tan.

56 Buhari ve Müslim, Enes’ten rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Mevâkîtu’s-Salat, no: 532; Müslim, K. Salat, no: 493.

11- Sonra tekbir alınarak ikinci secdeye gidilir ve ilk secdede yapılanların aynısı yapılır.

12- Sonra secdeden kalkılır ve iki secde arasında olduğu gibi kısa bir süre oturulur. Buna “istirahat secdesi” denir ve yapılması müstehaptır. Eğer terk edilecek olursa bir sakıncası yoktur. Bu oturuş sırasında okunacak bir zikir ya da dua yoktur.

Daha sonra mümkünse dizlere dayanılarak ikinci rekâta kalkılır. Bu mümkün olmazsa ellere dayanılabilir. Sonra Fatıha ve Kur’ân’dan, kolaya gelen bir yer okunur. Ardından da ilk rekatta yapılanların aynısı yapılır.

13- Eğer namaz sabah, Cuma ve bayram namazlarında olduğu gibi iki rekat ise ikinci rekatın ikinci secdesinden kalkılınca oturulur. Sağ ayak dikilir ve sol ayak yere yayılarak üzerine oturulur.

Sağ el, işaret parmağı hariç tüm parmaklar yumularak sağ uyluk üzerine konur. İşaret parmağı ile de Allah’ın birliğine işaret edilir. Eğer sağ elin serçe ve yüzük parmakları yumulup baş ve orta parmaklar halka yapılır ve işaret parmağıyla işaret edilirse bu da güzeldir. Çünkü bu iki şekil de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den sahih olarak nakledilmiştir. En faziletlisi ise bazen birini bazen de diğerini yapmaktır. Sol el de sol uylukla dizin üzerine konur. Ardından da bu oturuşta teşehhüd/tahiyyat duası okunur ki bu dua şöyledir:

« التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ »

“Selamlar, dualar/namazlar ve bütün güzel şeyler Allah’a mahsustur. Ey Nebi! Selam sana, Allah’ın rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun. Bize ve Allah’ın salih kullarına da selam olsun. Şehadet ederim ki Allah’tan başka hak ilah yoktur. Yine şehâdet ederim ki Muhammed, O’nun kulu ve rasûlüdür.”⁵⁷

Sonra da şu dua okunur:

« اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ »

“Allah’ım! İbrahim’e ve İbrahim’in ailesine salât/rahmet ettiğin gibi Muhammed’e ve Muhammed’in ailesine de salât eyle. Şüphesiz Sen, övgülere layık olansın, şan ve şeref sahibisin. Allah’ım! İbrahim’i ve İbrahim’in ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed’i ve Muhammed’in ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz Sen övgülere layık olansın, şan ve şeref sahibisin.”⁵⁸

Sonra şu duayı okuyarak dört şeyden Allah’a sığınır:

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ »

57 Buhari ve Müslim, Abdullah b. Mesud’dan rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Salat, no: 831; Müslim, K. Salat, no: 402.

58 Buhari ve Müslim, Ka’b b. Uca’dan rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Mevakîtu’s-Salat, no: 3379; Müslim, K. Salat, no: 493.

فِتْنَةُ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ

“Allah’ım! Kabir azabından, cehennem azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden ve Mesih Deccal fitnesinin şerrinden Sana sığınırım.”

Bunun ardında da dua edip dünya ve ahiret hayırlarından dilediklerini ister. Anne babası ve diğer Müslümanlar için de dua etmesinde de bir sakınca olmaz. Bu dua konusunda namazın farz ya da nafil olması fark etmez. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in İbn Mesud’a, teşehhüdü/tahiyyatı öğrettikten sonra söylediği şu söz bu konuda umumdur:

“(Tahiyyattan) sonra da en sevdiği dua neyse onunla dua etsin.”⁵⁹ Bir rivayette de şöyle geçmektedir: “Sonra da dilediği şekilde niyazda bulunur.”⁶⁰ Bu ifade de dünya ve ahirette kula fayda sağlayacak her şeyi kapsar.

Bu duadan sonra da « السلام عليكم ورحمة الله » / Es-Selamu aleykum ve Rahmetullah” diyerek hem sağına hem de soluna selam verir.

14- Eğer kılınan namaz akşam namazı gibi üç rekatsa veya öğle, ikindi ve yatsı namazları gibi dört rekatsa yukarda geçen teşehhüd/tahiyyat duası ile salli-barik

⁵⁹ Bu rivayet Ebû Davud’da geçmektedir: K. Salat, no: 968.

⁶⁰ Bu Abdullah b. Mesud’un Müslim’de geçen rivayetidir. Tahriri y - karıda geçmişti.

birlikte okunur ve ardından dizlere dayanılarak ayağa kalkılır. Tekbir alınarak eller omuzlara kadar kaldırılır, sonra da -daha önceki üzere- göğüs üzerine konur. Bu rekatta sadece Fatiha okunur. Şayet öğle namazında üçüncü ve dördüncü rekatlarda ara sıra Fatiha'nın yanı sıra başka sure ve ayetler okunacak olursa bunda da bir sakınca olmaz. Çünkü Eb'u Saîd *radiyallahu anh*'tan rivayet edilen bir hadiste⁶¹ Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in böyle yaptığı sabittir.

Şayet ilk oturuşta tahiyattan sonra salli-barik duaları okunmayacak olursa bunda bir sakınca yoktur. Çünkü ilk oturuşta salli-barik dualarının okunması vacip değil müstehaptır.

Sonra akşam namazında üçüncü rekattan sonra; öğle, ikindi ve yatsı namazlarında ise dördüncü rekattan sonra teşehhüde oturur. Daha önce geçtiği üzere iki rekatlı namazlardaki teşehhüde yapılanların aynısını yapar. Sonra da sağına ve soluna selam verip üç kere «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» / Estağfirullah diyerek) Allah'a istiğfar eder ve şu zikirleri okur:

«اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»

“Allah'ım! Sen Selâm'sın, selâmet de Sendendir. Ey celâl ve ikram sahibi, Sen yüceler yücesisin.”⁶²

61 Müellif herhalde şu hadisi kasdetmektedir: Müslim, K. Salat, no: 451.

62 Müslim, Sevban'dan ve Âişe'den rivayet etmiştir, K. Mesacid, no: 591-592.

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ »

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk/hükümlerlik O’nundur, hamd O’na mahsustur. O, her şeye kadirdir. Allah’ım! Verdiğine mani olabilecek, vermediğini de verebilecek yoktur. Zenginlik sahibine zenginliği, Senin katında fayda vermez.”⁶³

« لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ الْبَرَكَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ »

“Güç ve kuvvet ancak Allah’tandır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Bizler, ancak O’na ibadet ederiz. Ni-met de O’nundur, lütuf da O’nundur. Güzel övgüler de O’nadır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Kafirler hoşlanmasa da Biz dini yalnız O’na mahsus kılarız.”⁶⁴

Ardından otuz üç kere «سُبْحَانَ اللَّهِ» / Subhanallah / Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim,” otuz üç kere «الْحَمْدُ لِلَّهِ» / Elhamdulillah / Hamd, Allah’a mahsustur.” ve otuz üç kere de «اللَّهُ أَكْبَرُ» / Allahu Ekber Allah en büyüktür.” deyip bunları yüze tamamlamak üzere de,

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

63 Buhari, K. Salat, no: 808; Müslim, K. Mesacid, no: 593, Muğire b. Şube’den rivayet etmiştir.

64 Müslim, K. Mesacid, no: 594, İbnu’z-Zübeyr’den.

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O’nundur. Hamd da O’na mahsustur. O, her şeye kadirdir.” denir.⁶⁵

Yine her namazdan sonra Âyetul-Kürsi, İhlas, Felak ve Nâs sureleri okunur. Bu üç surenin sabah ve akşam namazlarının ardından üçer kere tekrar edilmesi müstehaptır. Çünkü bununla ilgili olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den sahih hadisler gelmiştir.⁶⁶

[Yine sabah ve akşam namazından sonra yukarıda geçen zikirlerin ardından on defa;

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O’nundur ve hamd O’na mahsustur. O, yaşatır ve O öldürür. O, her şeye kadirdir.” demek de müstehaptır. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bunu yaptığı da sabittir. Şayet namaz kılan kimse imamsa üç kere istiğfar getirdikten ve «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ» zikrini okuduktan sonra insanlara/cemaate doğru döner ve yüzünü onlara çevirir. Daha sonra da sayılan zikirleri yapar. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den gelen birçok hadis bunu göstermektedir ki bu hadislerden biri Müslim’de geçen Aişe *radiyallahu anha* hadisidir.]]⁶⁷

65 Müslim, K. Mesacid, no: 595, Ebû Hureyre’den.

66 Abdullah b. Hubeyb’in rivayet ettiği bu hadisin tahriri ileride, sabah-akşam zikirleri bölümünde gelecektir.

67 Bu kısım, *Tuhfetu’l-İhvan* (s. 13) ve *Mecmûu Fetâvâ ve Mekâlat Mutenevvia*’dan alınmıştır.

Sayılan bütün bu zikirler farz değil sünnettir.

Kadın-erkek her müslümanın öğlenin farzından önce dört rekat, sonrasında iki rekat, akşam ve yatsı namazlarının farzından sonra ikişer rekat, sabah namazının farzından önce de iki rekat namaz kılması sünnettir. Bu sünnet namazlara “revatib” denir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, yolculukta olmadığı sürece bu namazları daima kılardı. Yolculukta ise sabah namazının sünnetiyle vitir hariç diğerlerini terk ederdi. Bu ikisini ise hem yolculukta hem de yolculuk dışında sürekli kılardı.

En faziletli olan, bu “revatib” sünnetleri ve vitir namazını evde kılmaktır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Farz namazlar hariç kişinin en faziletli namazı, evinde kıldığı namazdır.*”⁶⁸

Şayet bunlar camide kılınacak olursa bunda da bir sakınca olmaz.

Bu sünnet namazları devamlı kılmak cennete girmeye vesile olan amellere dendir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Kim her gün farz namazların haricinde on iki rekât nafle namaz kılar sa Allah, onun için cennette bir köşk inşa eder.*”⁶⁹

Şayet ikindinin farzından önce dört rekat, akşam ve yatsının farzından önce de ikişer rekat kılınacak olursa iyi olur. Çünkü bu konuda Peygamber *sallallahu aley-*

68 Buhari ve Müslim, Zeyd b. Sabit’ten rivayet etmişlerdir: Buhârî, no: 731; Müslim, K. Salatu’l-Musafirîn, no: 781.

69 Müslim, K. Salatu’l-Musafirîn, no: 728. Ümmü Habibe binti Ebî Süfyan’dan.

hi ve sellem'den sahih hadisler gelmiştir. Yine öğlenin farzından önce ve sonra dörder rekat nafile kılınacak olursa bu da güzeldir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim öğle (namazının farzından) önce dört rekat ve sonrasında da dört rekat kılsa (onun) cehennem ateşine (girmesi) haramdır.”⁷⁰ (Bunu imam Ahmed ve Sünen sahipleri, sahih bir isnadla Ümmü Habibe *radıyallahu anha*'dan rivayet etmişlerdir.) Yani öğlenin farzından sonra kılınan iki rekatlık revatib sünnete iki rekat daha ilave edilir. Zira öğlenin revatib sünnetleri, dördü farzdan önce, ikisi de farzdan sonra olmak üzere altıdır. Öğlenin farzından sonra iki rekat daha ilave edildiği zaman Ümmü Habibe *radıyallahu anha*'nın rivayet ettiği hadiste zikredilen müjdeye nail olunur. Başarı Allah'tandır. Allah'ın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed b. Abdullah'a, ailesine, ashabına ve kıyamete kadar güzelce ona tabi olanların üzerine olsun.

70 İmam Ahmed, 6/236; Ebû Dâvud, K. Salat, no: 1269; Tirmizi -hasen kaydıyla-, K. Salat an Rasulillah, hadis no: 427; Nesâî, K. Kıyamu'l-Leyl, no: 1815; İbn Mace, K. İkâmetu's-Salat, no: 1160.

CENAZE NAMAZI VE KILINIŞ ŞEKLİ⁷¹

Soru: Bir kimse beş ayrı cenaze üzerine tek bir cenaze namazı kılsa, her bir cenaze karşılığında bir kırât⁷² sevap alır mı, yoksa kırât, kılınan cenaze namazları sayısına göre mi alınır?

Cevap: Biz bu kimsenin cenaze sayısınca kırât alacağını ümit ederiz. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Her kim bir cenazenin namazını kılar da arkasından (kabristana kadar) gitmezse o kimseye bir kırât sevap vardır. Eğer arkasından gider de defnedilinceye kadar başında bulunursa iki kırât sevap vardır.”*⁷³

Bu anlamda daha başka hadisler de vardır ki bu hadislerin hepsi de alınacak kırâtın cenazelerin sayısına göre olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bir cenazenin namazını kılan kimseye bir kırât sevap vardır. Cenazenin arkasından gidip de defnedilinceye kadar başında bulunan kimseye de bir kırât vardır. Bir cenazenin hem namazını kılan, hem de arkasından gidip de defnedilin-

71 İbn Bâz'ın *ed-Da've* dergisinde yayınlanmış bir fetvası; sayı: 1660, 4 Cumade'l-Ahira 1419 h. Bu fetva, *Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvia*'da da mevcuttur, 13/136-137.

72 Kırât, hadislerde büyük bir dağ kadar sevap olarak açıklanmıştır.

73 Müslim, K. Cenaiz, no: 946, Ebû Hureyre *radiyallahu anh'tan*.

ceye kadar başında bulunan kimseye de iki kırât vardır. Bu, Allah'ın kullarına olan lütfundan ve cömertliğinden-
dir. Hamd ve şükür O'nadır. O'ndan başka hak ilah da,
Rab da yoktur. Başarı Allah'tandır.

* * *

Soru: Cenaze namazı nasıl kılınır? Ayrıntıları neler-
dir? Cenaze namazı için abdest şart mıdır?⁷⁴

Cevap: Cenaze namazı da bir namazdır ve onun
için de abdest şarttır. Çünkü Peygamber *sallallahu aley-
hi ve sellem* onu namaz olarak adlandırmıştır. O; iftitah,
tekbir ve selam içeren bir namazdır. Dolayısıyla da onun
için de abdest şarttır. Yine onda Fatiha'nın okunma-
sı, ölüye dua edilmesi ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve
sellem*'e de salavat getirilmesi de vaciptir. Dolayısıyla o
da bir namazdır. O nedenle abdestsiz cenaze namazı kı-
lan kimsenin namazı geçersizdir.

Cenaze namazı şöyle kılınır:

1- İlk olarak ihram/iftitah/baş-
langıç tekbiri alınır. Sonra da Fatiha
ve kolaya gelen bir yer Kur'ân'dan
okunur.

74 Bkz. *Fetâvâ İslâmiyye*, 2/26, Derleyen: Muhammed el-Musnid; *ed-Durûsu'l-Muhimme li Âmmeti'l-Umme*, İbn Baz; 18. ders: *Techizu'l-Meyyit ve's-Salatu aleyh*; *Mecmûu Fetâvâ ve Makâlât Mutenevvvia*, 13/141 ve 3/296.

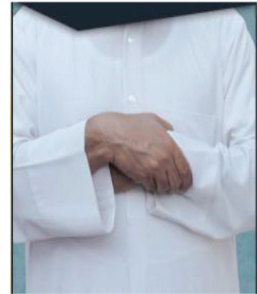
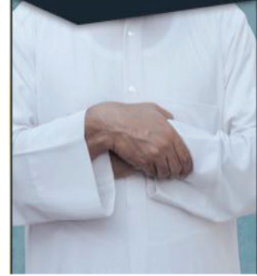
2- Sonra ikinci kez tekbir alınır ve salli-barik duaları okunarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salavat getirilir.

3- Sonra üçüncü kez tekbir alınır ve şu dualar okunur:

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا، وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا، وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا. اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ »

“Allah’ım! Dirimizi ve ölümü-zü, burada olanımızı ve olmaya-nımızı, küçüğümüzü ve büyüğümüzü, erkekimizi ve kadını-mızı mağfiret eyle. Allah’ım! Bizden kimi yaşatırsan İslâm üzere yaşat. Kimi de öldürürsen iman üzere öldür. Allah’ım! Bizi onun ecrinden mahrum etme ve onun ardından bizleri haktan saptırma.”⁷⁵

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَأَوْسِعْ

75 *Müşned*, İmam Ahmed, 2/368; Ebû Dâvud, K. Cenâiz, no: 3201; İbn Mace, K. Cenâiz, no: 1498; Hakim, *el-Müstedrek*, K. Cenaiz, no: 1326; Hakim, sahih olduğunu söylemiş, Zehebî de ona katılmıştır. Bkz. *el-Mustedrek mea et-Telhi's*, 1/358.

مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالمَاءِ وَالتَّلْجِ وَالبَرْدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ
الثُّوبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ
أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
وَعَذَابِ النَّارِ»

“Allah'ım! Onu bağışla ve ona rahmet et. Ona esenlik ver ve onu affet. Onu ikrama mazhar eyle. Gireceği yeri (kabrini) genişlet. Onu(n günahlarını) su, kar ve doluyla yıka. Bembeyaz bir elbiseden kiri temizler gibi onun hatalarını temizle. Ona (dünyadaki) evinden daha hayırlı bir ev, ailesinden daha hayırlı bir aile, eşinden daha hayırlı bir eş ver ve onu cennete koy. Onu kabir ve cehennem azabından koru.”⁷⁶

«وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَتَوَرَّ لَهُ فِيهِ» / “Kabrini genişlet ve orayı onun için aydınlık kıl!”⁷⁷

4- Sonra dördüncü kez tekbir alınıp biraz beklenir ve sağ tarafa tek bir selam verilir. Her tekbirde ellerin kaldırılması müstehaptır.

Cenaze şayet bir kadına aitse ya da iki ya da daha fazla sayıda ise dualardaki zamirler ona göre değiştirile-

76 Müslim, K. el-Cenâiz, no: 963, Avf b. Malik'ten.

77 Müslim, bunu Ümmü Seleme'den, Ebu Seleme'nin vefatı hakkında - ki hadiste rivayet etmiştir. Bu hadiste şu ifadeler de geçmektedir:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ (...) وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُقْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ»

“Allah'ım! Falanı (burada ölünün adı söylenir) bağışla. Hidayete erenler arasında derecesini yükselt. Geride kalanlarına kefil ol. Ey alemlerin Rabbi! Bizi ve onu bağışla.” K. el-Cenâiz, no: 920.

rek okunur. Şayet cenaze küçük bir çocuğa aitse onun için bağışlanma dilemek yerine şöyle denir:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ، وَشَفِيعًا مُجَابًا. اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَهُمَا وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا، وَأَلْحِقْهُ بِصَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي كَفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ»

“Allah’ım! Onu, ana-babası için (cennete girişte) öncü, onlar için saklanmış bir ecir ve şefaati makbul bir şefaatchi kıl. Allah’ım! Onun vesilesiyle ana-babasının (sevap) tartılarını ağırlaştır ve ecirlerini çoğalt. Onu salih müminlere dâhil et ve (mahşer günü) İbrâhim aleyhisselâm’ın himayesinde kıl. Rahmetinle onu cehennem azabından koru.”⁷⁸

Sünnet olan, imamın erkek cenazenin baş tarafında durması, kadın cenazeyi ise ortalamasıdır. Zira Enes ve Semura b. Cundeb *radıyallahu anhumâ*’dan rivayet edilen hadislerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den sabit olan budur.⁷⁹ Bazı alimlerin, “Sünnet olan, erkeğin göğüs hizasında durulmasıdır.” şeklindeki görüşleri

78 Bu duanın bazı bölümleri İbn Abbas’tan ve Ebû Hureyre’den rivayet edilmiştir ki bunları Abdurrezzak tahrir etmiştir: *el-Musannef*, K. Cenâiz, 3/492, no: 6439; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, K. Dua, 3/136, no: 3. Bu dua hakkında meşhur olan görüş; onun, Hasan b. Ali’nin sözü olduğudur. Nitekim *Musannef* sahipleri de bu şekilde tahrir etmişlerdir: Abdurrezzak, 3/529, no: 6588; İbn Ebî Şeybe, 3/136, no: 3.

79 Enes’in rivayetini Ebû Davud tahrir etmiştir: K. Cenâiz, no: 3194; Semura’nın rivayetini ise Buhari ve Müslim tahrir etmiştir: Buhârî, K. Cenâiz, no: 1331; Müslim, K. Cenaiz, no: 964.

ise zayıftır ve bildiğimiz kadarıyla bu konuda hiçbir delil yoktur.

Ölü, namazı kılınırken kibleye dönük olarak konur. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Kabe hakkında “*Dirilerinizin ve ölülerinizin kiblesidir.*”⁸⁰ buyurmuştur. Eğer birkaç cenaze bir aradaysa erkek, imamın önüne, kadın ise kible tarafına konur. Eğer bunların yanı sıra çocuklar varsa önce erkek çocuk, sonra kadın, sonra da kız çocuk konur. Erkek çocuğun başı adamın baş hizasında, kadının orta kısmı da adamın baş hizasında olur. Kız çocuğunun başı da kadının başı hizasında, orta kısmı da erkeğin baş hizasında olur. Namaz kılanların hepsi de imamın arkasında dururlar. Ancak imamın arkasında yer bulamayan biri olursa o da imamın sağında durur.

80 Ebû Dâvud, K. Vesâya, no: 2875, Ubeyd b. Umeyr → babası tar-kiyle.

RAMAZAN AYINA ÖZEL BAZI AMELLER

Teravih Namazı⁸¹

Teravih namazı, hükmü bazı insanlara kapalı kalan konulardan biridir. Zira bazıları teravihin yirmi rekattan daha az kılınması caiz olmadığını zannederken bazıları da onun on bir ya da on üç rekattan fazla kılınmasının caiz olmadığını sanmaktadırlar. Halbuki bütün bunlar yersiz birer zandır, hatta yanıltır ve delillere aykırıdır.

Zira Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen sahih hadisler gece namazında seçeneklerin çok olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla onda, aykırı davranılması caiz olmayan belirli bir şekil ve sınır yoktur. Hatta Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in geceleri bazen on bir, bazen on üç rekat kıldığı, bazen de -hem Ramazan'da hem de diğer zamanlarda- bunlardan daha az kıldığı sabit olmuştur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, gece namazı hakkında bir soru sorulduğunda şöyle buyurmuştur: “Gece namazı, *ikişer ikişer* (iki rekât halinde) kılınır. Sabah namazının vaktinin girmesinden *endişe ettiğiniz zaman daha önce kıldıklarınızı tek rekata çevirecek bir rekât daha (vitir) kılın.*”⁸²

81 Bkz. *Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvîa*, 15/18, 20.

82 Buhari ve Müslim, İbn Ömer *radıyallahu anhuma*'dan rivayet etmişle -dir, Buhari, K. el-Vitr, no: 990; Müslim, K. Salâtü'l-Musafirîn, no: 749.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ne Ramazan'da ne de başka zamanlarda kılınacak belirli bir rekat sayısı belirlemiştir. Bu sebeptendir ki sahabe -*Allah onlardan razı olsun*- Ömer *radiyallahu anh* zamanında bazen yirmi üç rekat, bazen de on bir rekat kılmışlardır. Bunlar Ömer *radiyallahu anh*'tan ve onun zamanında yaşayan sahabe-den sabit olmuştur. Seleften bazıları da Ramazan'da otuz altı rekat kılar ve ardından da üç rekat vitir kılarlardı. Bazıları da kırk bir rekat kılar. Bu bilgileri Şeyhulislam İbn Teymiyye ve diğer ilim ehli nakletmiştir. İbn Teymiyye *rahimehullah* bu konuda seçeneklerin çok olduğunu zikretmiş ve kıraatı, rükuyu ve secdeyi uzun tutan kimse için en faziletli olanın rekat sayısını az tutması; kıraatı, rükuyu ve secdeyi kısa tutan kimse için de en faziletli olanın rekat sayılarını fazla tutması olduğunu söylemiştir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini inceleyen bir kimse, bu konuda en faziletli olanın, gece namazını -hem Ramazan'da hem de diğer zamanlarda- on bir ya da on üç rekat kılmak olduğunu anlar. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in çoğu zaman yaptığına uygun olan budur. Ayrıca bu hem namaz kılanlar için daha uygundur, hem de huşu ve tadil-i erkan için daha elverişlidir. Bununla birlikte -yukarıda değinildiği gibi- daha fazla kılmakta hiçbir sakınca ve kerahet yoktur.

Ramazan'da imamla birlikte teravih kılan kimse için en faziletli olan, namazı imamla birlikte tamamlamaktır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Bir kimse imam bitirinceye kadar onunla

birlikte namaz kılsa ona tüm gece namaz kılmış sevabı yazılır.”⁸³

Ramazanda Hatim İndirmek

Soru: Cebrail *aleyhisselam*’ın Ramazan ayında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile Kur’ân’ı müzakere etmelerinden, Ramazan ayında hatim indirmenin daha faziletli olduğu sonucunu çıkarmak mümkün müdür?⁸⁴

Cevap: Bu olaydan Kur’ân’ın müzakere edilmesinin fazileti ve müminin Kur’ân’ı kendisinden istifade edeceği biriyle müzakere etmesinin müstehap olduğu sonucu çıkar. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Kur’ân’ı Cebrail ile, ondan istifade etmek için müzakere etmiştir. Zira Kur’ân’ı Allah katından getiren Cebrail’dir. O, Allah ile peygamberler arasında bir elçidir. Bu nedenle Cebrail’in Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’i Allah hakkında, Kur’ân’ın harfleri ve Allah’ın murad ettiği manaları hakkında bilgilendirmesi muhakkaktır. O nedenle bir kimsenin Kur’ân’ın manasını anlama ve lafızlarının hakkını vererek okuma konusunda kendisine yardımcı olacak biriyle müzakerede bulunması güzel bir harekettir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*

83 İmam Ahmed (5/159) ve *Sünen* sahipleri, Ebû Zer el-Ğifârî *rad - yallahu anh*’tan rivayet etmişlerdir: Ebu Davud, K. Salat, no: 1375; Tirmizi -hasen sahih kaydıyla-, no: 806; Nesâî, K. Kıyamu’l-Leyl, no: 1605; İbn Mace, K. İkametu’s-Salat, no: 1327.

84 Bu soru ve cevap şu kaynaklarda geçmektedir: *el-Cevabu’s-Sahih min Ahkamı Salati’l-Leyl ve’t-Teravih*, s. 12, 6. soru; *Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvia*, 11/331-333.

de Cebrail ile müzakere etmiştir. Burada Cebrail'in, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den daha üstün olduğu kastedilmemektedir. Aksine Cebrail, Allah katından gelen ve Kur'ân'ın gerek lafızları gerekse manaları konusunda Allah'ın kendisine emrettiği hususları Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ulaştıran bir elçidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu yönden Cebrail'den istifade etmiştir. Yoksa Cebrail, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den daha üstün değildir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, insanların en üstünü olduğu gibi meleklerden de üstündür. Ancak Kur'ân'ın müzakere edilmesinde hem Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hem de ümmet için pek çok hayır vardır. Çünkü burada Cebrail'in Allah katından getirdiklerinin müzakeresi ve bunun sonucunda Allah katından gelen hususlardan daha iyi istifade edilmesi söz konusudur.

Bu olaydan, başka bir faydalı sonuç daha çıkarılabilir ki o da şudur: Geceleyin yapılan müzakere, gündüz yapılandan daha üstündür. Çünkü sözkonusu müzakere gece gerçekleşiyordu. Bilindiği gibi gece, zihnin toparlanması ve konsantre olması için daha elverişlidir. Bu nedenle geceleyin yapılan müzakereden elde edilen istifade, gündüz yapılandan daha fazladır.

Bu olaydan çıkarılabilecek başka faydalı sonuçlar ise şunlardır: Müzakere meşrudur ve Ramazan dışında bile yapılsa salih bir ameldir. Çünkü müzakere, iki taraf için de faydalıdır. Eğer taraflar ikiden fazla olurlarsa her birinin diğerinden istifade etmesinde, onu okumaya teşvik

edip gayrete getirmesinde hiçbir sakınca yoktur. Zira bir kimse tek başına oturduğunda gevşeklik gösterebilir. Ama yanında müzakere ettiği bir ya da birkaç arkadaşı olursa bu, onu daha fazla teşvik eder, daha çok gayrete getirir. Bununla beraber kafalarına takılan meseleler hakkında aralarında gerçekleşen müzakerede de pek büyük faydalar hasıl olur. Bunların hepsinde de pek çok hayır vardır.

Yine bu olaydan şu da anlaşılabilir ki Kur'ân'ın tamamının Ramazanda imam tarafından cemaate okunması, söz konusu müzakerenin bir türüdür. Çünkü bu, cemaatin Kur'ân'ın tümünden istifade etmesini sağlar. Bu sebeptendir ki İmam Ahmed *rahimehullah*, imamlık yapanların onların/cemaatinin huzurunda Kur'ân'ı hatmetmelerini isterdi. Yine bu, selefın Kur'ân'ın tümünü dinleme konusundaki arzu ve gayretine benzer bir ameldir. Ancak bu, acele edilip ağır ağır okumayı terk etmeye, huşu ve sükunetin gözardı edilmesine yol açmamalıdır. Aksine bunlara önem verilmesi, hatim'e önem verilmesinden daha evladır.

Ramazan Umresi

Soru: Hac aylarında yapılan umrenin diğer aylarda yapılan umreden farklı, özel bir fazileti var mıdır?⁸⁵

Cevap: Umrenin eda edileceği en faziletli zaman Ramazan ayıdır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Ramazanda yapılan bir*

⁸⁵ Bkz. *Fetava İslamiyye*, 2/303, Derleyen: Muhammed el-Musnid; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvvia*, 17/431.

umre, hacca denktir.”⁸⁶ Buhârî ve Müslim’in ittifakıyla sahih olup Buhari’de geçen bir rivayette de, “...benimle birlikte yapılmış bir hacca denktir.”⁸⁷ şeklinde geçmektedir. Müslim’deki bir rivayette ise “Hacca veya benimle birlikte yapılmış bir hacca denktir.”⁸⁸ diye geçmektedir.

Bundan sonra ise Zilkade ayında yapılan umre daha fazletlidir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yaptığı bütün umreler Zilkade ayındadır⁸⁹ ki Allah Teâlâ da şöyle buyurmuştur:

“Andolsun ki, Rasulullah, sizin için güzel bir örnektir.” (Ahzab, 21)

86 İbn Abbas’tan rivayet edilmiştir: Buhari, K. Umre, no: 1782; Müslim, K. Hac, no: 1256.

87 K. Cezai’s-Sayd, no: 1863; Müslim, K. Hac, no: 1256.

88 Bkz. Bir önceki hadisin kaynakları.

89 Bu, Enes’ten rivayet edilmiştir: Buhari, h. no: 1778-1781; Müslim, no: 1253.

UMRE NASIL YAPILIR?⁹⁰

Allah'a hamdolsun. Bu konu, umre ibadetine ait ameller hakkında özet bilgiler içermektedir. Şimdi değerli okuyucuya bu konuyu açıklayalım:

1- Umre yapmak isteyen kişinin, mîkata ulaştığı zaman gusül alması ve temizlenmesi müstehaptır. Kadınlar da -hayız/aybaşı ya da loğusa olsalar bile- böyle yaparlar. Ancak onlar temizlenip gusül alıncaya kadar Kabe'yi tavaf etmezler. Erkekler vücutlarına güzel koku sürünürler ama ihram elbiselerine sürmezler. Eğer mîkatta gusül alma imkanı olmazsa bunun hiçbir sakıncası yoktur. Mekke'ye varıldığı zaman imkan olursa tavaftan önce gusül alınması müstehap olur.

2- Erkekler dikişli olan bütün elbiselerini çıkarıp izar ve rida⁹¹ giyerler. İzar ve ridanın beyaz ve temiz olması müstehaptır. Kadınlar ise üzerinde süs ve zinet bulunmayan ve dikkat çekici olmayan normal elbiseleri içinde ihrama girerler.⁹²

90 Bkz. *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 17/425.

91 İzar, ihramın belden altını örten kısmı; rida ise belden yukarıyı örten kısmıdır. (Çeviren)

92 Ancak peçe, burka ve eldiven bu elbiselerin dışındadır. Kadınlar bunları çıkarırlar ve yüzleri ile ellerini mahrem olmayan erkeklere karşı başka elbiselerle örterler. Bkz. *Mecmûu Fetâva İbn Baz*, Dr. Muhammed b. Sa'd eş-Şuvey'ir, dipnot, 17/426.

3- Sonra umre ibadetlerine başlamaya kalp ile niyet edilir ve dille de bu «لَبَّيْكَ عُمرَةً» ya da «اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ عُمرَةً» denilerek ifade edilir. Eğer ihrama giren kimsenin; hasta olduğundan, düşman tehlikesi bulunduğundan ya da benzeri bir nedenden dolayı umre ibadetlerini eda edemeyeceğinden endişe ederse ihrama girerken bunu bir şarta bağlayarak “Eğer bir engelle karşılaşacak olursam ihramdan çıkış yerim, engelle karşılaştığım yerdir.” demesi caizdir. Zira Dubâa binti’z-Zubeyr *radıyallahu anha*’dan rivayet edilen hadis bunu göstermektedir.⁹³

Sonra da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yaptığı gibi telbiye getirilir ki bu telbiye şöyledir:

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ، وَالنِّعْمَةَ،
لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»

“Emret, Allah’ım emret! Emrine amadeyim! Senin hiçbir ortağın yoktur. Emret, emrine amadeyim! Hamd Sana mahsustur. Nimet ve mülk de Sana aittir. Senin hiçbir ortağın yoktur.”⁹⁴

Kabe’ye ulaşınca kadar bu telbiye çokça söylenir, Allah Teâlâ çokça zikredilir ve çokça dua edilir.

93 Buhari ve Müslim, Âişe’den rivayet etmişlerdir: Buhari, K. Nikah: B. el-Ekfâ fi’-d-Dîn, no: 5089; Müslim, K. Hac, no: 1207. Müslim, bu hadisi İbn Abbas’tan da rivayet etmiştir, no: 1208.

94 Bu telbiye lafzı Buhârî ve Müslim’de geçmektedir. Onu sahabeden bir grup rivayet etmiştir ki, bu sahabilerin en meşhurlarından biri İbn Ömer *radıyallahu anhumâ*’dır: Buhari, K. Hac, no: 1549; Müslim, K. Hac, no: 1184.

4- Mescid-i Haram'a gelindiğinde oraya sağ ayakla girilir ve şöyle denir:

« بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ » / Allah'ın adıyla, salât ve selâm, Allah Rasûlünün üzerine olsun.”⁹⁵

« أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ »

İlahî rahmetten kovulmuş şeytandan yüce Allah'a, O'nun kerîm vechine ve ezelî saltanatına sığınırım.”
« اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ » / Allah'ım! Rahmetinin kapılarını bana aç.”⁹⁶

5- Kabe'ye ulaştığı zaman telbiye getirmeyi bırakır ve Hacer-i Esved'e yönelir. Onu sağ eliyle selamlar ve mümkün olursa onu öper. Bunu yaparken insanları sıkıştırıp onlara eziyet vermez. Selamlama sırasında da « بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ » / Allah'ın adıyla, Allah en büyüktür.” der. Şayet öpmek mümkün olmazsa elle, asayla veya benzeri bir şeyle selamlar ve selamladığı şeyi öper. Eğer selamlamak da mümkün olmazsa sadece Hacer-i Esved'e doğru işarette bulunur ve « اللَّهُ أَكْبَرُ » / Allah en büyüktür.” der, ama işarette bulunduğu şeyi öpmez. Tavafın geçerli olması için, tavaf yapacak kişinin abdestli olması şarttır. Çünkü tavaf, namaz gibidir; ancak tavaf sırasında konuşmak caizdir.

95 İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*'te Fatimâtü'z-Zehra'dan tahrir etmi - tir: no: 3412, 1/298.

96 Ebû Dâvud, Abdullah b. Amr'dan tahrir etmiştir: K. Salat, no: 466.

6- Kabe sol tarafa alınıp yedi defa etrafında dönülür.⁹⁷ Rük-n-ü Yemani'nin hizasına gelindiğinde mümkün olursa sağ elle selamlanır ve «بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ» / Allah'ın adıyla, Allah en büyüktür.” denir, ama öpülmez. Şayet onu selamlamak mümkün olmazsa, selamlanmaz ve tavafa devam edilir. Ona doğru işarette bulunulmaz ve tekbir de getirilmez. Çünkü bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den nakledilmemiştir. Hacer-i Esved'in hizasına gelince ise -yukarıda geçtiği gibi- selamlanır ve öpülür. Mümkün olmazsa ona doğru işarette bulunulur ve tekbir getirilir.

Tavaf sırasında remel yapmak müstehaptır. Remel, kudum tavafının⁹⁸ ilk üç şavtında/dönüşünde kısa adımlarla hızlıca yürümektir ve sadece erkekler için müstehaptır. Yine erkekler için kudum tavafında bütün şavtlarda/dönüşlerde ıztıba yapmak da müstehaptır. İztıba, ridanın orta kısmının sağ kolun altından geçirilerek sol omza atılmasıdır. Bütün şavtlarda mümkün mertebe zikir ve duayı çokça yapmak müstehaptır. Tavafta yapılacak özel bir dua ya da zikir yoktur. Aksine kolaya gelen zikir ve dualar yapılır. Her şavtta iki rükün arasına gelindiğinde de;

Rab-bimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Ve bizi cehennem azabından koru.” (Bakara, 201) denir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den

97 Yedi defa dönmek tavaf, her bir dönüş de şavt diye adlandırılır. (Çeviren)

98 Mekke'ye ilk gelindiğinde yapılan tavaf. (Çeviren)

böyle sabit olmuştur.⁹⁹ Yedinci şavt, şavtta Hacer-i Esved selamlanarak, mümkünse öpülerek, bunlar mümkün olmazsa işaret edilerek ve tekbir getirilerek bitirilir. Bu tavaf bitince rida, iki omzun üzerine atılarak göğüs ve omuzlar örtülür.

7- Sonra mümkün olursa Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekat namaz kılınır. Eğer orada kılmak mümkün olmazsa Mescid-i Haram'ın herhangi bir yerinde kılınır. İlk rekatta Fatiha'dan sonra Kafirun suresi, ikinci rekatta da İhlas suresi okunur. En faziletli olanı budur. Ancak başka surelerin okunmasında da herhangi bir sakıncası yoktur. Bu iki rekat kılındıktan sonra mümkünse Hacer-i Esved'e doğru dönülür.

8- Sonra Safa'ya doğru gidilerek onun üstüne çıkılır ya da hemen yanı başında durulur. Mümkünse üstüne (Kabe'yi görecektir bir yere kadar) çıkmak daha faziletlidir. Burada şu ayet okunur: «إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ» / **Safa ve Merve, Allah'ın hac ibadeti için belirlediği yerlerdendir.**” (Bakara, 158) Kibleye/Kabe'ye dönerek Allah'a hamd edip tekbir getirmek ve şu zikri okumak da müstehaptır:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَخْزَابَ وَحْدَهُ»

99 Ebû Dâvud, Abdullah b. es-Sâib *radiyallahu anhu*'tan tahrir etmiştir: K. Menâsik, no: 1892; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*: K. Hac, no: 3934; İbn Huzeyme, K. Menâsik, no: 2721; Hakim, *el-Müstedrek*, no: 3098. Hakim, hadisin sahih olduğunu söylemiş, Zehebî de ona muvafakat etmiştir, 2/277.

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O’nundur ve hamd O’na mahsusdur. O, her şeye kadirdir. Tek Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, vaadini yerine getirdi; kuluna yardım etti ve (düşman) grupları tek başına hezimete uğrattı.”¹⁰⁰ Daha sonra da ellerini kaldırarak dua eder. Bu zikri ve duayı da üç kere tekrar eder.

Sonra Safa’dan inilir ve Merve’ye doğru ilk işarete kadar yürünür. Erkekler ilk işaretten ikinci işarete kadar hızlıca yürürler. Kadınların ise hızlıca yürümeleri ise caiz değildir. Sonra yürüyerek Merve’nin üzerine çıkılır ya da hemen yanı başında durulur. Eğer mümkünse üste (Kabe’yi görecek bir yere kadar) çıkmak daha faziletlidir. Merve’de de Safa’da yapılanların aynısı yapılır. Sonra oradan inilir ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yürüdüğü yerden yürünür. Hızlıca yürünmesi gereken yerde hızlıca yürünür ve bu şekilde Safa’ya ulaşılır. Bu şekilde yedi defa yapılır (ki buna sa’y denir). Her gidiş bir şavt, her dönüş de bir şavt sayılır.

Şayet sa’y -özellikle de ihtiyaç halinde- binek üzerinde yapılacak olursa bunda bir sakınca olmaz. Sa’y sırasında mümkün mertebe çokça zikir ve dua yapmak ve abdestli bulunmak müstehaptır. Eğer abdestsiz olarak sa’y yapılacak olursa bu da yeterli olur. Sa’y tamamlandığı zaman erkekler başlarını dipten tıraş ederler ya da saçlarını kısaltırlar. Tıraş olmak daha faziletlidir. Şayet

¹⁰⁰ Müslim, Cabir’den rivayet etmiştir. K. Hac: B. Hacceti’n-Nebi, no: 1218.

Mekke'ye geliş hac vaktine yakın bir zamanda olmuşsa o takdirde saçları kısaltmak daha faziletlidir. Zira geri kalan saçlar hac sırasında tıraş edilir. Kadınlar ise saçlarını toplayıp uçlarından bir parmak ucu kadar ya da daha az miktarda kısaltırlar.

İhrama giren kimse bu sayılanları yaptığı vakit umresi tamamlanmış olur ve ihramdayken kendisine haram/yasak olan şeyler tekrar helal olur. Allah bizlere ve tüm Müslüman kardeşlerimize dinde fıkıh ve sebat sahibi olmayı nasip etsin ve hepimizin amellerini kabul buyursun. Şüphesiz O, çok cömert ve ikram sahibidir. Allah'ın salat ve selamı, kulu ve Rasulü, Peygamberimiz Muhammed'in ailesinin, ashabının ve hesap gününe kadar güzelce onun izinden gidenlerin üzerine olsun.

İTİKÂF

Soru: Erkek ve kadın için itikafın hükmü nedir? İtikafta oruç tutmak şart mıdır? İtikafa giren kimse nelerle meşgul olmalıdır? İtikaf yerine ne zaman girmeli, ne zaman çıkmalıdır?¹⁰¹

Cevap: İtikaf hem erkekler hem de kadınlar için sünnettir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Ramazan ayında itikafa girdiği sabittir ki son zamanlarında sürekli olarak Ramazanın son on gününde itikafa girmiştir. Hanımlarından bazıları da onunla beraber itikafa girdiği gibi onun vefatından sonra da kendi başlarına itikafa girmişlerdir.¹⁰²

İtikafa girilecek yer, cemaatle namaz kılınan mescidlerdir/camilerdir. Şayet itikaf günleri Cuma gününü de içine alıyorsa en faziletli olan, -eğer mümkünse- Cuma kılınan bir mescidde itikafa girmektir.

İlim ehlinin görüşleri içinde en doğru olan görüşe göre itikaf için belirli bir vakit yoktur. İtikafda oruç tutmak da şart değildir. Ancak oruç tutulacak olursa bu daha faziletlidir. Sünnet olan, itikafa niyet edildiği vakit itikaf yerine girmek ve niyet ettiği vakit olduğu zaman da oradan

¹⁰¹ Bkz. *Tuhfetu'l-İhvan ve Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/441-443.

¹⁰² Bu rivayet Âişe *radiyallahu anha*'dan gelmiştir: Buhârî, K. İ'tikâf, no: 2072; Müslim, K. İ'tikâf, no: 1172.

çıkmaktır. Ancak ihtiyaç halinde itikaf yarıda kesilebilir. Çünkü itikaf sünnettir, dolayısıyla da ona başlamakla itikaf farz olmaz. Ancak yapılan itikaf adaksa o başka!

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek alarak Ramazanın son on gününde itikafa girmek müstehaptır. Bu günlerde itikafa girecek olan kimsenin yine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek alarak Ramazanın 21. günü sabah namazından sonra itikaf yerine girmesi müstehaptır. On gün dolunca da itikaftan çıkar. Şayet bu itikafı yarıda kesecek olursa -yukarıda değindiğimiz gibi eğer adak değilse- yine bir sakınca olmaz. Eğer mümkünse mescidde/camide dinlenilecek belirli bir yer edinmek en faziletlisidir.

İtikafa giren kimsenin çokça zikretmesi, Kur'ân okuması, istiğfar etmesi/af dilemesi, dua etmesi ve mekruh vakitler dışında çokça namaz kılması müstehaptır. Bazı arkadaşlarının itikafta olan kimseyi ziyaret etmesinde ve onunla konuşmasında bir sakınca yoktur. Nitekim bazı hanımları da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ziyaret eder ve onunla konuşurlardı. Bir seferinde de Safiyye *radiyallahu anha* onu Ramazanda itikaftayken ziyaret etmiştir. Kalkıp gideceği vakit Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de kakmış ve mescidin kapısına kadar onu uğurlamıştır.¹⁰³ Bu da bu tür fiillerde bir sakınca olmadığını göstermektedir. Ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu davranışı onun ne kadar mütevazı olduğunu ve eşlerine ne kadar güzel davrandığını da göstermektedir. En üstün salât ve selamlar ona olsun.

¹⁰³ Buhârî, K. İtikâf, no: 2035; Müslim, K. Selam, no: 2175.

EN FAZİLETLİ GECE: KADİR GECESİ

Soru: Kadir gecesi münasebetiyle siz değerli hocamızdan tüm Müslümanlara bu gece hakkında bir konuşma yapmanızı istirham ediyoruz.¹⁰⁴

Cevap: Kadir gecesi, gecelerin en üstünü, en faziletlisidir. Allah Teâlâ bu gecede Kur'an'ı indirmiş ve onun bin aydan daha hayırlı olduğunu, mübarek olduğunu ve hikmetli her işin o gecede karara bağlandığını haber vermiştir. Nitekim Allah Teâlâ, Duhan sûresinin başında şöyle buyurmaktadır:

“Hâ. Mîm. Apaçık olan Kitab’a (Kur’an’a) andolsun ki Biz onu mübarek bir gecede indirdik. Kuşkusuz Biz (insanları) uyarmaktayız. Her hikmetli iş, katımızdan (verilen) emir gereği o gecede hükme bağlanır. Şüphesiz Biz, peygamberler göndermekteyiz. Bu, Rabbinin rahmetinin bir gereğidir. Doğrusu O her şeyi işitir, bilir.” (Duhan, 1-6)

Allah Teâlâ, kadir gecesi hakkında yine şöyle buyurmaktadır: **“Biz onu (Kur’an’ı) Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilir misin? Kadir gecesi, bin aydan daha hayırlıdır. O gecede, Rablerinin izniyle melekler ve Ruh/Cebrail, her bir**

¹⁰⁴ Mecnû Fetava ve Makalat Mutenevvîa, 15/425-434.

iş için iner dururlar. O gece, fecrin doğuşuna kadar esenlik doludur.” (Kadir, 1-5)

Bu yüce sure, bu gecede yapılan amelin, içinde o gecenin bulunmadığı bin ayda yapılan amelden daha faziletli olduğunu ifade etmektedir. Bu ise çok büyük bir lütuf ve Allah'ın kullarına yönelik rahmetinin bir eseridir. O nedenle Müslümanların bu gecenin hakkını vermeleri ve onu ibadetle ihya etmeleri gerekir.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de sahih bir hadiste şöyle buyurmuştur: “*Kim faziletine inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini ibadetle geçirirse geçmiş (küçük) günahları bağışlanır.*”¹⁰⁵ Kadir gecesinin ibadetle geçirilmesi o gecenin namaz, zikir, dua, Kur'ân okumak ve sadaka vermek vb. hayır işleriyle geçirilmesiyle olur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Kadir gecesinin Ramazanın son on gecesinde olduğunu ve bu gecelerin tek olanlarında bulunma ihtimalinin de diğerlerine göre daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Nitekim şöyle buyurmuştur: “*Kadir gecesini Ramazanın son on gününde arayın. Onu tek gecelerde arayın.*”¹⁰⁶

Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen sahih hadisler bu gecenin son on gün içinde sürekli yer değiştirdiğini ve her zaman belirli bir gecede olmadığını

¹⁰⁵ Ebû Hureyre *radıyallahu anh'tan* tahrir edilmiştir: Buhârî, K. Savm, no: 1901; Müslim, K. Salatu'l-Musafirin, no: 760.

¹⁰⁶ Buhârî ve Müslim, Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet etmişlerdir: Buhârî, K. Fadlu Leyleti'l-Kadr, no: 1167.

göstermektedir. Buna göre bazen 21. gecede olabilir, bazen 23. gecede, bazen 25. gecede, bazen de 27. gecede olabilir ki 27. gecede olması diğerlerinden daha yüksek ihtimaldir. Yine 29. gecede de olabilir. Bazen de çift gecelerde olabilir. O nedenle Ramazanın son on gününü, faziletine inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek ihya eden kimse hiç şüphesiz bu geceyi idrak etmiş ve Allah'ın va'dettiği mükafata nail olmuş olur.

Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de Ramazanın son on gününde ilk yirmi günde olmadığı kadar gayretle ibadet ederdi. Nitekim Âişe *radiyallahu anha* şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ramazanın son on gününde Ramazanın diğer günlerine nispetle daha fazla ibadet ederdi.”¹⁰⁷

“Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ramazanın son on günü girince geceleri ibadetle ihya eder, ev halkını da uyandırır. Kendisini ciddiyetle ibadete verir ve hanımlarına yaklaşmazdı.”¹⁰⁸

Yine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* çoğu zaman bu son on günde itikafa girerdi. Ki Allah Teâlâ, **“Andolsun ki Rasulullah, sizin için güzel bir örnektir.”** (Ahzab, 21) buyurmuştur.

Yine Âişe *radiyallahu anha*'dan şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, “Ey Allah'ın Rasûlü! Kadir Gecesine denk gelecek olursam, o gecede

¹⁰⁷ Müslim, K. İ'tikâf, no: 1175.

¹⁰⁸ Buhârî, K. Fadlu Leyleti'l-Kadr, no: 2024; Müslim, K. İ'tikâf, no: 1174.

nasıl dua edeyim?” diye sordum. O da şöyle buyurdu: «اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي» / ‘Ey Allah’ım! Sen çok affedicisin, affetmeyi seversin; beni de affet.’ diye dua et.”¹⁰⁹

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ashabı ve onların ardından selef de bu on güne değer verir ve türlü hayırlar yaparak onu değerlendirmeye gayret ederlerdi. O nedenle Müslümanların her yerde ve her zaman Peygamberlerini, onun değerli ashabını ve bu ümmetin seçkin selefini örnek almaları ve bu geceleri faziletine inanarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek namazla, Kur’ân tilavetiyle, türlü zikir ve ibadetlerle ihya etmeleri gerekir. Ki bu sayede günahları ve kusurları bağışlansın, Allah’tan bir lütuf ve ikram olarak cehennem ateşinden azat olsunlar.

Kur’ân ve sünnet bu büyük vaadin büyük günahlardan uzak durmakla elde edileceğini bildirmektedir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Eğer size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız, Biz de küçük günahlarınızı örteriz ve sizi güzel bir yere (cennete) sokarız.”** (Nisa, 31)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur: “Büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde beş vakit namaz, cuma namazları, Ramazan ayında tutulan oruçlar aralarında işlenen (küçük) günahlara kefarettir.”¹¹⁰

¹⁰⁹ Tirmizî, K. Deavat an Rasulillah, h. no: 3513. Tirmizî, hasen-sahih olduğunu söylemiştir.

¹¹⁰ Ebû Hureyre *radiyallahu anh*’tan rivayet edilmiştir: K. Tahare, no: 233.

Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır: Bazı Müslümanlar Ramazanı ibadetle geçirmekte, geçmiş günahlarına tevbe etmekte; ama Ramazan ayı çıkınca tekrar eski günahlarına dönmektedirler. Bu çok tehlikeli bir tutumdur. Müslümanların bundan kaçınması ve Allah'a itaat edip günahları terk etme konusunda kararlı olmaları gerekir. Nitekim Allah Teâlâ, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e hitaben şöyle buyurmuştur: **“Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et!”** (Hicr, 99)

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak can verin.”** (Âl-i İmran, 102)

“Şüphesiz ‘Rabbimiz Allah’tır.’ deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine (ölüm esnasında) **melekler iner. Onlara, ‘Korkmayın, üzülmeysin, size va’dedilen cennetle sevinin!’ derler. Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin dostlarınızız. Orada sizin için canlarınızın çektiği her şey var ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır. Çok bağışlayıcı ve pek merhametli olan Allah’ın bir ikramı olarak...”** (Fussilet, 30-32)

Bu ayetin manası şudur: Rablerinin Allah olduğunu ifade eden, O'na iman edip ihlasla ibadet eden ve bu yol üzere dosdoğru devam eden kimseleri ölüm esnasında melekler müjdelerler. Allah'a imanları, O'na itaat edip isyandan kaçınarak dosdoğru bir yaşam sürmeleri ve O'na ihlasla ibadet etmeleri sebebiyle onlar için korkacak ve üzülecek hiçbir şeyin olmadığını ve gidecekleri

yerin cennet olduğunu onlara haber verirler. Bu anlamda daha pek çok ayet vardır ki hepsi de hak üzere sebat edip dosdoğru bir yaşam sürmek ve günahlarda ısrar etmekten sakınmak gerektiğini beyan etmektedir. Bu ayetlerden biri de şöyledir:

“Rabbinizin bağışına ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun! O takvâ sahipleri bollukta da, darlıkta da Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever. Yine onlar bir kötülük yaptıklarında ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah’ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah’tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde bile bile ısrar etmezler. İşte onların mükâfatı, Rableri tarafından bağışlanma ve altlarından ırmaklar akan, içinde ebediyen kalacakları cennetlerdir. Böyle amel edenlerin mükâfatı ne güzeldir!” (Â-i İmran, 133-136)

Allah’tan hem bizleri hem de bütün Müslümanları bu gecelerde ve diğer gecelerde sevdiği ve razı olduğu ameller işlemeye muvaffak kılmasını, hepimizi nefislerimizin ve kötü amellerimizin şerrinden korumasını niyaz ederiz. Şüphesiz O, çok cömert ve ikram sahibidir.

ORUCU BOZMADIĞI HALDE HÜKMÜNÜ BAZI İNSANLARIN BİLMEDİĞİ DURUMLAR

İhtilam Olmak¹¹¹ ve Guslû Geciktirmek Orucu Bozmaz

Soru: Oruçlu kimse Ramazan günü ihtilam olursa orucu bozulur mu? Hemen gusûl alması farz mıdır? Cenabetten, hayızdan/aybaşından ve nifastan/loğusalıktan dolayı alınacak olan guslûn geciktirilmesi caiz midir?¹¹²

Cevap: İhtilam olmak orucu bozmaz. Çünkü o, oruçlu kimsenin kendi isteğiyle olmaz. Böyle bir durumda onun gusûl abdesti alması gerekir. Şayet sabah namazından sonra ihtilam olur da gusûl almayı öğle namazına kadar geciktirirse bunda bir sakınca olmaz.

Aynı şekilde gece vakti hanımıyla ilişki kuran ve fecir doğduktan (oruç başladıktan) sonra gusûl alan kimsenin bu yaptığında da hiçbir sakınca yoktur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de “*ailesiyle ilişkide bulunması dolayısıyla cünûp olduğu halde fecrin* (orucun

¹¹¹ Rüyada boşalıp cünûp olmak.

¹¹² *ed-Da’ve*, Muessesetu’d-Da’ve es-Sahafiyye, 1/120; *Fetâvâ İslamiyye*, Derleyen: Muhammed el-Müsnid, 2/135; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/277-278.

başlama zamanının) *girdiği olurdu. Sonra gusül alıp orucuna devam ederdi.*"¹¹³

Aybaşı ve loğusa olan kadının durumu da aynıdır. Bunlar gece vakti hayız ve nifastan temizlenecek olsalar, ancak fecir doğduktan sonra gusül alsalar, bunda da bir sakınca yoktur ve oruçları geçerlidir. Ancak ne bunların ne de cünüp olan kimsenin guslü ve namazı güneşin doğuşuna kadar geciktirmeleri caizdir. Aksine hepsinin güneş doğmadan önce gusül almaları farzdır. Ta ki sabah namazını vakti içinde kılabilsinler. Cünüp olan erkeğin de sabah namazından önce gusül alması gerekir ki namazı cemaatle birlikte kılabilsin.¹¹⁴

Aybaşı ve loğusa olan kadının da şayet geceleyin temizlendiğini görürse hemen gusül alması gerekir. Ta ki o gecenin akşam ve yatsı namazlarını kılabilsinler. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabından bir grup bu yönde fetva vermiştir. Yine onlar ikinci vakti temizlenecek olurlarsa o zaman da hemen gusül almaları gerekir ki öğle ve ikindiye kılabilsinler. Başarı Allah'tandır.

İhtilam, Kanama ve Kusma

Orucu Bozmaz

Soru: Oruçlu olduğum bir sırada mescidde uyudum. Uyandığımda ihtilam olduğumu anladım. İhtilam

¹¹³ Buhârî ve Müslim, Âişe'den rivayet etmiştir: Buhârî, K. Savm, no: 1930; Müslim, K. Sıyam, no: 1109.

¹¹⁴ Fetvanın buraya kadar olan kısmı yukarıda zikredilen kaynakla - da geçmektedir. Bundan sonrası için bakınız: *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/278.

orucu etkiler mi? Şu da var ki ben gusül almadım ve namazı gusülsüz olarak kıldım. Bir seferinde de başıma bir taş isabet etmiş ve başım kanamıştı. Bu kanama orucumu bozmuş mudur? Bir de kusmak orucu bozar mı, bozmaz mı?¹¹⁵

Cevap: İhtilam olmak orucu bozmaz ve onu etkilemez. Çünkü o, insanın kendi isteğiyle olmaz. Ancak böyle durumda olan bir kimsenin gusül abdesti alması gerekir. Çünkü bu durum Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e sorulduğunda o, ihtilam olan kimsenin elbisesinde meni gördüğü takdirde gusül alması gerektiğini söylemiştir.

Gusül almadan namaz kılmana gelince büyük bir yanlış ve çok çirkin bir yapmışsın. Gusül aldıktan sonra o namazı kaza etmen, ayrıca Allah'a tevbe etmen gerekir.

Başına taş isabet etmesi ve başının kanaması meselesine gelince bu da orucunu bozmaz. Aynı şekilde kendi isteğiyle olmadığı sürece kusman da orucu bozmaz. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

*“Oruçluyken istemeyerek kusan kimseye kaza gerekmez. Kendi isteğiyle kusan kimse ise orucunu kaza etmelidir.”*¹¹⁶ (Bu hadisi İmam Ahmed ve Sünen sahipleri sahih bir isnadla rivayet etmişlerdir.)

¹¹⁵ *ed-Da'Ve*, 1/121; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/275.

¹¹⁶ Ebû Hureyre *radiyallahu anh'*tan rivayet edilmiştir: İmam Ahmed, 2/498; Ebû Dâvûd, K. Siyam, no: 2382; Tirmizî -hasen kaydıyla-, K. An Rasulillah, no: 720; İbn Mâce, K. Siyam, no: 1676.

Şehvet Neticesinde Erkekten Çıkan Mezi Orucu Bozmaz

Soru: Bir kimse oruçluyken eşini öpse ya da açık-saçık filmler seyretse ve bu yüzden organından mezi çıksa bu kimsenin orucunu kaza etmesi gerekir mi? Bu durum farklı günlerde gerçekleşmiş olsa o takdirde bunların kazası peş peşe mi, yoksa ayrı ayrı günlerde mi tutulmalıdır? Allah İslam ümmeti adına sizden razı olsun.¹¹⁷

Cevap: Mezi, -alimlerin en doğru görüşüne göre- orucu bozmaz. Bu, ister hanımını öpme sebebiyle ister bazı filmleri seyretme sebebiyle, isterse de şehveti harekete geçiren başka bir sebeple olsun fark etmez. Ancak bir müslümanın böyle açık-saçık filmler seyretmesi ve Allah'ın haram kıldığı müzikleri ve çalgı aletlerini dinlemesi caiz değildir.

Şehvet sonucu meninin çıkması ise orucu bozar. Bu, ister cinsel ilişki sebebiyle, ister öpme sebebiyle, ister tekrar tekrar bakma sebebiyle, isterse de mastürbasyon vb. gibi şehveti harekete geçiren başka bir sebeple olsun fark etmez. Ama ihtilam ve düşünme sebebiyle meni çıksa bile orucu bozmaz.

Orucun kazasının peş peşe olması şart değildir. Ayrı ayrı günlerde tutulması caizdir. Çünkü bu konudaki ayet umumidir: **“İçinizden hasta ya da yolculukta olan (ve bu yüzden oruç tutamayan) kimselerin, tutamadıkları**

¹¹⁷ Fetâvâ İslamiyye, derleyen: Muhammed el-Müsnid, 2/134; Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvvia, 15/267.

günler kadar başka günlerde (kaza etmeleri) gerekir.”

(Bakara, 184)

Kendi İsteği Dışında Boğazından Aşağı Su Kaçan Kimsenin Durumu

Soru: Bir kimse geceleyin gusül alıyor ve suyun taz-yikli akmasından dolayı istemeden boğazından aşağıya su kaçıyor. Bu kimsenin orucunu kaza etmesi gerekir mi?¹¹⁸

Cevap: Orucunu kaza etmesi gerekmez. Çünkü bunu kasten yapmamıştır. Dolayısıyla da onun durumu ikrah/baskı altında olan ve unutan kimsenin durumu gibidir.

* * *

Soru: Oruçlu kimsenin ağız akıntısını yutmasının hükmü nedir?¹¹⁹

Cevap: Ağız akıntısını yutmak oruca zarar vermez; çünkü o da tükürük kabilindendir. Bu nedenle yutulmasında da, tükürülmesinde de bir sakınca yoktur. Ama bazen göğüsten, bazen de baştan/burundan gelen kalın balgamin yutulmaması, tükürülüp atılması gerekir.

Normal ağız akıntısı ise tükürüktür. Bunun yutulmasında bir sakınca yoktur ve oruca zarar da vermez.

Soru: Oruçlu bir kimsenin astım vb. bir hastalıktan dolayı gündüz vakti ağızdan fıs-fıs kullanmasının hükmü nedir?¹²⁰

¹¹⁸ *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvvia*, 15/279.

¹¹⁹ *Fetâvâ İslamiyye*, derleyen: Muhammed el-Müsnid, 2/125; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvvia*, 15/313.

¹²⁰ *Tuhfetu'l-ihvan*, derleyen: Muhammed b. Şayi', soru no: 24; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvvia*, 15/265.

Cevap: Eğer kullanılması zaruri ise caizdir. Çünkü Allah Teâlâ, Enam suresinde şöyle buyurmuştur:

“Allah, haram kıldığı şeyleri size açıklamıştır; ancak mecbur kaldıklarınız bunun dışındadır.” (Enam, 119)

Ayrıca bu, yeme ve içmeye benzememekte, daha çok tahlil için kan aldirmaya ve gıda takviyesi olmayan iğne yapılmasına benzemektedir.

Soru: Ramazanda gündüz vakti unutarak bir şeyler yiyen veya içen kimsenin durumu nedir?¹²¹

Cevap: Bunun herhangi bir zararı yoktur, oruç da geçerlidir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Ey Rabbimiz! Eğer unuttur ya da hata edersek bizi hesaba çekip cezalandırma!” (Bakara, 286)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de sahih bir hadiste Allah Teâlâ'nın bu duaya, “Öyle yapacağım.” şeklinde karşılık verdiğini bildirmiştir.¹²²

Ebu Hureyre *radiyallahu anh* da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Kim oruçluyken unutarak bir şey yer ya da içerse orucunu tamamlasın; çünkü ona, ancak Allah yedirmiş ve içirmiştir.”¹²³

¹²¹ *Tuhfetu'l-ihvan*, soru no: 16; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mute-nevvîa*, 15/291-292.

¹²² Müslim, K. İman, no: 126; İbn Abbas'tan.

¹²³ Buhârî, K. Savm, no: 1933; Müslim, K. Sıyam, no: 1155.

Oruçlunun Damardan Veya Kastan İğne Yaptırmasının Hükmü

Soru: Oruçlu kimsenin damardan veya kastan yapılan iğneleri kullanmasının hükmü nedir? Aralarında ne gibi bir fark vardır?¹²⁴

Cevap: Doğru olan görüşe göre bunlar orucu bozamaz. Orucu bozan, sadece gıda takviyesi olan iğnelerdir. Aynı şekilde tahlil için kan aldirmek da orucu bozamaz. Çünkü bu, hacamatla aynı değildir. Hacamatta ise -alimlerin görüşlerinin en doğrusuna göre- hacamat yapan kimsenin de, yaptıran kimsenin de orucu bozulur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Hacamat yapan ve yaptıran kimsenin orucu bozulur.*”¹²⁵

Diş Macunu ve Tıbbî Amaçlı Damla Kullanmanın Hükmü

Soru: Oruçlunun diş macunuyla kulak, burun ve göz damlası kullanmasının hükmü nedir? Bunları kullanan oruçlu bir kimse, bunların tadını boğazında hissederse ne yapmalıdır?¹²⁶

¹²⁴ *Tuhfetu'l-İhvan*, Soru no: 13; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/285.

¹²⁵ İmam Ahmed, 5/276, 3/465; Ebû Dâvûd, K. Sıyam, no: 2367-2371; Tirmizî -sahih kaydıyla-, K. Savm an Rasulillah, no: 774; Hakim, *el-Mustedrek*, no: 1561. Hakim, sahih olduğunu söylemiş, Zehebi de ona muvafakat etmiştir.

¹²⁶ *Tuhfetu'l-İhvan*, Soru no: 14; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/260-261.

Cevap: Diş macunuyla dişleri fırçalamak misvak gibidir, orucu bozmaz. Ancak oruçlu kimse, macunun boğazına kaçmamasına dikkat etmelidir. Ama kendi isteği dışında kaçacak olursa bundan dolayı da kaza gerekmez.

Aynı şekilde göz ve kulak damlası da -âlimlerin en doğru görüşüne göre- orucu bozmaz. Ama damlaların tadını boğazında hissederse orucunu kaza etmesi daha ihtiyatlıdır; ama farz değildir. Çünkü göz ve kulak, yiyecek ve içecek için doğal giriş yerlerinden değildir.

Burun damlasına gelince bunu kullanmak caiz olmaz. Çünkü burun, beslenme yollarından biridir. Bu sebeptendir ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Lakî b. Sabre *radiyallahu anh*'a şöyle demiştir: “*Burnuna su verirken -şayet oruçlu değilsen- suyu iyice yukarı çek.*”¹²⁷ Dolayısıyla da burun damlası kullanan kimse eğer damlanın tadını boğazında hissederse -bu hadise ve aynı anlamdaki diğer hadislerle göre- orucunu kaza etmesi gerekir. Başarı Allah'tandır.

Güzel Koku ve Tütsü Koklamanın Hükmü

Soru: Oruçlu kimsenin güzel koku ve tütsü koklaması caiz midir?¹²⁸

Cevap: Oruçlu kimse tütsüyü burnuna çekmemelidir. Ama tütsü harici güzel koku türlerinde bir sakınca yok-

¹²⁷ Ebû Dâvûd, K. Tahare, no: 142; Tirmizî -hasen sahih kaydıyla-, K. Savm an Rasulillah, no: 788; Nesâî, K. Tahare, no: 87; İbn Mâce, K. Tahare, no: 407.

¹²⁸ *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvîa*, 15/266-267.

tur. Fakat tütsüyü koklayıp burnuna çekmez. Çünkü ilim ehlerinden bazıları tütsünün burna çekildiği takdirde orucu bozduğu görüşündedir. Zira tütsü, sinüslere ve beyne kadar ulaşır. Ayrıca güçlü, keskin ve kalıcı bir kokusu vardır. Ama kasıtlı olmaksızın koklandığında orucu bozmaz.

* * *

Soru: Ramazanda gündüz vakti kolonya, tütsü vb. güzel kokular kullanmak caiz midir?¹²⁹

Cevap: Evet, tütsüler burna çekilmemek şartıyla bu tür kokular kullanılabilir.

Ramazanda Sürme ve Makyaj Malzemeleri Kullanmanın Hükmü

Soru: Kadınların Ramazanda gündüzleri sürme vb. diğer bazı makyaj malzemeleri kullanmasının hükmü nedir? Bunlar orucu bozar mı?¹³⁰

Cevap: Alimlerin iki görüşünden en doğrusuna göre, sürme ne erkeklerin ne de kadınların orucunu bozar. Ancak oruçlu kimsenin bunu geceleyin kullanması daha uygundur. Aynı şekilde yüz güzelliği için kullanılan ve cildin dışına tatbik edilen sabunlar, yağlar vb. ile kına ve diğer makyaj malzemeleri de böyledir. Bütün bunların kullanılmasında oruçlu için hiçbir sakınca yoktur. Bununla birlikte yüze zarar veren makyaj malzemelerinin kullanılmaması gerekir. Başarı Allah'tandır.

¹²⁹ Fetava İslamiyye, 2/128; Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvia, 15/267.

¹³⁰ ed-Da'Ve, 2/170; M. Fetava ve Makalat Mutenevvia, 15/259-260.

Gıybet, Nemime ve Hakaret Orucu Zedeleyen ve Sevabını Azaltan Günahlardır

Soru: Gıybet yapmak Ramazanda orucu bozar mı?¹³¹

Cevap: Gıybet orucu bozmaz. Gıybet, bir insandan, onun hoşuna gitmeyecek şekilde söz etmektir ve günah-
tır. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Birbirinizin gıybetini yapmayın.”** (Hucurat, 12) Dedikodu, hakaret, sövme ve yalan da günahdır. Ama bunların hiçbirisi orucu bozmaz. Ancak bunlar hem oruçlu kimsenin hem de diğerlerinin kesinlikle kaçınması gereken günahlardır. Yine bunlar orucu zedeler ve sevabını eksiltirler.

Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

*“Yalan konuşmayı, yalan-dolanla iş yapmayı ve cahilliği terk etmeyen (oruçlu) bir kimsenin yemeyi ve içmeyi terk etmesine Allah’ın hiçbir ihtiyacı yoktur (Allah katında onun orucunun hiçbir değeri yoktur).”*¹³²

*“Oruç (günahlara ve cehennem ateşine karşı koruyucu bir) kalkandır. Biriniz oruçlu olduğu bir günde çirkin sözler söylemesin ve niza çıkarmasın. Şayet biri kendisine hakaret eder ya da onunla kavgaya yeltenirse ‘Ben oruçluyum.’ desin.”*¹³³ Bu anlamda daha birçok hadis vardır.

¹³¹ *Mecmû Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 15/320.

¹³² Buhârî, K. Savm, no: 1903, 6057. Ebû Hureyre’den.

¹³³ Buhari, K. Savm, no: 1903; Müslim, K. Sıyam, no: 1101. Ebû Hureyre’den.

Oruçlu Erkeğin, Mahremi Olmayan (Yabancı) Kadınlara Bakması ve Onlarla Tokalaşması

Soru: Oruçlu bir kimse kendisine yabancı olan bir kadına güzelliği, elbisesi ya da bedeni sebebiyle kasten bakarsa orucu bozulur mu? Yoksa bu, mekruh olmakla birlikte Allah bu kimsenin orucu kabul edip bakışlarından dolayı onu cezalandırır mı?¹³⁴

Cevap: Erkeğin yabancı kadınlara bakması haramdır. Eğer bunu şehvetle yapacak olursa bu daha da ağır bir günahdır. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “(Rasûlüm!) **Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle.**” (Nur, 30) Ayrıca bakışları kontrol altında tutmamak zinaya düşmeye yol açan sebeplerden biridir. O nedenle gözleri harama dikmemek ve fitne sebeplerinden sakınmak gerekir. Ancak bu tür bakışlar -boşalmaya sebep olmazsa- orucu bozmaz. Ama mastürbasyon yapan kimsenin orucu bozulur ve eğer Ramazan orucuysa onu kaza etmesi de farz olur. Başarı Allah’tandır.

* * *

Soru: Ramazanda birbirleriyle tokalaşan veya konuşan oruçlu bir erkekle oruçlu bir yabancı kadının durumu nedir? Böyle bir şey yapmak orucu bozar ya da zedeler mi? Bunun bir kefareti var mı?¹³⁵

Cevap: Yabancı bir kadınla tokalaşmak caiz değildir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Ben

¹³⁴ *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvîa*, 15/268-271.

¹³⁵ *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvîa*, 15/269.

kadınlarla tokalaşmam."¹³⁶ buyurmuştur. Aişe *radiyallahu anha* da şöyle demiştir: "Allah'a yemin ederim ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in eli hiçbir kadının eline değmemiştir. O, kadınlardan yalnızca sözle biat alırdı."¹³⁷

Aişe *radiyallahu anha* bu sözüyle mahrem olmayan yabancı kadınları kastetmiştir. Kız kardeş, hala, teyze gibi mahrem kadınlarla tokalaşmakta bir sakınca yoktur.

Yabancı kadınlarla konuşma meselesine gelince, bu, eğer herhangi bir şüphe ve mahzur içermeyen mubah bir konuşmaysa herhangi bir sakınca yoktur. Mesela kadına, çocuklarının veya babasının durumunu sormak ya da komşuların veya akrabaların ihtiyaç duyacağı bir hususu sormak gibi. Bunda bir sakınca yoktur. Ama konuşma, zararlı hususlar, zina veya zinaya götürecek konular içeriyorsa, şehvet güdülerıyla yapılıyorsa ya da kadının vücudundan açmaması gereken yerleri açıksa ve erkek de bunu görüyorsa... bunların hiçbirisi caiz olmadığı gibi bu şekilde bir konuşma da caiz değildir.

Ancak konuşma tesettüre riayet edilerek, kuşkulardan uzak ve şehvet kastı olmaksızın yapılırsa bu durumda iki taraf için de bir sakınca olmaz. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de kadınlarla konuşmuş, kadın-

¹³⁶ İmam Ahmed, Umeyme bt. Rukayka'dan rivayet etmiştir, 6/357; Nesâî, no: 4181; İbn Mace, no: 2874, el-Elbanî, *es-Sahihâ*'da bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

¹³⁷ Buhari, K. Tefsir, (Mümtehhine, 10), no: 4891; Müslim, K. İmara, no: 1866.

lar da onunla konuşmuşlardır. O nedenle bunda bir sakinçe yoktur. Oruç da geçerlidir.

Tokalaşma ve konuşma da -eğer bu nedenle boşalma olmazsa- orucu bozmaz. Ama eğer boşalma olursa oruç bozulur ve eğer farz bir oruçsa kazası gerekir.

Mümin bir kimse, Allah'ın haram kıldığı her şeyden sakınmalı, kendisine yabancı olan bir kadınla tokalaşmamalı, onunla şehvet güdüleriyile konuşmamalı ve onun bakılması caiz olmayan yerlerine bakmamalıdır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“(Rasûlüm!) **Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz/nezih bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır.**” (Nur, 30)

Şer sebeplerinden korunmak her yerde ve her zaman mümine farzdır. Allah'tan, bizi ve Müslümanları her türlü kötülükten uzak kılmasını niyaz ederiz. Allah'ın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve tüm ashabına olsun.

FITIR SADAKASI/FİTRE, GIDA MADDELERİNDEN BİR SÂ' VERİLİR

Allah'a hamdolsun. Salat ve selam O'nun Rasulüne, ailesine, ashabına ve onun yolundan gidenlere olsun. Fıtır sadakası/fitre olarak pirinç verilip verilemeyeceği ve yiyecek/gıda maddesi yerine para verilip verilemeyeceği konusunda sıkça sorular sorulmaktadır.¹³⁸

Cevap: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Ramazanda fıtır sadakasını müslümanlara hür veya köle, erkek veya kadın, ayrı ayrı her birine hurmadan bir sa' veya arpadan bir sa' olmak üzere farz kıldığı ve bu sadakanın, halk namaza -yani bayram namazına- çıkmadan önce verilmesini emrettiği sabittir.¹³⁹

Buhari ve Müslim de Ebû Saîd el-Hudrî'den şöyle rivayet etmişlerdir: "Biz peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında fıtır sadakasını "taam'dan/yemek"ten, arpadan, kuru hurmadan, çökelekten ya da kuru üzüm-den bir sâ' olarak veriyorduk."¹⁴⁰ İlim ehlinde bir grup

¹³⁸ *Mecmûu Fetâvâ Semahati's-Şeyh Abdilaziz b. Bâz*, 5/92-93, Derleme: et-Tayyar ve Ahmed el-Bâz; *Mecmûu Fetava ve Makalat Mutenevvîa*, 14/200.

¹³⁹ Buhari ve Müslim, İbn Ömer'den rivayet etmişlerdir, Buhari, K. ez-Zekat, no: 1503; Müslim, K. ez-Zekat, no: 984, 986.

¹⁴⁰ Buhari, K. ez-Zekat, no: 1506; Müslim, K. ez-Zekat, no: 985.

hadisteki “taam/yemek” ifadesini buğday olarak izah etmişlerdir. Bazı alimler de bundan kastın -ister buğday, ister mısır, isterse de başka bir tahıl, her ne olursa olsun belde halkının besin olarak kullandığı yiyecek maddesi olduğunu söylemişlerdir. Doğru olan da budur. Çünkü zekat, zenginlerden fakirlere bir destektir. Bir müslümana da kendi beldesinde bulunmayan bir şeyle fakirlere destek olması farz olmaz.

Hiç şüphe yok ki pirinç bu ülkenin gıda maddelerindendir. Hem de güzel ve lezzetli bir yiyecektir. Ayrıca o, hadislerde fitre olarak verilebileceği ifade edilen arpadan daha iyidir. Buna göre pirincin fitre olarak verilmesinde hiçbir sakınca olmadığı anlaşılmaktadır.

Fitrede vacip olan her tür gıda maddesinden Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kullandığı sa’ ile bir sa’ vermektir ki bu da orta büyüklükte ve dolu iki elin oluşturduğu avuçtan dört avuçtur. Nitekim *el-Kamus* ve diğer eserlerde böyle geçmektedir. Tartı olarak da bu yaklaşık 3 kg. yapar. Bu nedenle bir Müslüman, pirinç ya da bulunduğu beldenin diğer gıda maddelerinden bir sa’ verdiği vakit bu yeterli gelir. Hadiste zikri geçen gıda türlerinden olmasa bile bu böyledir. Zira alimlerin iki görüşünden en doğrusu bu yöndedir. Bu miktarı kg olarak vermesinde de hiçbir sakınca yoktur ki, bu da 3 kg. civarındadır.

Küçük, büyük, erkek, kadın, hür, köle her Müslüman için fitre verilmesi vaciptir. Ana karnında olan çocuk için fitre verilmesi ise icma ile vacip değildir, ama müstehaptır. Zira Osman *radiyallahu anh* böyle yapmıştır.

Yine fitrenin bayram namazından önce verilmesi de vaciptir. Bayram namazından sonrasına geciktirilmesi caiz değildir. Bayramdan bir ya da iki gün önce verilmesinde de bir sakınca yoktur. Buna göre âlimlerin en doğru görüşüne göre fitrenin ilk verilme vakti Ramazanın 28. gecesidir. Çünkü ay 29 da, çekebilir 30 da. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı da fitrelerini bayramdan bir ya da iki gün önce verirlerdi.

Fitrenin verileceği kimseler ise fakir ve yoksullardır. İbn Abbas *radiyallahu anhuma*'nın şöyle dediği sabit olmuştur: “Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* fıtır sadakasını; oruçluyu faydasız ve çirkin söz ve fiillerden temizlemek, fakirlere de gıda olmak üzere farz kıldı. Kim onu bayram namazından önce verirse o, kabul olunmuş bir zekâttır. Kim de onu bayram namazından sonra verirse o, sıradan bir sadakadır.”¹⁴¹

İlim ehlinin çoğunluğuna göre -ki bu, delil yönünden daha sahihtir- fitrenin kıymetinin verilmesi caiz değildir. Aksine onun yiyeceklerden verilmesi vaciptir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ve ashabı da böyle yapmıştır. Ümmetin cumhuru da bu görüştedir. Allah'tan bizleri ve tüm Müslümanları dinde fıkıh ve sebat sahibi kılmasını, kalplerimizi ve amellerimizi ıslah etmesini niyaz ederiz. Şüphesiz O, çok cömert ve ikram sahibidir. Allah'ın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına olsun.

¹⁴¹ Ebû Davud, K. ez-Zekat, no: 1609; İbn Mace, K. ez-Zekat, no: 1827.

MESCİD-İ NEBEVİ'Yİ ZİYARET ADABI VE AHKAMI¹⁴²

Hacdan önce ya da sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidini ziyaret etmek sünnettir. Zira Buhari ve Müslim'de Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'tan Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu sabit olmuştur: “Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç diğer tüm mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir.”¹⁴³

İbn Ömer *radıyallahu anhuma*'dan da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç diğer tüm mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir.”¹⁴⁴

Abdullah b. ez-Zübeyr *radıyallahu anhuma*'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç diğer tüm mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz ise burada kılınan yüz

¹⁴² *et-Tahkik ve'l-İdah li Kesirin Min Mesaili'l-Hac ve'l-Umre ve'z-Ziyara ala Dav'i'l-Kitab ve's-Sünne ve Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvia*, 16/99-117.

¹⁴³ Buhari, K. Fadlu's-Salat, , no: 1190; Müslim, K. Hac, no: 1394.

¹⁴⁴ Müslim, K. Hac, no: 1395.

namazdan daha faziletlidir."¹⁴⁵ (Bu hadisi Ahmed, İbn Huzeyme ve İbn Hibban rivayet etmişlerdir.)

Cabir *radiyallahu anh*'tan da Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "*Benim mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç diğer mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz ise başka mescitlerde kılınan yüz bin namazdan daha faziletlidir.*"¹⁴⁶

Bu manada daha birçok hadis vardır.

Mescid-i Nebevi'yi ziyaret edecek kimsenin, oraya ulaştığı zaman mescide sağ ayağıyla girmesi ve;

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ» demesi, ardından da şu zikirleri okuması müstehaptır:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»

İlahî rahmetten kovulmuş şeytandan yüce Allah'a, O'nun kerîm vechine ve ezelî saltanatına sığınırım." «اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ» / "Allah'ım! Rahmetinin kapılarını bana aç." ¹⁴⁷ Nitekim diğer mescidlere girilirken de aynı zikirler okunur. Yoksa Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidine girerken okunacak özel bir zikir yoktur.

¹⁴⁵ İmam Ahmed, *Müşned*, 45; İbn Hibban, no: 1618.

¹⁴⁶ İmam Ahmed, 3/343, 397; İbn Mace, K. İkametu's-Salat, no: 1406.

¹⁴⁷ Ebû Dâvud, Abdullah b. Amr'dan tahrir etmiştir: K. Salat, no: 466.

Sonra iki rekat namaz kılar ve namazda dua edip dilediği dünya ve ahiret hayırlarını ister. Şayet bu iki rekâtı Ravza-i Şerif'te kılarsa daha faziletli olur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Evimle minberimin arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir.*”¹⁴⁸

Namazın ardından da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabriyle iki dostu Ebu Bekir ve Ömer *radiyallahu anhum*a'nın kabirlerini ziyaret eder. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin karşısında edeple durur ve sesini yükseltmez. Sonra da;

«السلام عليك يا رسول الله ورحمة الله وبركاته» diyerek Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam verir. Zira *Sunen-i Ebu Dâvûd*'da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in (Ebu Hureyre *radiyallahu anh*'tan hasen bir isnadla) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “*Her kim bana selam verirse mutlaka Allah ruhumu bana geri iade eder de ben onun selamına karşılık veririm.*”¹⁴⁹

Ziyaretçinin selam verirken şöyle demesinde de bir sakınca yoktur:

«السلام عليك يا نبي الله، السلام عليك يا خيرة الله من خلقه، السلام عليك يا سيد المرسلين، وإمام المتقين، أشهد أنك بلغت الرسالة وأديت الأمانة ونصحت الأمة وجاهدت في الله حق جهاده»

¹⁴⁸ Buhari ve Müslim, Abdullah b. Zeyd el-Mâzini'den ve Ebû Hureyre'den rivayet etmişlerdir: Buhari, *Ebvabu't-Tatavvu'*, no: 1137-1138; Müslim, K. Hac, no: 1390-1391. Ebu Hureyre'nin rivayetinde şu ziyade vardır: “...*Minberim de havzımın üzerindedir.*”

¹⁴⁹ Ebû Dâvûd, K. Menasik, no: 2041.

“Sana selam olsun ey Allah’ın peygamberi! Sana selam olsun ey Allah’ın en seçkin kulu! Sana selam olsun ey rasullerin efendisi ve takva sahiplerinin önderi! Şehadet ederim ki sen risalet görevini tebliğ ettin, emaneti eda ettin, ümmete nasihat ettin ve Allah uğrunda hakkıyla cihad ettin.”¹⁵⁰

Çünkü bütün bunlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in vasıflarıdır. Sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e salavat getirir ve onun için dua eder. Zira şu ayetle amel edilerek salat ve selamın bir arada yapılması dinî bir kuraldır:

“Allah ve melekleri, Peygamber’e salât ederler. Ey müminler! Siz de ona salavât getirin ve tam manasıyla selam verin.” (Ahzab, 56)

Daha sonra da Ebu Bekir ve Ömer *radiyallahu anhum*a’ya selam verir, onlar için dua eder ve Allah’ın onlardan razı olmasını diler. İbn Ömer *radiyallahu anhu*ma, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e ve iki dostuna selam verdiği vakit -genellikle- sadece;

« السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَتَاهُ »

“Selam sana ey Allah’ın Rasulü! Selam sana ey Ebu Bekir! Selam sana ey babacığım!” diyerek¹⁵¹ dönüp giderdi.

¹⁵⁰ Buna benzer bir dua için bakınız: *el-Mevsuatu’l-Fıkhiyye el-Kuveytiyye*, 26/157.

¹⁵¹ Beyhaki, *es-Sunenu’l-Kubra*, no: 10570, 2/246.

Bu kabir ziyareti, yalnızca erkekler için meşrudur. Kadınların ise hiçbir kabri ziyaret etmeleri uygun değildir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kabirleri ziyaret eden kadınlara, kabirler üzerinde mescid edinenlere ve kandil/mum yakanlara lanet etmiştir.¹⁵²

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidinde namaz kılmak, dua etmek vb. gibi diğer mescidlerde yapılması meşru olan amelleri yapmak için Medine'ye gitme konusuna gelince bu, kadın erkek herkes için meşrudur. Nitekim buna dair hadisler yukarıda geçmiştir.

Ziyaretçinin bol sevap kazanma imkanını fırsat bilerek beş vakit namazı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidinde kılması, orada çokça zikir ve dua yapması ve nafil namaz kılması sünnettir. Yine Ravza-i Şerif'te çokça nafil namaz kılmak da müstehaptır. Zira bunun faziletine dair hadis yukarıda geçmişti ki bu hadis şöyledir:

*“Evimle minberimin arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir.”*¹⁵³

Farz namazlara gelince hem ziyaretçi hem de diğer cemaat, imkan oranında ilerleyerek ilk safta durmaya özen göstermelidirler. Çünkü sahih hadislerde geldiğine

¹⁵² İbn Abbas'tan rivayet edilmiştir: İmam Ahmed, 1/337; Ebû Dâvûd, K. Cenaiz, no: 3236; Tirmizî, K. Mevakitu's-Salat, no: 320; Nesâî, K. Kıyamu'l-Leyl, no: 2043; İbn Mâce, K. Cenaiz, no: 1575.

¹⁵³ Buhari ve Müslim, Abdullah b. Zeyd el-Mâzini'den ve Ebû Hureyre'den rivayet etmişlerdir: Buhari, Ebvabu't-Tatavvu', no: 1137-1138; Müslim, K. Hac, no: 1390-1391. Ebu Hureyre'nin rivayetinde şu ziyade vardır: “...Minberim de havzımın üzerindedir.”

göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ilk safta durmaya teşvik etmiştir. Bu konudaki bazı hadisler şöyledir:

*“İnsanlar, ezan okumanın ve birinci safta bulunmanın faziletini bilseler ve bunun için kura çekmekten başka çıkar yol bulamasalar, hiç şüphesiz bunun için kura çekerlerdi.”*¹⁵⁴

*“Öne doğru ilerleyin ve bana uyun! Sizden sonra gelenler de size uysunlar. Bir topluluk, (hayırlarda) geri kalmaya devam eder de nihayet Allah da onları geri bırakır.”*¹⁵⁵

*“Bir topluluk, ilk saftan geri kalmaya devam eder de nihayet Allah da onları cehennem ateşinde geri bırakır.”*¹⁵⁶

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir seferinde de ashabına, *“Meleklerin, Rableri huzurunda saf tuttukları gibi saf tutsanıza!”* demiştir. Onlar da *“Ey Allah’ın Rasûlü! Melekler, Rablerinin huzurunda nasıl saf tutarlar?”* diye sorunca da şöyle buyurmuştur: *“Onlar, ilkinden başlayarak safları tamamlar ve de safta, birbirlerine perçinlenmiş gibi sık dururlar.”*¹⁵⁷

Bu anlamda birçok hadis vardır ve bu hadisler, hem Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in mescidi hem de diğer mescidler için geçerlidir. Yine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in, ashabını safın sağ tarafında dur-

¹⁵⁴ Buhârî, K. Ezan, No: 615; Müslim, K. Salat, No: 437.

¹⁵⁵ Müslim, K. Salat, no: 662.

¹⁵⁶ Ebû Dâvûd, K. Salat, no: 679.

¹⁵⁷ Müslim, K. Salat, no: 651.

maya teşvik ettiği de sabittir. Bilindiği gibi Mescid-i Nebevî'deki ilk safın sağ tarafı Ravza'nın dışındadır. Böylece ilk safta ve safın sağ tarafında durmaya özen göstermenin Ravza-i Şerif'te bulunmaya özen göstermekten daha öncelikli olduğu, yine bunlara önem vermenin Ravza'da namaz kılmaya önem vermekten daha önce geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu konuda gelen hadisleri inceleyen kimse için bu husus gayet açıktır. Başarı Allah'tandır.

Hiç kimse için hücre-i saadete el-yüz sürmek, onu öpmek ya da orayı tavaf etmek caiz değildir. Çünkü bunların hiçbirisi seleften nakledilmemiştir. Aksine bunlar çirkin birer bidattir. Yine hiç kimsenin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den, bir ihtiyacını görmesi, bir sıkıntısını gidermesi ve bir hastaya şifa vermesi vb. gibi bir istekte bulunması caiz değildir. Çünkü bunların hepsi, ancak Allah Teâlâ'dan istenir. Ölülerden istenmesi şirktir ve Allah'tan başkasına ibadet etmek demektir. Halbuki İslam dini iki temel üzere kurulmuştur:

1- Allah'tan başkasına ibadet etmemek

2- Allah'a, ancak O'nun ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in meşru kıldığı şekilde ibadet etmek

Kelime-i şehadetin manası da zaten budur.

Aynı şekilde bir kimsenin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den şefa'at istemesi de caiz değildir. Çünkü şefa'at, yalnızca Allah'a aittir. Dolayısıyla da yalnızca O'ndan istenir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“De ki:**

Şefa'at tümüyle ve yalnızca Allah'a aittir.” (Zümer, 44)

Bu sebeple Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den şefa'at istemek yerine “Ey Allah'ım! Peygamberini bana şefa'atçi kıl! Allah'ım meleklerini bana şefa'atçi kıl! Allah'ım! Ölen küçük çocuklarımı bana şefa'atçi kıl!”¹⁵⁸ vb. sözlerle Allah'a dua etmek gerekir. Yoksa ölülerden -ki ister peygamber olsunlar ister olmasınlar fark etmez- ne şefa'at ne de başka bir şey istenir. Çünkü böyle bir şey caiz ve meşru değildir. Ayrıca ölünün -şariat koyucunun istisna ettiği hususlar hariç- amel etme imkanı kalmamıştır. Nitekim Müslim, Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'tan, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “İnsan öldüğü zaman şu üç şey haricinde amellerinin sevabı kesilir: Sadaka-i cariyeye; kendisinden istifade edilen ilim ve ardından kendisi için dua eden salih evlat.”¹⁵⁹

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den, o yaşarken ve kıyamet günü için şefa'at istenmesi, ancak buna gücü yettiği için caizdir. Çünkü o, dua ederek şefa'at isteyen kimse için Allah'a niyazda bulunma imkanına sahiptir. Dünyadaki durum malumdur ve bu sadece ona has da değildir. Aksine şefa'at talebi hem onun için hem de başkaları için geçerlidir. Zira bir müslümanın müslüman kardeşine, “Şu hususta Rabbimin huzurunda benim için şefa'atçi ol, (yani benim için O'na dua et).” demesi caizdir. Kendisine böyle denen kimsenin de eğer kendisin-

¹⁵⁸ *ed-Duraru's-Seniyye fi'l-Ecvibeti'n-Necdiyye*, 1/218.

¹⁵⁹ Müslim, K. Vasiyye, No: 1631.

den istenen mubah bir şeyse Allah'a niyazda bulunması ve din kardeşi için şefaathçi olması caizdir.

Kıyamet günü ise Allah Teâlâ'nın izni olmadan hiç kimsenin şefaath etme hakkı yoktur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“O'nun katında O'nun izni olmadan kim şefaath edebilir ki?!”** (Bakara, 255) Ama ölüm, özel bir durumdur ve onun insanın ölümden önceki haline de, dirilişten sonraki haline de kıyas edilmesi doğru değildir. Çünkü ölen kimsenin amel etme imkanı kalmaz ve o, dünyada işlediği amellere karşılık rehin olur. Bu konuda, ancak şeriat sahibinin istisna kıldığı hususlar bu hükmün dışındadır. Ne var ki ölümlerden şefaath istemek bu istisnalardan biri değildir. Dolayısıyla da onun bu konuya dahil edilmesi caiz değildir. Hiç kuşkusuz Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, vefatından sonra kabrinde şehitlerin sahip olduğu yaşamdaki daha mükemmel bir yaşama sahiptir. Ancak bu, ne ölümünden önceki yaşamına ne de dirilişten sonraki yaşamına benzer bir yaşamdır. Bu yaşam, içyüzünü ve nasıl olduğunu yalnız Allah'ın bilebileceği bir yaşamdır. Bu sebepledir ki -yukarıdaki- hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: *“Her kim bana selam verirse mutlaka Allah ruhumu bana geri iade eder de ben onun selamına karşılık veririm.”*¹⁶⁰ Bu hadis, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ölü olduğunu, ruhunun da cesedinden ayrı olduğunu, ancak ona selam verildiğinde ruhunun ona iade edildiğini ifade

¹⁶⁰ İmam Ahmed, *Müsned*, 2/527; Ebû Dâvûd, K. Menasik, no: 2041. Ebu Hureyre'den.

etmektedir. Nitekim Kur'ân'da ve sünnette Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in öldüğünü ifade eden naslar malumdur. Ayrıca bu konu, ilim ehli arasında ittifak edilmiş bir husustur. Ancak bu, onun berzah/kabir aleminde hususi bir yaşama sahip olmasına mani değildir. Nitekim şehitlerin ölümü de onların berzah/kabir aleminde hususi bir yaşama sahip olmalarına mani olmamaktadır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Aksine onlar Rableri katında diridirler, rızıklara nail olurlar.”** (Âl-i İmran, 169)

Bu mesele hakkında kafa karıştırıp insanları şirke ve Allah'ın yanı sıra ölümlere ibadete çağıran kimseler bir hayli fazla olduğu için bu konuda sözü biraz uzattık. Allah'tan bizleri ve tüm Müslümanları, şeriatına aykırı tüm işlerden uzak tutmasını niyaz ederiz. Her şeyi en iyi O bilir.

* * *

Bazı ziyaretçilerin yaptığı gibi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin yanında sesi yükseltmek ve orada uzun süre ayakta beklemek caiz değildir. Çünkü Allah Teâlâ bu ümmete, seslerini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sesinin üstüne yükseltmelerini ve birbirlerine yüksek sesle hitap ettikleri gibi ona da yüksek sesle hitap etmelerini yasaklamış ve onları onun yanında seslerini kısmaya teşvik etmiştir. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber’in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize yüksek sesle hitap ettiğiniz gibi Peygamber’e de yüksek sesle hitap etmeyin; yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir. Allah’ın elçisinin huzurunda seslerini kısırlar, şüphesiz Allah’ın kalplerini takvâ ile (doldurarak) imtihan ettiği kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.” (Hucurat, 2-3)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabri başında uzun süre ayakta beklemek ve tekrar tekrar selam vermek izdihama, gürültüye ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabri yanında seslerin yükseltilmesine yol açmaktadır. Bu ise Allah Teâlâ’nın bu muhkem ayetlerde Müslümanlara verdiği emre aykırıdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, hayattayken de, öldükten sonra da saygıyı hak etmektedir. Bu yüzden bir müminin onun kabri başında edebe aykırı işler yapması uygun olmaz.

Yine bazı ziyaretçilerin yaptığı gibi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabri başında kabre yönelip el açarak dua etmek, Allah Rasulünün, ashabının ve güzelce onların izinden gidenlerin oluşturduğu selef-i salihînin yoluna aykırıdır. Hatta bidattir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Benim sünnetimden ve hidayete erdirilmiş Hulefa-i Raşidinin sünnetinden (yolundan) ayrılmayın. Sünnetime, onu bırakmamak üzere sımsıkı sarılın. Sonradan ortaya çıkacak bidatlerden de kaçının; çünkü sonradan (dinde) ortaya çıkarılan her şey

bidattir, her bidat de dalalettir.” (Ebû Dâvûd ve Nesâî, hasen bir isnadla rivayet etmişlerdir.)¹⁶¹

*“Kim bizim bu dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey geçersizdir/makbul değildir.”*¹⁶²

*“Kim bizim dinimizde olmayan bir şey yaparsa o geçersizdir/makbul değildir.”*¹⁶³

Hüseyin *radıyallahu anh*’ın oğlu Ali Zeynelâbidin, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabri başında dua eden birini görmüş ve ona bunu yapmamasını söyleyerek şöyle demiştir: Sana babamdan işittiğim, onun da babasından (Ali *radıyallahu anh*’tan) işittiği, onun da Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*’den işittiği bir hadisi nakledeyim mi? Allah Rasulü şöyle buyurmuştur: *“Kabrimi bayram yerine, evlerinizi de kabristana çevirmeyin. Çünkü sizin selamınız, nerede olursanız olun bana ulaşır.”*¹⁶⁴ (Bu hadisi Hafız Muhammed b. Abdulvahid el-Makdisi, *el-Ehadisul-Muhtara* adlı eserinde tahrir etmiştir.)

¹⁶¹ Ahmed, *Müsned*, 4/126; Ebû Dâvûd, K. Sunne, No: 4607.

¹⁶² Buhari ve Müslim, Âişe’den rivayet etmişlerdir. Buhari, K. Sulh, no: 2550; Müslim, K. Akdiye, no: 1718.

¹⁶³ Buharî muallak olarak rivayet etmiştir: 6917-6918 nolu hadislerin arasında; Müslim, K. Akdiye, no: 1718. Âişe *radıyallahu anha*’dan.

¹⁶⁴ el-Makdisi, *el-Ehadisul-Muhtara*, no: 428, s. 244; Ebu Ya’la, *Müsned*, no: 469, 1/361. Heysemi, *Mecmeu’z-Zevaid*’de (4/6, no: 5847) şöyle demiştir: Bu hadisi Ebu Ya’la rivayet etmiştir. Senedinde Hafs b. İbrahim el-Caferi vardır. İbn Ebi Hatim ondan söz etmiş, ancak hakkında herhangi bir cerhten bahsetmemiştir. Diğer ravile-ri de sikadır/güvenilirdir. Ayrıca bkz. Ahmed, *Müsned*, 2/367; Ebû Dâvûd, K. Sunne, no: 2042.

Yine bazı ziyaretçilerin yaptığı gibi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam verirken namaz kılan kimsenin yaptığı gibi sağ eli sol üzerine koyup göğsün üstüne ya da altına yerleştirmek de caiz değildir. Bunu ne Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam verirken ne de kral, lider, yönetici vb. kimseleri selamlarken yapmak caizdir. Çünkü bu bir boyun bükme, tevazu ve ibadet halidir ki ancak Allah'a yapılabilir. Nitekim Hafız İbn Hacer *rahimehullah*, *Fethu'l-Bari* adlı eserinde alimlerden böyle nakletmiştir. Bu, meseleyi düşünen ve amacı selef-i salihînin yoluna uymak olan kimseler için gayet açık bir husustur. Taassup, bidat ve kör taklide yenik düşen ve selef-i salihînin yoluna davet eden kimselere karşı su-i zan besleyen kimselerin durumu ise Allah'a kalmıştır. Allah'tan, hem bizi hem de onları hidayete ulaştırmasını ve hakkı başka her şeye tercih etmeye muvaffak kılmasını niyaz ederiz. Şüphesiz O, kendisinden istekte bulunulacak en güzel mercedir.

* * *

Yine bazı insanların yaptığı gibi uzaktan kabir-i şerife yönelerek selam verip dua etmek de daha önce geçen bidatlara dahildir. Müslüman kimsenin Allah'ın dininde O'nun izin vermediği bir şeyler icat etmesi doğru değildir. Böyle yapan bir kimse dostluk ve samimiyet kurulmak yerine düşmanlık yapılmaya daha layık/yakın demektir. İmam Malik *rahimehullah*, bu ve benzeri amelleri çirkin görmüş ve şöyle demiştir: "Bu ümmetin başı neyle ıslah olduysa sonu da ancak onunla ıslah olur."¹⁶⁵

¹⁶⁵ Kadı İyad, *eş-Şîfa*, 1/88.

Bilindiği üzere bu ümmetin başı, ancak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, raşid halifelerin, şerefli saha-benin ve güzelce onlara uyanların yolundan gidilerek ıslah olmuştur. Ümmetin sonu da ancak bu yola sarılarak ve onu izleyerek ıslah olacaktır.

Allah Müslümanları hem dünyada hem de ahirette kurtuluşlarına, saadetlerine ve izzet sahibi olmalarına vesile olacak işlere muvaffak kılsın. Şüphesiz O, çok cömerttir, ikram sahibidir.

NOT:¹⁶⁶

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrini ziyaret etmek, bazı insanların sandığı gibi farz ya da hacın bir şartı değildir. Aksine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidini ziyaret etme imkanına sahip olan ya da oraya yakın olan kimseler için müstehaptır. Medine'ye uzak olan kimselerin ise sırf kabri ziyaret etmek için oraya yolculuk yapmaları doğru değildir. Aksine sünnet olan, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidine gitmek için oraya yolculuk etmektir. Mescide varıldığı zaman da ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabri şerifi ve iki dostunun kabirleri ziyaret edilir. Böylece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile iki dostunun kabirlerini ziyaret, mescidi ziyaretin bir parçası ve ikinci aşaması olarak yapılmış olur. Çünkü Buhârî ve Müslim'de yer alan bir hadise göre Peygamber *sallallahu*

¹⁶⁶ *et-Tahkik ve'l-İdah li Kesirin Min Mesaili'l-Hac ve'l-Umre ve'z-Ziyara ala Dav'i'l-Kitab ve's-Sünne ve Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvia*, 16/111-114.

aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Sadece üç mescide gitmek için yolculuk yapılır: Mescid-i Haram, benim bu mescidim (Mescid-i Nebevî) ve Mescid-i Aksa.”¹⁶⁷

Şayet sırf Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabrini ya da başka birilerinin kabirlerini ziyaret için yolculuk yapmak meşru olsaydı, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu ümmetine bildirir ve faziletinden onlara söz ederdi. Çünkü insanlar içinde ümmetinin iyiliğini en fazla isteyen, Allah’ı en iyi tanıyan ve O’ndan en çok korkan odur. O apaçık bir tebliğde bulunmuş, ümmetine bütün hayırları göstermiş ve her türlü şerden de onları sakındırmıştır. O kadar ki zikri geçen üç mescidden başkasına yolculuk yapmaktan bile sakındırmış, üstelik bir de şöyle buyurmuştur: “*Kabrimi bayram yerine, evlerinizi de kabristana çevirmeyin. Bana (bulunduğunuz yerden) salâvat getirin. Çünkü sizin salâvatınız, nerede olursanız olun bana ulaşır.*”¹⁶⁸

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabrini ziyaret için yolculuk yapmanın caiz olduğunu söylemek, oranın bayram yerine dönüştürülmesine ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in endişe ettiği sakıncalı duruma, yani onu aşırı derecede yüceltme yanlışına düşülmesine yol açar. Nitekim birçok insan, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabrini ziyaret için yolculuk yapılmasının caiz olduğunu sandıkları sebebiyle bu yanlışla düşmüşlerdir.

¹⁶⁷ Buhârî, K. Hac, no: 1864; Müslim, K. Hac, no: 1397. Ebu Hureyre’den.

¹⁶⁸ Ahmed, *Müsned*, 2/367; Ebû Dâvûd, K. Sunne, no: 2042.

Bu konuda rivayet edilen ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrini ziyaret etmek için yolculuk yapılmasının caiz olduğunu savunanların delil getirdikleri hadisler, isnadları zayıf, hatta uydurma olan hadislerdir. Nitekim Darekutni, Beyhaki, İbn Hacer vb. büyük hadis âlimleri buna dikkat çekmişlerdir.¹⁶⁹

Dolayısıyla bu tür hadisleri ileri sürerek zikri geçen üç mescidin dışındaki mescidlere yolculuk yapılmasının haram olduğunu ifade eden sahih hadislerle karşı çıkılması caiz olmaz. Burada bu konuda nakledilen uydurma hadislerle yer vereceğiz ki değerli okuyucular bunları bilsin ve onlara aldanmasın:

1- “Kim hac yapar da beni ziyaret etmezse bana eziyet vermiş olur.”¹⁷⁰

2- “Kim ölümünden sonra beni ziyaret ederse sanki beni hayatımda ziyaret etmiş gibi olur.”¹⁷¹

3- “Kim beni ve İbrahim’in babasını aynı yıl içinde ziyaret ederse onun için Allah katında cenneti garanti ederim.”¹⁷²

4- “Kabrimi ziyaret edene şefaati hak olur.”¹⁷³

¹⁶⁹ Bkz. İbn Hacer, *Telhisu'l-Habir*, 3/904.

¹⁷⁰ *ed-Durru'l-Mensur*'da geçtiğine göre (1/237), İbn Adiy, *el-Kamil*'de (8/248), İbn Ömer'den naklen, Darekutni de *el-İlel*'de rivayet etmiştir.

¹⁷¹ Darekutni, no: 2665.

¹⁷² Nevevi'nin *el-Mecmu*'da (7/261) ve İbn Teymiyye'nin *el-Fetava*'da (25/27) dediği gibi uydurmadır ve hiçbir aslı yoktur.

¹⁷³ İbn Adiy, *el-Kamil*, 8/69; Darekutni, 2658; el-Ukayli, *ed-Duafa*, 4/170.

Bu ve benzeri hadislerin hiçbirini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in söylediği sabit değildir.

Hafız İbn Hacer *rahimehullah*, *et-Telhis*'te bu tür rivayetlerin çoğunu zikrettikten sonra şöyle demiştir: Bu hadislerin tariklerinin hepsi zayıftır. Hafız el-Ukayli de “Bu konuda hiçbir hadis sahih değildir.” demiştir.¹⁷⁴

Şeyhulislam İbn Teymiyye *rahimehullah* da bu hadislerin tümünün uydurma olduğunu kesin bir dille ifade etmiştir.¹⁷⁵ Okuyucunun bunları bilmesi ve öğrenmesi bu konuda ona yeter. Eğer bu hadislerden herhangi biri sahih olsaydı sahabe herkesten önce onunla amel eder, bunu ümmete açıklar ve onları bunu yapmaya davet ederdi. Çünkü onlar, peygamberlerden sonra insanların en hayırlıları, Allah'ın koyduğu sınırları ve kulları için meşru kıldığı hususları en iyi bilenleri, Allah'a ve kullarına karşı en samimi olanlarıdır. Bunlardan herhangi birini yaptıkları onlardan nakledilmediğine göre bu da onların meşru olmadığını gösterir.

Eğer bu hadislerden herhangi biri sahih olsaydı bile o zaman söz konusu hadislerin arasını bulmak için onun, dinen meşru olan, yani sırf Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrini ziyaret niyetiyle yolculuk yapılmasının söz konusu olmadığı ziyaretlere hamledilmesi gerekirdi. Her şeyin en iyisini Allah bilir.

¹⁷⁴ Bkz. *Telhisu'l-Habir*, 8/907; el-Ukayli, *ed-Duafa*, 4/170.

¹⁷⁵ *Mecmuu'l-Fetava*, 7/25.

KUBÂ VE BAKÎ' MESCİDLERİNİ ZİYARET ETMEK MÜSTEHAPTIR¹⁷⁶

Medine'yi ziyaret eden kimsenin Kuba mescidini ziyaret edip orada namaz kılması müstehaptır. Çünkü Buhârî ve Müslim'de İbn Ömer *radıyallahu anhuma*'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yürüyerek ve binek üstünde Kuba mescidini ziyaret eder ve orada iki rekat namaz kılardı.”¹⁷⁷

Sehl b. Huneyf *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre de Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Her kim evinde abdest alır, sonra Kûba mesicidine gidip orada namaz kıalarsa bir umre sevabı almış olur.*”¹⁷⁸

Medine'yi ziyaret eden kimsenin Bakî' kabristanını, şehitlerin kabirlerini ve Hamza *radıyallahu anh*'in kabrini ziyaret etmesi de müstehaptır. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onları ziyaret eder ve onlara dua ederdi. Ayrıca o şöyle buyurmuştur: “*Kabirleri ziyaret edin. Çünkü bu, size ahireti hatırlatır.*”¹⁷⁹

¹⁷⁶ *et-Tahkik ve'l-İdah li Kesirin Min Mesaili'l-Hac ve'l-Umre ve'z-Ziyara ala Dav'i'l-Kitab ve's-Sünne ve Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvîa*, 16/114-117.

¹⁷⁷ Buhârî, K. Cumua, no: 1194; Müslim, K. Hac, no: 1399.

¹⁷⁸ İbn Mâce, K. İkametu's-Salat, no: 141.

¹⁷⁹ Müslim, K. Cenaiz, no: 976.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, ashabına, kabirleri ziyaret ettikleri vakit şöyle demelerini öğretmiştir:

« السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لِلْآخِرُونَ، أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ »

Esselâmu aleykum (selâm size), ey müminlerden ve müslümanlardan oluşan diyarın sakinleri! İnşaalâh yakında biz de size katılacağız. Allah'tan, hem bize hem de size afiyet dilerim."¹⁸⁰

Tirmizî de İbn Abbas *radiyallahu anhuma*'dan şöyle rivayet etmiştir: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Medine'nin kabristanının yanında geçti ve yüzünü o tarafa çevirerek şöyle dedi:

« السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ، أَنْتُمْ سَلَفُنَا، وَنَحْنُ بِالْآثِرِ »

Esselâmu aleykum (selâm size), ey kabir ehli! Allah bizleri de, sizleri de bağışlasın. Sizler, bizden önce gidenlersiniz. Biz de ardınızdan geleceğiz."¹⁸¹

Bu hadislerden anlaşılmaktadır ki meşru kabir ziyaretinden amaç, ahireti hatırlamak, ölümlere iyilikte bulunmak ve onlar için dua edip merhamet dilemektir.

Kabirlerin başında dua etmek, orada dikilip uzun süre kalmak, orada yatanlardan ihtiyaç duyulan bir şeyler istemek, hastalara şifa dilemek veya onları ya da makamlarını aracı kılarak Allah'a dua etmek vb.

¹⁸⁰ Müslim, K. Cenaiz, No: 975, Burayde *radiyallahu anh*'tan.

¹⁸¹ Tirmizî, K. Cenaiz, No: 1053.

amaçlar için kabir ziyareti yapmak ise çirkin bir bidattır. Ne Allah ne de Rasulü bu tür bir şeyi meşru kılmıştır. Selef-i salihînden hiç kimse de böyle bir şey yapmamıştır. Aksine o, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yasakladığı “çirkin sözlere” dahildir. Nitekim o şöyle buyurmuştur: “*Kabirleri ziyaret edin; ama çirkin sözler söylemeyin.*”¹⁸²

Zikri geçen işlerin hepsi bidat olma yönünden ortaktır, ancak mertebeleri farklı farklıdır. Bazıları sadece bidattır. Mesela kabirlerin başında Allah’a dua etmek ve ölünün hakkı veya makamı için (“yüzü suyu hürmetine” diyerek) dua etmek gibi... Bazıları da hem bidat hem de büyük şirktir. Mesela ölülere dua edip yakarmak, onlardan yardım dilemek gibi... Nitekim bu konuya dair açıklamalar daha önceki bölümlerde ayrıntılı olarak geçmişti. Bu yüzden her Müslüman bu konularda dikkatli olmalı ve Rabbinden kendisini hakka ulaşılmaya muvaffak kılmasını niyaz etmelidir. Zira muvaffak kılan ve hidayete ulaştıran yalnız O’dur. O’ndan başka hak ilah ve rab yoktur.

Bu konu hakkında diyeceklerimiz burada sona ermektedir. Başta da, sonda da Allah’a hamdolsun. Allah’ın salat ve selamı; kulu, Rasulü ve yaratılmışların en seçkini Muhammed’e, ailesine, ashabına ve hesap gününe kadar onların izinden gidenlere olsun.

¹⁸² Ahmed, *Müsned*, 3/237; Malik, *Muvatta*, no: 1048.

HEM HACILARIN HEM DE DİĞER MÜSLÜMANLARIN İYİLİĞİ TAVSİYE ETMELERİNİN FARZ OLUŞU¹⁸³

Hem hacılara hem de diğer Müslümanlara farz olan en büyük hususlardan biri de iyiliği tavsiye etmek, kötülüğe engel olmak ve beş vakit namazı cemaatle eda etmeye özen göstermektir. Nitekim bunu Allah Teâlâ, hem kitabında hem de Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* aracılığıyla emretmiştir. Mekke’de oturan pek çok insanın ve başkalarının yaptığı gibi evlerde namaz kılmak ve camileri boş bırakmak şeriata aykırı bir yanlıştır. Dolayısıyla da buna engel olunması ve insanlara namazları camilerde kılmalarının tavsiye edilmesi gerekir.

Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den sabit olduğu üzere o, hem âma olduğu hem de evi mescidden uzak olduğu için namazlarını evinde kılmak için kendisinden izin isteyen sahabî İbn Umri Mektum’a “*Ezanı işitiyor musun?*” demiş, o “Evet” deyince de “*O halde (müezzinin “haydi namaza” şeklindeki davetine) icabet et!*” buyurmuştur.¹⁸⁴ Bir rivayette de şöyle geçmektedir: “*Senin için hiçbir ruhsat bulamıyorum.*”¹⁸⁵

¹⁸³ *Mecmuu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 16/90.

¹⁸⁴ Müslim, K. Mesacid, 653.

¹⁸⁵ Ebû Dâvûd, hadis no: 552; İbn Mâce, hadis no: 792.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir başka hadisinde de şöyle buyurmuştur: “Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki içimden şöyle geçti: Bir yığın odun toplanmasını emredebeyim de toplansın. Sonra namazı emredebeyim de ezan okunsun. Sonra bir adama emredebeyim de insanlara imam olsun. Sonra da cemaate gelmeyen birtakım adamların yanına gidip evlerini başlarına yakayım.”¹⁸⁶

İbn Mâce’de ve diğer bazı hadis kitaplarında hasen bir isnadla İbn Abbas *radıyallahu anhum*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim ezanı işitir de ona (icabet edip camiye) gitmezse onun namazı yoktur. Ancak özü/mazereti olan başka.”¹⁸⁷

Sahih-i Müslim’de İbn Mesud *radıyallahu anh*’ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Yarın Allah’ın huzuruna Müslüman olarak çıkmayı arzu eden kimse, şu namazları ezanların okunduğu yerde (mescitlerde) kılmaya gayret etsin. Şüphesiz ki Allah Teâlâ, Peygamberinize hidayet yollarını açıklamıştır. Bu namazlar da hidayet yollarındandır. Şayet sizler, cemaati terk edip namazı evinde kılan şu adam gibi namazları evlerinizde kılacak olursanız, Peygamberinizin sünnetini terk etmiş olursunuz. Ve eğer Peygamberinizin sünnetini terk ederseniz dalâlete düşersiniz. Vallahi benim gördüğüm kadarıyla (Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında) cema-

¹⁸⁶ Buhârî, K. Ezan, No: 608; Müslim, K. Mesacid, No: 1041.

¹⁸⁷ İbn Mâce, K. Mesacid, no: 793.

atten geri kalanlar, nifakı açıkça bilinen münafıklardan başkası değildi. Andolsun ki aramızda (kendi başına yürüyemeyecek kadar hasta) kimseler olurdu da iki kişinin kolları arasında taşınarak namaza getirilir ve safa yerleştirilirdi.”¹⁸⁸

* * *

Hacıların ve diğer Müslümanların Allah Teâlâ'nın yasakladığı haramlardan uzak durmaları, onları işlemekten sakınmaları gerekir. Bu haramlardan bazıları şunlardır:

Zina, livata, hırsızlık, faiz yemek, yetim malı yemek, alışverişte hile ve aldatma yapmak, emanete hıyanet etmek, sarhoş edici içecekler içmek, sigara içmek, elbise-leri eteklerini gereğinden fazla uzatıp yerlerde sürümek, kibir, haset, riya, gıybet ve nemime yapmak, Müslümanlarla alay etmek, çalgı/müzik aletleri kullanmak, radyo vb. yerlerden şarkı ve çalgı aletleri dinlemek, zar ve satranç oynamak, kumar oynamak, ruh taşıyan varlıkların heykellerini/resimlerini yapmak, haramlara rıza gösterip göz yummak... Bütün bunlar Allah Teâlâ'nın her zaman ve mekanda kullarına haram kıldığı çirkin işlerdir.

Hacıların ve Mekke'de oturanların bu haramlardan herkesten daha çok sakınmaları gerekir. Çünkü o güvenli beldede işlenen günahların vebali daha ağır, cezası da daha büyüktür. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Kim orada haktan sapıp zulüm/haksızlık yapmak isterse ona can yakıcı bir azaptan tattırırız.”** (Hac, 25)

¹⁸⁸ Müslim, K. Mesacid, No: 1045-1046.

Allah, Harem bölgesinde haktan sapıp zulüm/haksızlık yapmak isteyenini bu şekilde tehdit ettiğine göre peki ya bunu yapanın cezası ne olur?! Hiç şüphesiz onun cezası çok daha büyük ve ağır olur. Dolayısıyla hem bundan hem de diğer bütün günahlardan sakınmak gerekir.

Hacılar, bu sayılanlardan ve Allah'ın haram kıldığı diğer günahlardan sakınmadıkları sürece kabul olunmuş bir hac ve günahların bağışlanması mükafatını elde edemezler. Nitekim bir hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır: “*Kim hacceder de refesten* (cinsel ilişki, buna davetiye çıkaran bütün söz ve davranışlar ve çirkin sözlerden) *uzak durur ve büyük günah da işlemezse* (hacdan) *annesinden doğduğu günkü gibi günahsız olarak döner.*”¹⁸⁹

Bu çirkin işlerin en ağır ve en büyük olanlarının bazıları da şunlardır: Allah katında şefaatçi/aracı olmaları için, hastalara şifa vermeleri ya da kayıpları/yitikleri geri getirmeleri için ölümlere dua edip yalvarmak, onlardan yardım dilemek, onlar için adak adamak ve kurban kesmek... Bunlar, Allah'ın haram kıldığı büyük şirk kapsamına dahildir ve cahiliye dönemi müşriklerinin dinlerinin bir parçasıdır.

Yüce Allah bu tür işleri reddedip yasaklamak için peygamberler göndermiş ve kitaplar indirmiştir. O nedenle gerek hacı olan gerek olmayan her ferdin bunlardan kaçınması ve eğer daha önce böyle bir şey yapmışsa

¹⁸⁹ Buhârî, K. Hac, No: 1424; Müslim, K. Hac, No: 2404.

geçmişte yaptıklarından dolayı da Allah’a tevbe etmesi gerekir. Tevbenin ardından da yeni bir hac yapması gerekir. Çünkü büyük şirk, bütün amelleri boşa çıkarır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Eğer onlar da Allah’a şirk/ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi.”

(En’âm, 88)

Küçük şirke gelince bunun bazı çeşitleri şunlardır: Allah’tan başkası adına yemin etmek -örneğin herhangi bir peygambere, Kabe’ye, emanete vb. yemin etmek gibi-, riya, gösteriş, “Allah ve sen dersen,” “Allah ve sen olmasaydın,” “Bu, Allah ve senin sayende.” türü (zahiren kullarla Allah’ı eşit tutan) sözler söylemek... Şirki çağrıştıran bu tür çirkin işlerden sakınmak ve bunların terk edilmesini tavsiye etmek gerekir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle dediği sabit olmuştur: “Allah’tan başkası adına yemin eden kimse kafir olur ya da şirk koşmuş olur.”¹⁹⁰ Bu hadisi İmam Ahmed, Ebû Dâvûd ve Tirmizî sahih bir isnadla rivayet etmişlerdir.

Yine sahih bir hadiste Ömer *radiyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Yemin edecek kimse, ya Allah adına yemin etsin ya da sussun.”¹⁹¹ Peygamber sal-

¹⁹⁰ Ahmed, *Müsned*, 2/69, 76, 125; Ebû Dâvûd, hadis no: 3253; Tirmizî, K. Nuzur, no: 1535.

¹⁹¹ Buhârî, K. Şehadat, no: 2679; Müslim, K. Eyman, no: 1646.

lallahu aleyhi ve sellem yine şöyle buyurmuştur: “Emanet üzerine yemin eden kimse bizden değildir.”¹⁹²

Bir defasında Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Hakkınızda en fazla endişe ettiğim şey küçük şirk-tir.” demiş, küçük şirkin ne olduğu sorulunca da “Riya-dır” buyurmuştur.¹⁹³

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yine şöyle bu-yurmuştur: “‘Allah ve falan dilerse.’ demeyin. ‘Önce Allah, sonra da falan dilerse.’ deyin.”¹⁹⁴

Nesâî, İbn Abbas *radiyallahu anhuma*’dan şöyle riva-yet etmiştir: Adamın biri, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e, “Allah ve sen dilerse” dedi. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Beni Allah’a denk mi tutuyorsun?! (Öyle değil) bilakis şöyle de: ‘Yalnızca Allah dilerse.’”¹⁹⁵

Bu hadisler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in tevhid konusunda ne kadar hassas olduğunu, ümmetini hem büyük hem de küçük şirkten sakındırdığını, onların imanlarını korumaya, Allah’ın azabından ve gazabına götüren sebeplerden uzak kalmalarına ne kadar önem verdiğini ifade etmektedir. Allah onu bu çabalarından dolayı en mükemmel şekilde mükafatlandırсын. Zira o, tebliğ edip uyarmış, Allah’a samimi bir kul, kullarına da

¹⁹² Ahmed, *Müsned*, 5/352; Ebû Dâvûd, K. Eyman, no: 3253.

¹⁹³ Ahmed, *Müsned*, 5/428.

¹⁹⁴ Ebû Dâvûd, K. Edeb, No: 4328.

¹⁹⁵ Ahmed, *Müsned* 1/214.

samimi bir nasihatçi olmuştur. Hesap gününe kadar salat ve selam daima üzerinde olsun.

Hacıların arasındaki ilim sahiplerine, Allah'ın güvenilir beldesi Mekke'de ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şehri Medine'de ikamet eden kimselere düşen şudur: Onlar, insanlara Allah'ın emirlerini öğretmeli, onları Allah'ın haram kıldığı şirk türlerinden ve günahlardan sakındırmalı, bunları delilleriyle birlikte anlatmalı ve tatmin edici bir şekilde açıklamalıdır. Böylece insanları karanlıklardan kurtarıp aydınlığa çıkarmalı ve Allah'ın kendilerine farz kıldığı tebliğ görevini ifa etmelidirler. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Hani Allah, kendilerine kitap verilenlerden, ‘Bu kitabı insanlara kesinlikle açıklayacaksınız ve onu asla gizlemeyeceksiniz.’ diye kesin söz almıştı.”** (Âl-i İmran, 187)

Bu ayette bu ümmetin alimleri, ehl-i kitabın içindeki zalimlerin yolunu izleyerek dünyayı ahirete tercih edip hakkı gizlememeleri konusunda uyarılmaktadır. Yine Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur: **“İndirdiğimiz apaçık delilleri ve doğru yolu -Biz onları insanlara Kitapta açıkça bildirdikten sonra- gizleyenler var ya; işte onlara hem Allah lanet eder, hem de lanet edebilecek herkes lanet eder. Ancak tevbe edenler, (yanlışlarını) düzelterler ve (gizledikleri gerçekleri) açıklayanlar hariç; zira Ben onların tevbe kabul ederim. Ben tevbeleri çokça kabul ederim, engin merhamet sahibiyim.”** (Bakara, 159-160)

Kur'ân ayetleri ve nebevî hadisler, Allah'a davetin ve kullara yaratılış amaçlarını öğretmenin, en faziletli ibadetlerden ve en önemli görevlerden biri olduğunu göstermektedir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah’a davet eden, salih amel işleyen ve ‘Ben Müslümanlardanım.’ diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir!” (Fussilet, 33)

“(Rasûlüm!) De ki: İşte bu, benim yolumdur. Ben Allah’a çağırıyorum, ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz. Allah’ı (ortaklardan ve eksikliklerden) tenzih ederim! Ben ortak koşanlardan değilim.” (Yusuf, 108)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“İyiliğe yol gösteren kimseye, o iyiliği yapanın sevabı kadar sevap vardır.”*¹⁹⁶

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Ali *radiyallahu anh*’a şöyle demiştir: *“Allah’a yemin ederim ki, Allah’ın bir kimseye senin vasıtanla hidayet vermesi, senin için kızıl develere sahip olmaktan daha hayırlıdır.”*¹⁹⁷ Bu anlamda daha pek çok ayet ve hadis vardır.

O halde ilim ve iman ehline yakışan, Allah’a davet, kulları kurtuluş yollarını gösterme ve onları helake götüren yollardan da sakındırma konusunda gayretlerini kat kat artırmalarıdır. Özellikle de bidatlerin ağır bastığı, yıkıcı etkenlerin ve saptırıcı sloganların yaygınlık kazan-

¹⁹⁶ Müslim, *Sahih*, hadis no: 1893.

¹⁹⁷ Buhârî, K. Fedailu’s-Sahabe, No: 3701; Müslim, K. Fedailu’s-Sahabe, No: 2402.

dığı, hidayete davet edenlerin azaldığı, ateizme ve sınırsız özgürlüğe çağıranların çoğaldığı bu asırda... Allah yardımcımız olsun. Güç ve kudret, yalnız her yönden yüce ve pek büyük olan Allah'ın yardımıyla.

Selam Vermek ve Almak, Aksıran Hamdedince Ona Hayır Duada Bulunmak ve Hasta Ziyareti¹⁹⁸

1- Abdullah b. Amr b. el-Âs *radiyallahu anhumâ*'dan rivayet edildiğine göre bir adam, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, "İslam'ın hangi (ameli) daha hayırlıdır?" diye sordu. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu: "Yemek yedirmen ve tanıdık tanımadık herkese selâm vermendir."¹⁹⁹

2- Ebû Hureyre *radiyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Sizlere, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayın!"²⁰⁰

3- Ebû Hureyre *radiyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Müslümanın, Müslüman üzerindeki hakkı beştir: Selamını almak, hastaysa ziyaret etmek, vefat ettiğinde cenazesine katılmak, davet ettiğinde dave-

¹⁹⁸ *Tuhfetu'l-Ahyar bi Beyani Cumletin Nafiatin mimma Verade fi'l-Kitabi ve's-Sunneti's-Sahihah mine'l-Ed'iyeh ve'l-Ezkar*, İbn Baz, son konu, 34; *Mecmuu Fetava ve Makalat Mutenevvvia*, 26/49-52.

¹⁹⁹ Buhârî, K. İman, no: 12; Müslim, K. İman, No: 39.

²⁰⁰ Müslim, K. İman, No: 54.

tine icabet etmek, aksırdığında (elhamdulillah deyince) «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / Allah sana merhamet etsin diyerek ona hayır duada bulunmak.”²⁰¹

4- Yine Ebû Hureyre radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır: Onunla karşılaştığında selam ver, seni davet ettiğinde icabet et, nasihat istediğinde ona nasihat et, aksırıp da Allah’a hamd ederse ona, «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / Allah sana merhamet etsin.’ de, hastalandığında onu ziyaret et, öldüğünde de cenazesine katıl.”²⁰²

5- Ebû Hureyre radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Allah, kulun aksırmasından hoşnut olur, esnemesini ise hoş görmez. Sizden biri aksırır da ‘El-hamdulillah’ deyip Allah’a hamd ederse, bunu duyan her müminin ona, «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / Allah sana merhamet etsin’ demesi bir hak olur. Esnemek ise şeytandandır. Sizden biriniz, esneyecek olursa elinden geldiğince ona engel olmaya çalışsın. Çünkü biriniz, esnediği zaman şeytan ona güler.”²⁰³

6- Yine Ebû Hureyre radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Esnemek şeytandandır. Sizden biri es-

²⁰¹ Buhârî, K. Cenaiz, No: 1164; Müslim, K. Selam, No: 4022.

²⁰² Buhârî, K. Cenaiz, No: 1240; Müslim, K. Selam, No: 2162.

²⁰³ Buhârî, K. Edeb, No: 6226.

neyecek olursa elinden geldiğince onu tutup engel olsun.”²⁰⁴

7- Ebû Sa‘îd el-Hudrî radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Sizden birisi, esneyecek olursa eliyle ağzını kapatsın. Çünkü o esnada şeytan (onun ağzına) girer.”²⁰⁵

8- Yine Ebû Hureyre radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Herhangi biriniz, aksırdığında, ‘Elhamdulillah’ desin. Arkadaşı/kardeşi de ona, «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / ‘Allah sana rahmet etsin.’ desin. Arkadaşı ona ‘Yerhamukellah’ deyince, o da, «يَهْدِيْكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بِالْكُمْ» / ‘Allah sizleri hidayette kılsın ve halinizi düzeltsin.’ diye karşılık versin.”²⁰⁶

9- Ebû Musa el-Eş‘arî radiyallahu anh’dan şöyle rivayet edilmiştir: Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken işittim: “İçinizden biri aksırır da ‘Elhamdulillah’ derse, ona, «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / ‘Allah sana rahmet etsin.’ diye karşılık verin. Eğer Allah’a hamdetmezse ona, «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» / ‘Allah sana rahmet etsin.’ demeyin.”²⁰⁷

²⁰⁴ Buhârî, K. Bed’u’l-halk, no: 3115; Müslim, K. Zühd, no: 2994.

²⁰⁵ Müslim, K. Zuhd, No: 2995.

²⁰⁶ Buhârî, K. Edeb, No: 6224.

²⁰⁷ Müslim, K. Zuhd, No: 2992.

**DUALAR
VE
ZİKİRLER**

UYURKEN VE UYANINCA OKUNACAK ZİKİR VE DUALAR²⁰⁸

1- Huzeyfe *radiyallahu anh*'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, gece vakti uyumak için yattığında (sağ) elini (sağ) yanağının altına koyup şöyle derdi: «بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا» / Allah'ım! Senin adınla ölür ve Senin adınla dirilirim.” Uyandığında da «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ» / Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah'a hamdolsun. (Diriliş sonrası) dönüş de O'nadır.” derdi.²⁰⁹ Yine Buhârî, bu hadisi Ebu Zer *radiyallahu anh*'tan da rivayet etmiştir. Müslim de Bera b. Azib *radiyallahu anh*'tan Huzeyfe *radiyallahu anh*'ın rivayetine benzer bir rivayette bulunmuştur.²¹⁰

2- Aişe *radiyallahu anha*'dan rivayet edildiğine göre “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* her gece yatağına yattığı zaman avuçlarını birleştirir, onlara İhlas, Felak ve Nas surelerini okuyup üfler, sonra da başından ve yüzünden başlayarak vücudunun ön tarafına ellerini sürer ve bunu üç defa yapardı.”²¹¹

²⁰⁸ *Tuhfetu'l-Ahyar bi Beyani Cumletin Nafiatin mimma Verade fi'l-Kitabi ve's-Sunneti's-Sahihah mine'l-Ed'iyeh ve'l-Ezkar*, İbn Baz, yedinci bölüm, 22; *Mecmuu Fetava ve Makalat Mutenevvia*, 26/38-43.

²⁰⁹ Buhârî, K. Deavat, No: 6312.

²¹⁰ Müslim, K. Zikir, no: 2710.

²¹¹ Buhârî, K. Fedailu'l-Kur'an, No: 4630.

3- Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'dan şöyle rivayet edilmiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni Ramazan zekâtı (olan fitre) mallarını korumakla görevlendirmişti. Bir ara adamın biri gelip yiyecek şeylerden avuçlamaya başladı...” Bu şekilde üç defa oldu. “Üçüncü gece ben de onu tekrar yakaladım ve ‘Vallahi seni Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e götüreceğim. Bu sefer, son! Üç defadır geliyor ve tekrar gelmeyeceğim deyip yine geliyorsun.’ dedim. Bu kez bana, ‘Beni bırak, sana Allah’ın seni faydalandıracağı bazı kelimeleri öğreteyim.’ dedi. Ben, ‘Nedir o kelimeler?’ diye sordum. O, ‘Yatağına girdiğinde Ayetu’l-Kürsî’yi²¹² oku. O zaman senin yanında Allah tarafından gönderilmiş devamlı bir koruyucu bulunur ve sabaha kadar şeytan sana yaklaşamaz.’ dedi. Ben de onu salıverdim. Sabah olunca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ‘O çok yalancı biri olduğu halde sana doğru söylemiş. Üç günden beri kiminle konuştuğunu biliyor musun, ey Ebu Hureyre?’ dedi. Ben, ‘Hayır’ deyince Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ‘O, şeytandır.’ buyurdu.”²¹³

4- Ebû Mes’ûd el-Bedrî *radıyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim geceleyin Bakara suresinin so-

²¹² Kolaylık olması için bu ayete burada yer veriyoruz:

«اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ».

²¹³ Buhârî, K. Vekale, No: 2311.

nundaki iki ayeti (Âmene'r-Rasulü'yü) okursa bunlar ona yeter."²¹⁴

5- Berâ b. Âzib *radıyallahu anhuma*'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle dedi:

“Yatağına yatacağın zaman namaz abdesti gibi abdest al. Sonra sağ tarafına yat ve şu duayı oku:

«اللَّهُمَّ أَسَلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْبَسْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ»

Allah'ım! Kendimi Sana teslim ettim. Yüzümü Sana yönelttim. İşimi Sana havale ettim. Sırtımı Sana dayadım. Zira ümit bağladığım merci de, korktuğum merci de Sensin. Senden kaçıp sığınılacak ve kurtulunacak tek yer, yine Sensin. İndirdiğin kitabına ve gönderdiğin peygamberine iman ettim.' Şayet (o gece) ölürsen fıtrat/iman üzere ölmüş olursun. Bu (dua, yatairken) söyleyeceğin son sözlerin olsun."²¹⁵

6- Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağa yattığı zaman şöyle derdi:

«اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ، وَالْفُرْقَانِ،

²¹⁴ Buhârî, K. Fedailu'l-Kur'an, No: 5010; Müslim, K. Salatu'l-Musafirin, No: 807.

²¹⁵ Buhârî, K. Deavat, No: 5838; Müslim, K. Zikr, No: 4884.

أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، إقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ»

“Yedi kat göğün, yerin ve yüce arşın Rabbi, bizim Rabbimiz, her şeyin Rabbi, tane/tohum ve çekirdekleri yaran, Tevrat’ı, İncil’i ve Furkan’ı indiren Allah’ım! Perçeminden tuttuğun her şeyin şerrinden Sana sığınırım. Allah’ım! Sen, Evvel’sin; Senden önce hiçbir şey yok. Sen Ahir’sin; Senden sonra hiçbir şey yok. Sen, Zahir’sin; Senden üstte hiçbir şey yok. Sen Bâtın’sın, Senden öte hiçbir şey yok. Bizi borçtan ve fakirlikten kurtarıp zenginleştir.”²¹⁶

7- Müminlerin annesi Hafsa radiyallahu anha’dan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, uyumak üzere yattığı zaman sağ elini sağ yanağının altına koyar ve üç kere şöyle derdi:

«اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ» / Allah’ım! Kullarını dirilttiğin gün beni azabından koru!”²¹⁷

8- Enes radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yatağa yattığı zaman şöyle duâ ederdi:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَآوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤْوِي»

²¹⁶ Müslim, K. Zikr, no: 2713.

²¹⁷ İmam Ahmed, *Müsned*, 6/287-288; Ebû Dâvûd, K. Edeb: B. Ma Yukalu inde’n-Nevm No: 4388, -hasen bir isnadla-.

Bizi yediren, içiren, koruyan ve barındıran Allah'a hamdolsun. Koruyup barındıranı bulunmayan nice kimseler var.”²¹⁸

9- İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan rivayet edildiğine göre; o bir adama yatağa yattığı zaman,

« اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا، إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاعْفِرْ لَهَا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ »

Allah'im! Ruhumu Sen yarattın ve onu Sen teslim alırsın. Onun ölümü de, yaşaması da Sana aittir. Eğer yaşatırsan onu koru, teslim alırsan da onu bağışla. Allah'im! Senden afiyet dilerim.' demesini tavsiye etmiş, sonra da “Ben bunu Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim.” diye eklemiştir.²¹⁹

10- Ebû Hureyre radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Biriniz yatağına yatacağı zaman elbisesinin iç tarafıyla yatağını silksin ve besmele çeksin. Çünkü yatağından kalktıktan sonra orada kendisini neyin beklediğini (haşarat vb.) bilemez. Yatacağı zaman da sağ yanı üzerine yatsın ve şöyle desin:

« بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ »

“Rabbim, Senin adınla yatağıma yattım, yine Senin isminle yatağımdan kalkarım. Eğer uykuda

²¹⁸ Müslim, K. Zikr, no: 4890.

²¹⁹ Müslim, K. Zikr, no: 2712.

canımı alırsan, ona merhamet et! Şayet hayatta bırakırsan, salih kullarını koruduğun gibi, onu da kötülüklerden koru!”²²⁰

11- Ali radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Fatıma radiyallahu anha bir hizmetçi istemek için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmiş, ancak onu bulamamış ve konuyu Aişe radiyallahu anha'ya açmıştır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gelince Aişe de durumu ona anlatmıştır. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onların yanına gitmiş ve onlara şöyle demiştir:

“Size, sizin için hizmetçiden daha hayırlı bir şey söyleyeyim mi? Yatağınıza girdiğiniz -veya yatağınıza yattığınız- zaman otuz üç defa ‘subhânallâh,’ otuz üç defa da ‘elhamdulillâh,’ otuz üç defa da ‘Allahu ekber’ deyin. Bu, sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır.” Ali radiyallahu anh şöyle demiştir: “Ben Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiğim günden beri bunları hiç terk etmedim.”²²¹

12- Ubade b. es-Samit radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kim geceleyin uyanır da,

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي »

²²⁰ Buhârî, K. Deavat, No: 5845; Müslim, K. Zikr, No: 4889.

²²¹ Buhârî, K. Deavat, No: 6318; Müslim, K. Zikr, No: 2727.

‘Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk/egemenlik O’nundur ve hamd O’nadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd, Allah’adır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah ile dir. Allahım! Beni bağışla!’ derse ya da dua ederse kabul edilir. Şayet abdest alıp namaz kılarsa namazı makbul olur.”²²²

²²² Buhârî, K. Teheccud, no: 1154.

SABAH VE AKŞAM ZİKİRLERİ²²³

1- Ebû Hureyre *radiyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim sabah ve akşam yüz defa «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» / Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih eder ve O'na hamdederim' derse, kıyamet gününde onun söylediklerinin aynısını ya da daha fazlasını söyleyenler hariç hiç kimse, onun yaptığından daha faziletli bir zikirle gelemesin.”²²⁴

2- İbn Mes'ûd *radiyallahu anh*'tan şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* akşam olunca şöyle derdi:

« أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ »

“Bütün mülk, Allah'a ait olduğu bir halde akşama ulaştık. Hamd, Allah'a mahsustur. Allah'tan baş-

²²³ et-Tahkik ve'l-İdah li Kesirin Min Mesaili'l-Hac ve'l-Umre ve'z-Ziyara ala Dav'i'l-Kitab ve's-Sünne ve Mecmûu Fetâvâ ve Makalat Mutenevvia, 16/69-73.

²²⁴ Müslim, K. Zikr, no: 4858.

ka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur; hamd de O'na mahsustur. O'nun gücü her şeye yeter. Ya Rabbi! Senden bu gecenin ve bundan sonrakilerin hayrını dilerim. Bu gecenin ve bundan sonrakilerin şerrinden de Sana sığınırım. Ya Rabbi! Tembellikten, yaşlılığın sıkıntısından Sana sığınırım. Cehennem azabından da, kabir azabından da yine Sana sığınırım.”

Sabah olunca da « أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ » / Bütün mülk, Allah'a ait olduğu bir halde sabaha çıktık.” diye başlayarak aynı zikri okurdu.²²⁵

3- Şeddâd b. Evs radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“İstiğfârın efendisi şudur:

«اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»

‘Allah’ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka hak ilah yoktur. Beni Sen yarattın, ben de Senin kulunum. Ben gücüm yettiğince Sana verdiğim sözümde ve vaadimde durmaktayım. İşlediğim kusurların şerrinden Sana sığınırım. Bana lütfettiğin nimetleri de, günahlarımı da itiraf ediyorum. Beni bağışla; çünkü günahları Senden başka bağışlayacak yoktur.’

²²⁵ Müslim, K. Zikr, no: 4901.

Her kim bu istiğfârî gündüz vakti, ona bütün kalbiyle inanarak okur da o gün akşam olmadan ölürse cennet ehlinden olur. Yine her kim bu istiğfârî gece vakti, ona bütün kalbiyle inanarak okur da sabah olmadan ölürse cennet ehlinden olur."²²⁶

4- Abdullah b. Hubeyb *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre babası şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle dedi: "Akşamleyin ve sabahleyin İhlas ve Mu'avvizeteyn (Felak ve Nas) surelerini üç kere oku. Bunlar, her türlü kötülüğe karşı sana yeter." (Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî hasen bir isnadla rivayet etmişlerdir.)²²⁷

5- Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'dan şöyle rivayet edilmiştir: Ebû Bekir Sıddîk *radıyallahu anh*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, "Ey Allah'ın Rasulü! Bana sabah ve akşam okuyacağım bazı kelimeler öğretseniz." dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu:

«اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَ»

'Allah'ım! Ey gökleri ve yeri yaratan, görünen ve görünmeyen alemleri bilen! Ey her şeyin Rabbi ve sahibi! Senden başka hak ilah olmadığına şehâdet ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanın şerrinden ve şirk(e davet)inden Sana sığınırım.' Bunu sabahleyin,

²²⁶ Buhârî, K. Deavat, No: 5831.

²²⁷ Ebû Dâvûd, K. Edeb, No: 4419; Tirmizî, K. Deavat, No: 3499.

akşamleyin ve yatağa yattığın zaman oku!” Bir rivayette de zikrin sonunda şu ilave geçmektedir:

«وَأَنْ أَقْتَرَفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا، أَوْ أَجْرُهُ إِلَى مُسْلِمٍ» / *Nefsime kötülük etmekten veya bir müslümanın kötülüğüne neden olmaktan Sana sığınırım.*²²⁸ [İmam Ahmed, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî ve Buhârî (el-Edebu'l-Meufred'de) sahih bir isnadla rivayet etmişlerdir.]²²⁹

6- Osman b. Affân *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim her sabah ve her akşam üç kere,

«بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»

‘İsmi sayesinde yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah’ın adıyla. O, her şeyi işiten ve bilendir.’ derse, ona hiçbir şey zarar vermez.” (İmam Ahmed, Tirmizî ve İbn Mâce rivayet etmiş ve Tirmizî, hasen-sahih olduğunu söylemiştir.)²³⁰

7- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in hizmetçisi Sevban *radıyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Müslüman bir kul, sabah ve akşam üçer kere;

²²⁸ Ahmed, *Müsned*, 1/14; 2/196.

²²⁹ Ahmed, *Müsned*, 1/14; Ebû Dâvûd, K. Edeb, No: 4405; Tirmizî, h - dis no: 3314; Nesâî, *es-Sunenu'l-Kubra*, no: 7699, 10402; Buhârî, *el-Edebu'l-Mufred*, 1/413; no: 1204.

²³⁰ Ahmed, *Müsned*, 1/62, 66, 72; Ebû Dâvûd, K. Edeb, No: 4425; Tirmizî, K. Deavat, No: 3310.

«رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا» / ‘Rab olarak Allah’tan, din olarak İslam’dan, nebi olarak Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’den razı oldum.’ derse kıyamet günü onu razı etmesi, Allah üzerine hak olur.” (İmam Ahmed, Ebû Dâvûd, İbn Mâce, Tirmizî ve Nesâî hasen bir isnadla rivayet etmiştir.)²³¹

8- Sahih-i Müslim’de Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Kim ‘Rab olarak Allah’a, din olarak İslâm’a, rasûl olarak da Muhammed’e (inanıp) razı oldum.’ derse cennet ona hak olur.”²³²

9- Yine Müslim, Sahih’inde Abbas b. Abdulmuttalib radiyallahu anh’tan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “Kim Rab olarak Allah’a, din olarak İslâm’a, rasûl olarak da Muhammed’e (inanıp) razı olursa iman tadını almış olur.”²³³

10- Enes radiyallahu anh’tan, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Sabah ya da akşam olunca,²³⁴

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهَدُكَ وَأُشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَمَلَائِكَتَكَ

²³¹ Ahmed, *Müsned*, 4/337; Ebû Dâvûd, K. Edeb, no: 5072; Tirmizî, K. Deavat, no: 3389; Nesâî, *es-Sunenu'l-Kubra*, no: 9832, 10400; İbn Mâce, K. Dua, no: 3870.

²³² Müslim, K. İmara, No: 3496.

²³³ Müslim, K. İman, no: 34.

²³⁴ Akşam olunca, «أَصْبَحْتُ» “sabahladım” kelimesi yerine «أَمْسَيْتُ» “a - şamladım” kelimesi konularak söylenir. (Çeviren)

وَجَمِيعَ خَلْقِكَ، أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ،
وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ»

‘Allah’ım! Senin, kendisinden başka hak ilah olmayan Allah olduğuna, tek olup hiçbir ortağının bulunmadığına ve Muhammed’in de Senin kulun ve Rasûlün olduğuna; Seni, arşını taşıyan meleklerini, tüm meleklerini ve tüm yarattıklarını şahit tutarak sabahladım.’ derse Allah onun dörtte birini cehennemden azat eder. Kim bunu iki defa söylerse Allah onun yarısını cehennemden azat eder. Kim üç defa söylerse Allah onun dörtte üçünü cehennemden azat eder. Kim de bu zikri dört defa söylerse Allah onu tamamen cehennemden azat eder.” [Ebû Dâvûd ve Nesâî (Amelu’l-Yevm ve’l-Leyle’de) hasen bir isnadla rivayet etmişlerdir.]²³⁵

11- Abdullah b. Ğannam radiyallahu anh’tan Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Kim sabah olunca,

«اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ
لَا شَرِيكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ»

“Allah’ım! Benim veya kullarından herhangi birinin, içinde bulunarak sabaha çıktığı her nimet, yalnızca Sendendir. Senin hiçbir ortağın yoktur. Hamd Sanadır. Şükür de Sanadır.” derse o günün şükrünü

²³⁵ Ebû Dâvûd, K. Edeb, no: 5069; Nesâî, es-Sunenu’l-Kubra, 1/138, no: 9837-9838.

eda etmiş olur. Kim de akşam olunca²³⁶ bunu söylerse o da o gecenin şükrünü eda etmiş olur.” (Ebû Dâvûd ve Nesâî, hasen bir isnadla rivayet etmiştir. İbn Hibban da İbn Abbas radiyallahu anhumâ’dan rivayet etmiştir.)²³⁷

12- Abdullah b. Ömer radiyallahu anhumâ şöyle demiştir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sabah ve akşam şu duaları söylemeyi hiç terk etmezdi:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي، وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي»

“Allah’ım! Dünya ve ahirette Senden af ve afiyet dilerim. Allah’ım! Dinim, dünyam, ailem ve malım hakkında Senden af ve afiyet dilerim. Allah’ım! Avretimi/kusurlarımı gizle ve korkularımdan beni emin kıl. Allah’ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan, üstümden (gelebilecek tehlikelerden) koru. Alt tarafımdan (yere batırılarak) ansızın helak edilmekten azametine sığınırım.” (İmam Ahmed, Ebû Dâvûd, Nesâî ve İbn Mâce rivayet etmiştir. Hâkim, sahih olduğunu söylemiştir.)²³⁸

²³⁶ Akşam olunca «اللَّهُمَّ مَا أَمْسَى» şeklinde söylenir. (Çeviren)

²³⁷ Ebû Dâvûd, K. Edeb, no: 5073; Nesâî, *es-Sunenu'l-Kubra*, 1/138, no: 9835.

²³⁸ Ahmed, *Müsned*, 2/25; Ebû Dâvûd, K. Edeb, no: 5074; Nesâî, K. İstiaze, no: 5529; Nesâî, *es-Sunenu'l-Kubra*, hadis no: 10401; İbn

13- Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim sabahleyin on defa,

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

‘Allah’tan başka hak ilâh yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk/egemenlik O’nundur ve hamd O’na mahsustur. O, her şeye kadirdir.’ derse buna karşılık ona yüz iyilik sevabı yazılır ve yüz günahı silinir. Bir köle azat etmiş gibi olur. O gün de akşama kadar (şeytandan ve kötülüklerden) korunur. Kim de bunu akşamleyin (on defa) söylerse bunlar onun için de geçerlidir.”²³⁹

14- Yine Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kim akşam olunca üç kere,

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ» / ‘Yarattıklarının şerrinden Allah’ın tam/eksiksiz kelimelerine sığınırım.’ derse o gece ona zehir zarar vermez.”²⁴⁰ Zehirden kasıt akrep, yılan vb. haşeratin zehirleridir.

15- Müslim, *Sahih*’inde Havle bt. Hakîm *radıyallahu anha*’dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah *sallalla-*

Mâce, hadis no: 4004; Hakim, *el-Mustedrek*, hadis no: 1902. Hadisin sahih olduğu konusunda Zehebi de Hakim’e katılmıştır: 1/699.

²³⁹ *Müsned*, 2/360.

²⁴⁰ Ahmed, *Müsned*, 2/290; Tirmizî, K. Deavat, no: 3966, -hasen bir i - nadla-.

hu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: "Kim bir yerde konaklar da sonra,

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ» / Yarattıklarının şerrinden Allah'ın tam ve eksiksiz kelimelerine sığınırım.' derse konakladığı o yerden ayrılincaya kadar hiçbir şey ona zarar veremez."

16- Abdullah b. Abdurrahman b. Ebzâ, babasından, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sabah olunca şöyle dediğini rivayet etmiştir:

«أُصْبِحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى مِلَّةِ أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ، حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ»

"İslam fıtratı, ihlâs kelimesi ve Peygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in dini üzere; Müslüman ve hanîf olan, asla müşriklerden olmayan babamız İbrahim'in dini üzere sabaha eriştik."

17- Abdurrahman b. Ebi Bekra'nın, babasına şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Babacığım! Ben senin her sabah ve her akşam üç kere,

«اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ، وَالْفَقْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»

'Allah'ım! Bedenime afiyet ver. Allah'ım! Kulağıma afiyet ver. Allah'ım! Gözüme afiyet ver. Sen-

den başka hak ilah yoktur. Allah'ım! Küfürden ve fakirlikten Sana sığınırım. Kabir azabından da Sana sığınırım. Senden başka hak ilah yoktur.' dediğini duyuyorum. (Sebebi nedir?)" Babası da ona şöyle demiştir: "Yavrucuğum! Ben, Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu duaları okuduğunu işitmiştim. O nedenle de onun sünnetine uymak istiyorum. Ayrıca Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle derdi: 'Sıkıntıya/dara düşen kimsenin (yapacağı dua şudur:)

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»

'Allah'ım! Yalnız Senin rahmetini umarım. Beni göz açıp kapayıncaya kadar bile olsa nefsimi bırakma. Tüm işlerimi ıslah et. Senden başka hak ilah yoktur.' buyurmuştu. Ben onun bu sünnetine de uymayı istiyorum. (O yüzden de bu duaları okuyorum.)"

Kadın-erkek her müslüman, her sabah yüz kere,

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

"Allah'tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd da O'na mahsustur. O, her şeye kadirdir." demelidir ki o gün akşama kadar şeytandan korunmuş olsun. Zira Buhârî ve Müslim'de Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kim her gün yüz defa,

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

‘Allah’tan başka hak ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd O’na mahsustur. O’nun her şeye gücü yeter.’ derse, on köle azat etmiş gibi sevap kazanır. Ayrıca ona yüz iyilik yazılır ve yüz günahı da silinir. Bu zikir, o(nu okuduğu) günün akşamına kadar onun için şeytana karşı koruma sağlar. Bu zikri ondan daha fazla yapanlar hariç, hiç kimse de ondan daha faziletli bir amel yapmış olmaz. Her kim günde yüz defa,

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» derse (küçük) günahları -deniz köpüğü kadar bile olsa- bağışlanır.”

ÇEŞİTLİ SEÇME DUALAR

Sahih bir hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Allah'ın en sevdiği sözler şunlardır:

« سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ »

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah’adır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Allah en büyüktür.” (Ahmed)

Bu nedenle bu zikrin çokça yapılması, huşu ile ve manası düşünülerek tekrar edilmesi gerekir.

Yine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den nakle-dilen dua ve zikirlerin her zaman, özellikle de hacda, bu mübarek topraklarda ve çok değerli bir zaman dili olan Arefe gününde çokça yapılması, bu zikir ve dualar içeri-sinden de özlü ve kapsamlı olanların seçilmesi gerekir ki bunların bazıları şöyledir:

« سُبْحَانَ اللَّهِ، وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ »

“Allah’a hamdederek O’nu tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Yüce Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. (Allah’ım!) Senden başka hak ilah yok-

tur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum.” (Tirmizi)

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الشَّانُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ »

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. Ancak O’na ibadet ederiz. Nimet O’nun, fazilet O’nundur. Güzel övgüler O’nadır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Kafirler hoşlanmasa da dini yalnız O’na mahsus kılarız.” (Müslim)

« لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ »

“Güç ve kuvvet ancak Allah’tandır.” (Buhari)

« رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ »

“Rabbimiz! Bize dünyada bir hasene ve ahirette bir hasene ver. Ve bizi cehennem azabından koru.” (Ebu Davud)

« اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ »

“Allah’ım! Bütün işlerimin başı olan dinim konusunda hataya düşmekten beni koru! Yaşadığım şu dünyadaki işlerimin yolunda gitmesini sağla! Dönüp varacağım âhiretimi kazanmama yardım et! Hayatım boyunca daha çok hayır yapmama imkân ver! Her

türlü kötülükten kurtulmamı sağlayacak bir ölüm nasip et!” (Müslim)

« أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ »

“Dayanılamayacak dertten, insanı helâke götürececek sebepten, başa gelecek fenalıktan ve düşmanı sevindirecek felâketten Allah’a sığınınız.” (Muttefekun Aleyh)

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَمِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ، وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُنُونِ، وَالْجَذَامِ، وَسَيِّئِ الْأَسْقَامِ »

“Allah’ım! Kederden ve hüzünden, acizlikten ve tembellikten, cimrilik ve korkaklıktan, borçtan ve günahtan, borcun belimi bükmesinden ve insanların bana üstün gelmesinden Sana sığınırım. (Allah’ım!) delilikten, cüzamdan, alaca hastalığından ve her türlü kötü hastalıktan da Sana sığınırım.”

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ »

“Allah’ım! Dünya ve ahirette Senden af ve afiyet dilerim.” (Ebu Davud)

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي، وَمَالِي »

“Allah’ım! Dinim, dünyam, ailem ve malım hakkında Senden af ve afiyet dilerim.” (Ebu Davud)

« اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي »

“Allah’ım! Kusurlarımı gizle ve korkularımdan emin kıl. Allah’ım! Beni önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan, üstümden koru. Yere batırılarak ayağımın altından helak edilmekten azametini sığdırırım.” (Ebu Davud)

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي، وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي »

“Allah’ım! Günahlarımı, bilgisizlik yüzünden yaptıklarımı, haddimi aşarak işlediğim kusurlarımı, benden daha iyi bildiğin bütün suçlarımı bağışla!” (Buhari)

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي، وَخَطِيئِي وَعَمْدِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي »

“Allah’ım! Ciddi ve şaka yollu yaptıklarımı, yanlışlıkla ve bilerek işlediğim günahlarımı affeyle! Bütün bu kusurların bende bulunduğunu itiraf ederim.”

(Buhari)

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمَقْدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

“Allah'ım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim ve açığa vurduğum, ölçüsüz bir şekilde işlediğim ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle! Öne geçiren de Sen, geride bırakan da Sensin. Senin gücün her şeye yeter.” (Buhari)

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَأَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا، وَقَلْبًا سَلِيمًا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ »

“Allah'ım! Senden işte (dinde) sebat etmeyi, doğruluğa da azmetmeyi istiyorum. Keza nimetine şükretmeyi, Sana güzel ibadette bulunmayı talep ediyor, doğruyu konuşan bir dil, eğriliklerden uzak bir kalp diliyorum. Allah'ım, Senin bildiğin her çeşit şerden Sana sığınıyorum, bildiğin bütün hayırları Senden istiyorum, bildiğin günahlarımdan Sana istiğfar ediyorum. Sen bilinmeyenleri en iyi bilensin.” (Tirmizi)

« اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّنْعِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ، وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ »

“Yedi kat semânın, yüce arşın Rabbi, bizim Rab-bimiz, her şeyin Rabbi, tane ve çekirdekleri yaran, Tevrat’ı, İncil’i ve Furkan’ı indiren Allah’ım! Alnından tuttuğun her şeyin şerrinden Sana sığınırım. Allah’ım! Sen, Evvel’sin; Senden önce hiçbir şey yok. Sen Ahir’sin; Senden sonra hiçbir şey yok. Sen, Zahir’sin; Senden üste hiçbir şey yok. Sen Bâtın’sın, Senden öte hiçbir şey yok. Bizden borcu gider ve bizi fakirlikten kurtarıp zenginleştirebilir.” (Müslim)

«اللَّهُمَّ آتْ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيِّهَا وَمَوْلَاهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَالْهَرَمِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ»

“Allah’ım! Nefsime takvâsını kazandır ve onu temizle; çünkü onu temizleyenlerin en hayırlısı Sensin. Allah’ım! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, ihtiyarlayıp ele avuca düşmekten ve ka-bir azabından Sana sığınırım.”

«اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ أَمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّئُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا تَمُوتُ، وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ»

“Allah’ım, Sana teslim olup hükmüne razı oldum, Sana inandım, Sana dayanıp güvendim, yüzümü ve gönlümü Sana çevirdim, Senin yardımınla düşman-lara karşı savaştım. Allah’ım, beni saptırmandan Se-nin büyüklüğüne sığınırım ki; Senden başka gerçek

ilah yoktur. Ölmeyecek, diri kalacak yalnızca Sensin. Cinler ve insanlar hep ölümlüdürler.” (Buhari)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»

“Allah'ım! Faydasız ilimden, ürpermeyen kalpten, doyma bilmeyen nefisten ve kabul olunmayan duadan Sana sığınırım.” (Müslim)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ، وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ»

“Allah'ım! Çirkin ahlaktan, çirkin davranışlardan ve çirkin arzulardan Sana sığınırım.” (Tirmizi)

«اللَّهُمَّ أَلْهَمْنِي رُشْدِي، وَأَعِزَّنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي»

“Allah'ım! Beni Senin doğru yoluna ilet! Nefsimin şerrinden beni koru.” (Tirmizi)

«اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ»

“Ey Allah'ım, helal olan şeylerden bana yeteri kadar ver de harama muhtaç olmayayım. Fazlını da o kadar bol yap ki, başkasına muhtaç olmayayım.” (Ahmed)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالتَّقَى، وَالْعَفَافَ، وَالْغِنَى»

“Allah'ım, Senden hidayet, takva, iffet ve insanlara muhtaç olmayacak kadar zenginlik istiyorum.” (Müslim)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالسَّادَاتِ»

“Allah'ım! Beni doğru yola ilet ve o yolda başarılı kıl!” (Müslim)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ شَرِّ مَا عَادَ بِهِ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ»

“Allah'ım! Şüphesiz ben Senden hayrın her çeşidinden isterim, âcil olanı, âcil olmayanı, bilebildiğim hayrı ve bilemediğim hayrı. Âcil olan ve âcil olmayan, bilebildiğim ve bilemediğim şerrin hepsinden Sana sığınırım. Allah'ım! Senin (sevgili) kulun ve Peygamberinin Senden istediği hayır çeşitlerinden, şüphesiz Senden ben de isterim ve Senin (sevgili) kulun ve peygamberinin Sana sığındığı şerlerden ben de Sana sığınırım.” (İbn Mace, Ahmed)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا»

“Allah'ım! Şüphesiz ben Senden cenneti ve beni cennete yaklaştıracak söz ve amelde muvaffak olmayı isterim. Cehennem ateşinden ve beni ona yaklaştıran söz veya amelden de Sana sığınırım. Benim için

hükmettiğin her kaza ve kader hükmünü hayırlı kılmanı Senden dilerim.” (İbn Mace, Ahmed)

« لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَ يُمِيتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ »

“Allah’tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O’nundur ve hamd O’nadır. O, diriltir ve öldürür. O, ölmeyen diridir. Hayır O’nun elindedir. O, her şeye gücü yetendir.” (Tirmizi)

« سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ »

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah’adır. Allah’tan başka hak ilah yoktur. Allah en büyüktür. Ve, güç ve kuvvet ancak Allah’tandır.” (Ahmed)

« اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ »

“Allah’ım! İbrahim’e ve İbrahim’in ailesine salât ettiğin gibi Muhammed’e ve Muhammed’in ailesine de salât eyle. Şüphesiz Sen; çokça hamdedilen, şan ve şeref sahibisin. Allah’ım! İbrahim’i ve İbrahim’in ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed’i ve

Muhammed'in ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz Sen; çokça hamdedilen, şan ve şeref sahibisin.” (Buhari)

« رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ »

“Rabbimiz! Bize dünyada bir hasene ve ahirette bir hasene ver. Ve bizi cehennem azabından koru.” (Bakara, 201)” (Ebu Davud)

Haccedenlerin bu önemli yerde ve zamanda zikri geçen duaları ve zikirleri tekrarlamaları, Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem*'e salavat getirmeleri, ısrarla dua etmeleri, Rablerinden dünya ve ahiret hayırlarını istemeleri müstehaptır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de dua ettiği vakit duasını üç kere tekrar ederdi. Bu yüzden bu konuda da onun örnek alınması uygun olur.

Bu seçme zikirlerle birlikte bu konunun sonuna gelmiş olduk. Allah'ın salat ve selamı Peygamberimiz Muhammed'in, ailesinin ve tüm ashabının üzerine olsun.

İÇİNDEKİLER

Mukaddime	5
-----------------	---

Müslümanın Bilmesi Gereken Bazı Önemli Bilgiler

La İlahe İllallah Sözü'nün Şartları ve Bunları	
Bilmemenin Tehlikesi	9
Allah'a Şirk Koşmanın Anlamı ve İzahı	18
Boyna ya da Kola İp/Muska vb. Takmak.....	22
Büyünün Hükümü, Büyücülerin Durumu Ve Büyü	
Yapılan Kimsenin Nasıl Tedavi Edileceği.....	25
Kabe'nin Duvarlarına ve Örtüsüne El-Yüz Sürmenin Hükümü..	33
ABDEST NASIL ALINIR?	36

Ezan Okunurken ve Bittikten Sonra	
Yapılacak Dua ve Zikirler	42
Camiye Girerken ve Çıkarken Yapılacaklar	45

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN NAMAZ

KILMA ŞEKLİ.....	47
Cenaze Namazı ve Kılınış Şekli.....	62
RAMAZAN AYINA ÖZEL BAZI AMELLER.....	68

Teravih Namazı.....	68
Ramazanda Hatim İndirmek	70
Ramazan Umresi	72
Umre Nasıl Yapılır?	74
İtikâf.....	81
En Faziletli Gece: Kadir Gecesi.....	83
Orucu Bozmadığı Halde Hükümünü Bazı İnsanların	
Bilmediği Durumlar	89
İhtilam Olmak ve Guslü Geciktirmek Orucu Bozmaz.....	89

İhtilam, Kanama ve Kusma Orucu Bozmaz.....	90
Şehvet Neticesinde Erkekten Çıkan Mezi	
Orucu Bozmaz.....	92
Kendi İsteği Dışında Boğazından Aşağı Su Kaçan	
Kimsenin Durumu	93
Oruçlunun Damardan Veya Kastan İğne	
Yaptırmasının Hükümü	95
Dış Macunu ve Tıbbî Amaçlı Damla Kullanmanın	
Hükümü	95
Güzel Koku ve Tütsü Koklamanın Hükümü	96
Ramazanda Sürme ve Makyaj Malzemeleri	
Kullanmanın Hükümü.....	97
GıyBet, Nemime ve Hakaret Orucu Zedeleyen ve	
Sevabını Azaltan Günahlardır.....	98
Oruçlu Erkeğin, Mahremi Olmayan (Yabancı)	
Kadınlara Bakması ve Onlarla Tokalaşması.....	99
Fıtır Sadakası/Fitre, Gıda Maddelerinden Bir Sâ' Verilir.....	102
Mescid-i Nebevî'yi Ziyaret Adabı Ve Ahkamı.....	105
Kubâ ve Bakî' Mescidlerini Ziyaret Etmek Müstehaptır..	122
Hem Hacıların Hem de Diğer Müslümanların	
İyiliği Tavsiye Etmelerinin Farz Oluşu.....	125

DUALAR VE ZİKİRLER

Uyurken Ve Uyanınca Okunacak Zikir ve Dualar	139
Sabah ve Akşam Zikirleri.....	146
Çeşitli Seçme Dualar	157
İçindekiler.....	167